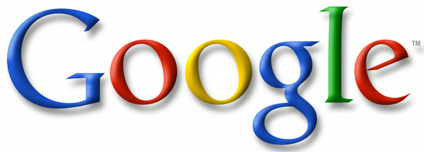
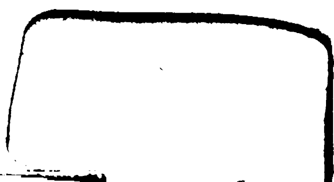

(Brun)

Gustav den III.

Drama

af

B. W. Michael. (M. W Brun

Kjøbenhavn.

Paa H. J. Bing & Søns Forlag.
Trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri.
1846.

Brun
N.Y.

Forerindring.

Nærværende Drama blev indsendt til Theater-Directionen i Slutningen af forrige Aar, ledsaget af en Skrivelse, hvori Forfatteren udtalte sit Ønske om dets Antagelse, saafremt det fandtes værdigt dertil, samt hans Beredvillighed til at foretage de Forandringer og Forkortninger, den ærede Direction muligen kunde gjøre til Betingelse for dets Opførelse paa den kongelige Skueplads. I Martz Maaned blev Manuscriptet sendt Forfatteren tilbage, ledsaget af følgende Skrivelse:

„Endskjøndt Directionen i det af Dem ind-
„sendte originale Drama: „Gustav den III“ ikke

„miskjender et poetisk Anlæg og Talent, som for„tjener Opmærksomhed, finder den dog ikke, at for„nævnte indsendte Drama egner sig til Opførelse „paa det Kongelige Theater og maa derfor sende „Dem det som uantaget tilbage.

Directionen for de Kongelige Skuespil den 28de Marts 1846.

J. G. v. Levetzau. Collin. Adler".

Det var mig naturligviis meget magtpaaliggende at erfare, hvad der i mit Drama ikke egnede sig til Opførelse; men da jeg ikke kunde fordre eller vente at faae nogen Forklaring, naar jeg personlig henvendte mig til den ærede Direction, besluttede jeg at faae det opført til en Sommerforestilling. Jeg henvendte mig altsaa paany til Directionen, for af den at erholde den dertil fornødne Tilladelse; men Svaret lød: „at de samme Grunde, der bevægede Directionen til, ikke at antage mit Drama til Opførelse i Vintersaisonen, vare lige gjældende i dette Tilfælde, og at den følgelig ogsaa maatte

afslaa denne min Begjæring. — Efter det her Anførte kan det neppe falde den tænkende Læser vanskeligt, selv at udfinde disse den ærede Directions Grunde, og jeg vil derfor ikke trætte ham ved at anføre min individuelle Erkjendelse af deres Gyldighed.

Uagtet jeg saaledes er berøvet al Udsigt til at see mit Arbeide fremstillet paa den kongelige Skueplads, har jeg dog ikke opgivet Haabet om, at det maaskee kunde blive opført i Norge eller i Provindserne; men da jeg i dette Tilfælde reserverer mig min Ret, maa jeg herved tilføie: at „Gustav den III“ ikke maa opføres hverken i Danmark eller i Norge, naar ikke Vedkommende først slutter den nødvendige Overeenskomst med Forfatteren, og erholder hans Samtykke dertil. Den Omstændighed, at jeg har ladet mit Drama udkomme i dets oprindelige, for Scenen noget vidtløftige Skikkelse, uden at foretage de nødvendige Modificationer, vil, haaber jeg, ikke være til Hinder for dets Opførelse, da de med Lethed kunne foretages af enhver nogenlunde øvet Dramaturg.

Endelig maa jeg tilføie, at jeg har gjort mig skyldig i en Anachronisme, ved at benytte Baronesse Schrøderheim i mit Drama, og jeg kan kun anføre til min Retfærdiggjørelse, at jeg har begaaet denne Anachronisme med velberaad Hu.

V. W. Michael.

Gustav den III.

Personerne.

Gustav den III, Konge af Sverig.
Grev Oxenstjerne, Statsminister.
Statssecretair Schrøderheim.
Baron Essen, Hofstaldmester.
Armfeldt, Baron.

General Pechlin,
Capitain Anckarstrøm,
Greverne { Lilljehørn, Ribbing, Horn,
Baronerne { Thure, Bjelke,
} Sammensvorne.

Bellman, Digter.
Mollberg, Corporal.
Enkegrevinde Ribbing.
Baronesse Schrøderheim.
Fru Norstrøm eller Ulla Winblad.
Baronessens Kammerpige.
En Tjener hos Pechlin.
En Harlequin.
En Ministrell.
Hoffolk og Borgere af begge Kjøn. Soldater. Sammensvorne. Masker.

Handlingen foregaar i Stockholm, Aar 1792.

Første Act.

(Fløielsgemakket i Stokholms Slot. I Baggrunden aabne Fløidøre, der føre til den store Søilesal, hvor man seer et dækket Taffel. Tilhøire og venstre ligeledes Fløidøre, der føre til de tilstødende Gemakker. Hoffolk, i Gallabragt, og Borgere, festlig pyntede, vandre frem og tilbage, medens de sidste med ærbødig Nysgjærrighed betragte de pragtfulde Billedstøtter, der smykke Salen, Taflet o.s.v.)

Første Scene.

General Pechlin kommer ind fra Baggrunden, tilhøire for Tilskuerne. **Flere Hoffolk** banne Grupper og hviske hemmeligt sammen, medens de betragte ham med Forundring.

Pechlin (med dæmpet Harme).

Fortræffeligt! Paa denne Maade veed
Den listige Tyran sit Folk at blænde.
Bestandig Fester, Yppighed og Pragt!
De gode Borgere i Birgers Stad
Kan sagtens blive svimle af en Gunst,
Som han med velberegnet Hu dem skjænker,
For stolt at nævne sig som „Folkets Ven."
Og dette Folk — en broget Blanding af
Forvorpenhed og Egoisme — samler

Han om sin Throne, for at sikkre sig
Mod Landets Værn og Støtte: Adelstanden!
Ved Vasaslægtens Throne staar en Armfeldt,
En Munck, en Essen! Nu — saameget bedre!
Det falder da ei svært at styrte ham.
(Tankefuld) Men denne Schrøderheim og Oxenstjerne? —
Den første kunde lære af sin Hustru
At skjelne mellem Fædreland og Konge.

Anden Scene.

Pechlin. Baronesse **Schrøderheim**, som fra Baggrunden har iagttaget Generalen, nærmer sig ham.

Baronessen.

I Sandhed, General! jeg fæster aldrig
Min Tro til Aabenbarelser og Syner,
Men nu, jeg tilstaar det, jeg maa forsværge
Fritænkeriet og forsøge paa
At blive ivrig Svedenborgianer.

Pechlin.

De undres altsaa ved, mig her at see?

Baronessen (ironisk).

O nei! Jeg veed at disse Folkefester
Vandt stedse Generalens hele Bifald.
Hvor Talen er om Popularitet
Blandt Adelen, man nævner først Pechlin!

Pechlin (i samme Tone).

Som Baronessen altid nævnes først,
Naar man Exempel gi'er paa Qvindedyder,
Beskedenhed og trofast Kjærlighed!

Baronessen.

Og naar jeg nævne vil en Mand, som hænger
Med varm Hengivenhed ved Kongehuset,
Da veed De nok, at ogsaa denne Dyd
Jeg prise maa hos Dem, Herr General!

Pechlin.

O ja. Mit gamle Blod bli'er varmet af
Min høie Konges naaderige Straaler,
Og hver uskyldig Glæde her ved Hoffet
Foryngler mig og sætter mig tilbage
I salig Fredriks lykkelige Tid.

Baronessen.

Og dog jeg frygter, General, at Glæden
Ei lokker Dem. Hvor De tilstede er,
Der følger Klogskab og Beregning med. —
Maaskee De kom idag for selv at hente
Et broget Baand, der ziirligt kunde pryde
Den gamle Krigers Bryst?

Pechlin (smilende).

Nu ja — hvem veed.

Baronessen.

Jeg vidste nok, at jeg tilsidst fik Ret;

Endskjøndt jeg aned mindst, at Generalen
Blev Den, der gav min Paastand Gyldighed.

Pechlin.

Ei virkelig! Og tør man maaskee spørge,
Hvori Fru Baronessen nu fik Ret?

Baronessen.

Jeg paastod nemlig nys, at naar en Mand
Vil gjøre Lykke, vinde Magt og Ære,
Da skal han stille sig i Spidsen for
Oppositionen, han skal conspirere
Og rive ned paa alt Conservativt.
Regjeringen bli'er da opmærksom paa ham:
Den fine Statskløgt regner ud i Tanken,
Hvad denne Conspirant kan bringe ind,
Naar han forandrer Tro, mens underhaanden
Man spænder Nettet — og til Lokkemad
Et Adelsbrev bli'er kastet hen for Helten,
Der kjæmper stolt for Frihed og for Lighed.
Det slaar som oftest til, Herr General;
Men er det ikke nok, man griber andre,
Meer sikkre Midler. Er han fattig — Penge,
Og er han rig — hans Ubestandighed
Bli'er knyttet til en prægtig Ordenstjerne.
Hvad Enden bliver, selv De vist kan gjette.

Ribbing
(som er kommen ind og har hørt de sidste Replikker; afsides).
Forstand og Snuhed komme her i Kamp
Med Qvindelist og Vid. En ærlig Kamp!

Pechlin (efter et Øieblliks Betænkning).
Forgjæves grunder jeg og famler om
I Tankens Dyb: jeg finder ingen Ende.

Baronessen (leende).
Hvordan! De har jo Enden selv i Haanden.
Det er en Ende af det grønne Baand,
Hvormed man smykker den, der kysser Riset.
Thi dette Baand har fast en magisk Kraft:
Det luller Tanken om Reformer ind
I Naadens blide Søvn, og fordums Planer,
Naar af Erindringen de dukke frem,
Lig Minder fra vor Barndoms sære Drømme,
Landsflygtig blive i den svage Hjerne,
Der fostret dem en stakket Tid.

Ribbing (afsides).
Hvor træffende!

Pechlin.
Bravissimo! jeg tilstaar, Baronesse,
Min ringe Klogskab bøier sig for deres.

Baronessen.
Imidlertid er De, Herr General,

En af de faa Undtagelser fra denne
Desværre altfor sikkre Regel.

Pechlin.

Jeg?
Da veed De dog, jeg aldrig blander mig
I Politik. Jeg er jo overflødig,
Naar Spindesidens lysende Talent
I Spidsen staar for dem, der conspirere.

Baronessen (med tvungen Latter).

Jeg mærker nok, vi To bør ei forsøge
Os i en Væddekamp, hvor man kun seirer
Ved bidende Sarcasmer.

Pechlin.

Som De vil.

(Idet han bemærker Grev Ribbing).

Imidlertid — vor Tale vækker Opsigt.
Den unge Mand hist henne, seer saa henrykt,
Saa bedende paa Dem, som om han vented'
Sit Liv af denne Haand. (kysser hendes Haand)
Han bli'er ei skinsyg.

(gaar hen i Baggrunden.)

Baronessen.

En dygtig Mand, og derfor dobbelt farlig!

(Idet hun vil gaa hen imod Baggrunden, iler Ribbing hende imøde).

Tredie Scene.

Baronessen. Grev Ribbing.

Ribbing.

De flygter for mig?

Baronessen.

Jeg? Jeg kjender kun
Een Flugt, og det er Tankens.

Ribbing.

De er atter
Forsonet med Hans Majestæt?

Baronessen.

Alt længst!
Og De, Herr Greve! søger, som det lader,
At vise deres Konge, at De ei
Er længer smittet af Epidemien,
Der førtes hid fra Frankrig.

Ribbing (forlegen).

Nei, De feiler,
Jeg søgte Dem, Fru Baronesse, her.
Langt mægtigere Længsler bandt min Villje,
End den, at bade mig i Naadens Straaler.
Min Kjærlighed forglemmer alle Hensyn!

Baronessen (kold).

Historien kan neppe vise frem
En Elsker, som med Held har conspireret.

Og dog De troer, at faae vort Monarchi
Til en moderne Republik forandret!

Ribbing.

O hvorfor savne maa Forstand og Ynde
Det Bedste Himlen skjænked Qvindens Sjæl!

Baronessen (leende).

De mener Følelse? — Jeg vil ei stride
Med Dem i denne Sag. De er fortørnet,
Fordi jeg viser rolig Kulde mod
En Mand, der i det samme Øieblik
Han troer at virke for en Sag, hvoraf
En heel Nations Forfatning hænger
Som ved et Haar, kan lefle med en Elskov,
Som sund Fornuft forbyder ham at nære,
Og Dyd og Pligt forbyder mig besvare.
Det er nu engang bleven Mode her
Ved Hoffet, at de unge Cavalerer
Skal lide af en lønlig Elskovs Qvide;
Og det er kun et sørgeligt Beviis
Paa Tidens vaklende Moralitet,
At sand og trofast Kjærlighed fortrænges
Fra Gustavs Hof, af en Frivolitet,
Hvortil Hans Majestæt gi'er selv Exemplet.

Ribbing.

O nei! min Kjærlighed er reen og trofast,
Dens Gjenstand er mig hellig fremfor Alt!

Baronessen.

Jeg kjender disse Eeder, og jeg veed
At skatte dem. Jeg frygter for, Herr Greve!
At hvis jeg eengang fordret et Beviis
Paa deres Venskab, vilde Mindet om
En flygtig Ømhed være længst forsvundet.

Ribbing.

O hvorfor fordrer De ei strax Beviis?
Mit Liv jeg offrer paa min Elskovs Altar!

Baronessen.

Saa bliver der jo Intet meer tilbage
For Fædrelandet — Altid ubesindig!

Ribbing (bebreidende).

Charlotte!

Baronessen (med Kulde).

Greve! her ved Hoffet kaldes
Jeg simpelt hen Fru Schrøderheim. Jeg hører
Mit Døbenavn kun nødig nævnet her.
— Men hør nu et alvorligt Ord af mig.
De spiller her et høit og farligt Spil:
Den Mand, hvis Magt De troer at styrte,
Er klogere end De, er mere sindig,
Er elsket af det Folk, hvis Rettigheder
De vil forfægte med letsindig Iver. —
Slut ikke Forbund med en Anckarstrøm,
En Adelsmand, som savner Sjæleadel,

En vild og tøilesløs Fanatiker,
Hvis Hjerteblod med Hadets Gift er blandet,
Hvis Blik er Lynet af en Morderdolk.

Ribbing.

De gjør ham Uret. Anckarstøm har svoret
At offre sit Diplom til Luerne.

Baronessen.

Fordi han veed, dets Skrift endnu er vaad
Og ei saa let beskadiges af Ilden. —
Der gives andre Midler til at naae
Det Maal, der grunder Lykken for vort Land;
Men Kongens Liv er helligt, glem ei det!
Og evig Skjændsel hviler over den,
Hvis Haand besudles af hans ædle Blod.

Ribbing.

Og De — De, som hans bittre Spot har rammet,
De taler nu hans Sag med ædel Varme?

Baronessen.

Jeg taler Retfærds Sag. Forresten, Greve!
Er Gustavs Spot mod mig alt længst betalt
Med lige Mynt. (Spøgende) Man siger, min Gemal
Forsømmer sine mange Creditorer,
Men jeg forsømmer aldrig at betale
En Gjæld, som giengjældt Spot kan klare.
Jeg agter Gustavs store Egenskaber,

Og dadler kun hans Feil. De seer, Herr Greve,
Jeg er retfærdig mod Enhver især.

(Hun hilser ham og gaar derpaa hen i Baggrunden).

Ribbing (idet han følger hende).

O hvorfor blev ei denne store Sjæl
Og dette Falkeblik en Mand forlehnet!

Fjerde Scene.

Corporal **Mollberg** og **Ulla Winblad** komme ind fra Søilegangen og betragte et Dieblik med stum Forundring den brogede Brimmel.

Ulla.

See, Mollberg, her er Pragt og Herlighed!
Saa oplyst burde „Ormens Piger" været,
Den Gang I pryglet blev af Maja Myra.

(Betragtende en Marmorstatue.)

Nei vil I see den hvide Bussemand,
Hvor alvorsfuld han stirrer paa os hen:
Ret stolt og stadselig han ta'er sig ud.
See hvor det lange Skjæg fra Hagen bølger
Nedover Brystets kjæmpestærke Hvælving,
Mens Lokkerne sig om hans Pande snoe,
Lig Slangerne paa et Medusa-Hoved.
Af dette Blik der lyner frem en Kraft,
Som dristig byde kan en Verden Trods.

(Idet hun betragter den opmærksomt)

Men Bitterdød! jeg troer den rører sig.

Mollberg (leer).

Kan I da undres ved, at Fyren der
Engang blier træt af, idelig at staae?
(Gravitetisk) I ham seer I den store Gustav Wasa,
Hvis Navn vil staae saalænge svenske Tunger
Kan prise Tapperhed og nordisk Kraft.

Ulla.

Ja nordisk Kraft — Gud hjelpe os for den!
Siig, Mollberg, af hvad Art var jeres Kraft,
Da I uskyldigt leed paa Kroen Rostock?

Mollberg.

Begynder I igjen, Moer Ulla!

Ulla.

Moer?
I bliver alt personlig, Fader Mollberg!
Glem ei den Agtelse, I skylder Damer.

Mollberg (rækker hende Haanden).

Nu vel, saa lad os holde Fred.

Ulla.

Det skee.
Naa kys mig kun paa Haanden, Corporal!
(Han kysser hendes Haand).
See saa. — Men hvor er Kongen?

Mollberg (pegende paa en Sideder).

Han er der.

Ulla.

Min Tro, han lader længe vente paa sig,
Jeg kunde falde paa at blive vred.

Mollberg.

Saa lad os see os om saalænge, Ulla!
(Pegende ud imod Baggrunden).
See hist den pyntelige Gjæk, med Sporer
Paa Hælen, det er sikkert Kongens Yndling,
Den smukke og forfængelige Armfeldt —

Ulla.

Og der bag Søilen — nei jeg feiler ikke —
Det er den tykke Baron Schrøderheim!
Og vil I bare see, hvor ugeneert
Hans smukke Kone klapper ham paa Kinden
Og glatter Haaret fra hans høie Pande!
Det gaar jo næsten til som i „Tre Byttor"!
See, vil I bare see, der staae jo To
Og kysses! Sligt maa være meget morsomt!

Mollberg.

En Herre snuser her, En bukker hist —
(forundret) Men dette kjender jeg jo alt tilforn!

Ulla.

Fordi I seer Faer Bellmans Maleri!
(Nynnende).
„Stolte med hvide Strømper og knirkende Skoe," —

Mollberg (kommer hendes Hukommelse til Hjelp).
„Stolt Herrerne spadsere i Salen, min Broer" —

Ulla.
„Snuse, lee,
„Puddrede,
„Haanden smukt i Barmen,
„Hatten under Armen." —

Mollberg
(leende, idet de gaae frem og tilbage).
„Frøknerne lee og læspe
„De fryse og de gispe" —
(De vedblive at gaae omkring tilhøire uden at bemærkes af)
Anckarstrøm og Ribbing, der komme hurtig frem paa den modsatte Side.

Anckarstøm (dæmpet).
Forklar mig dette Vankelmod, Herr Greve!
Igaar forlod Du mig som Folkets Ven,
Idag Du atter trækker Dig tilbage.
I denne Hal Du seer jo nye Beviser
Paa Overmodet hos Theaterkongen:
En Time alt har Hoffet ventet her,
Og endnu lader han sig ikke see!

Ribbing (tankefuld).
Hvis Du var Konge, Anckarstrøm, da lod
Du os maaskee i tvende Timer vente.

Anckarstrøm.

Ved Sverigs Hæder, nei!

Ribbing.

Da har Du dog
En Deel af Det, der stempler en Tyran.

Anckarstrøm.

Hvordan! Du spotter? Ha jeg fatte kan
Hvad der har gjort Herr Greven saa ømfindtlig:
Den stolte Skjønne er vel ubønhørlig?

Ribbing.

Et Ord endnu om denne Sag, og jeg
Forsøge vil, om deres Klinges Egg
Er nær saa skarp som deres hvasse Tunge!
Jeg har ei atter skiftet Tro og Tanker,
Jeg veed, at der maa mægtig gribes ind
I Kongens Myndighed; men jeg foragter
En leiet Morderdolk!

Anckarstrøm.

For tusind Djævle!
Hvor Landets Velfærd staar, som her, paa Spil,
Der maaler man ei Værkets Redskab med
Moralitetens Maalestok, Herr Greve!
Bør ei den Mand, der krænker og forhaaner
Den frie Adels Rettigheder, styrtes?

Ulla Winblad (afsides).

Hvad er det for en Snak!

Ribbing (bitter).

Hvor lykkelig
Er' vi, som nys fik en saa ivrig Talsmand
I Dem, Captain! Tyrannen, som De hader,
Lod, om jeg mindes ret, for kort Tid siden
En simpel Fændrik adle og forfremme;
Og Farven paa hans Skjold er neppe tør,
Før han vil lønne Kongens Godhed med
At tage ham af Dage! Dette kalder
De Kamp for Folkets Frihed? Nei, Captain!
Det er kun Selvbedrag.

Anckarstrøm.

Mit Fødeland,
Den Jord, hvorpaa jeg første Gang saae Lyset,
Har større Krav paa min Taknemlighed!
Fordi min Heftighed forleder mig
Til aabent at bekjende, hvad jeg mener,
Vil Efterslægten ei fordømme mig.
Jeg er for stolt til, blot i Smug at handle,
Jeg dadler høit hans Misbrug af vor Ret;
Og sønderfled man end med Steilens Hjul
Mit svage Legem, skulde Læben dog
Til sidste Øieblik for Sandhed tale!

(Fortvivlet).

For mig der gives ingen Middelvei,
Det føler jeg! Min Barm er lig et Kar,

Til Randen fyldt med Lidenskabens Gasstof:
En Gnist er nok, og Helveds Flammer vige
For denne vilde Lue i min Sjæl!
— Det er besluttet — snart er det fuldbragt!
Kun een Ting smerter mig. Jeg har en Hustru,
En Søn, en Datter, hvem jeg elsker høit!
O lov mig, Carl, naar jeg er ikke mere,
At Du vil frede om de stakkels Smaa,
At Du vil sige dem, at deres Fader
For Fædrelandet faldt, — fordi han frelste
Sit Folk fra Trældoms tunge Baand;
Fordi han hævnet en forsmæd'lig Skam,
Der pletted hans og Brødres Krigeræere.

Ribbing (rørt).

Affindige! hvorledes kan Du glemme,
At disse Ord maaskee af Andre høres?

Anckarstrøm.

O lov mig dette kun, og jeg skal tie!

Ribbing.

Jeg sværger ved min Faders ædle Skygge!

Anckarstrøm (begeistret).

Hav Tak! Nu skal jeg modigt gaa i Døden,
— Men vor Tyran skal følge mig paa Veien!

Ulla.

Men er han fra Forstanden!

Mollberg (medlidende).

Han er gal!

Anckarstrøm (iler forbittret hen mod Ulla Winblad og Mollberg).

Fordømte Borgerpak! hvi lytte I
Til en fortrolig Tale mellem Venner!
I snige Jer maaskee herind, for siden
At sladdre om, hvad Øret snapper op?

Ulla (bristig).

I gjorde bedre, kloge Herre, naar
I handled' saa, at Sladdertungen ikke
Anledning fik til Eder at anklage.
Vi vide, at ved Gustavs Hof har vi
Den samme Ret, som I: at see paa Stadsen,
Og det er eders Skyld, ei vor, at vi
Nødtvungne høre paa en gal Mands Tale.

Anckarstøm (rasende).

For tusind Bommer! dette gaar forvidt —
(Flere Hoffolk komme frem paa Scenen, blandt dem Baronesse Schrøderheim.)

Ribbing (ængstelig, idet han griber hans Arm).

Du raser Mand! Vi blive Gjenstand for
Det hele Hofs Opmærksomhed.

Ulla (bristig, med begge Hænder i Siderne).

Nei see
Engang til denne tappre Helt! han vil

Sin Styrke prøve mod en Qvinde, troer jeg!
Hvor drabelig!

Baronessen
(spøgende, idet hun klapper Ulla paa Kinden).

Vær rolig, smukke Barn!
Du skal ei agte denne Hofmands Fagter:
Han indstuderer kun en Rolle til
Det nye Drama, hvori han skal spille.

Ulla (leende).

Saa var det vel en Vanvids-Scene, Frue?

Anckarstrøm (dæmpet).

Ha, jeg skal mindes Dig!

Ribbing (holder ham).

Vær rolig!

(Flere Hoffolk og Borgere nærme sig. Idetsamme aabnes Floidørene tilvenstre).

Baron Essen (træder ind og melder).

Kongen!

Femte Scene.

Ribbing fører Anckarstrøm ud i Baggrunden. Hoffolkene gruppere sig paa begge Sider. Tilhøire: Pechlin og Grevinde Ribbing; tilvenstre: Schrøderheim, Baronesse Schrøderheim, Oxenstjerne o.s.v. Flere Borgere have taget Plads i Søilegangen, hvor ogsaa Mollberg og Ulla have trukket sig tilbage. Gustav den III. kommer hurtig ind og hilser til begge Sider.

Gustav (dæmpet).

Pechlin! (Fatter sig hurtig.)

Man føler først en Thrones Storhed,

Naar slig en Glorie omgiver den.
En Krands, hvori Talentet knyttes til
Det Skjønneste og Bedste, Landet eier,
Staar som en Nimbus om min Kongestol.
Man søge blandt Europas rige Stater:
Fra Syd til Nord, fra Øst til fjerne Vest
Ei findes større undersaatlig Troskab
Og varm Hengivenhed for Landets Fader,
End hos mit altid kjære svenske Folk.

Baronessen.

Vor Kjærlighed er egennyttig kun:
Den elsker blot, fordi den bliver elsket.

Gustav.

Da stoler jeg paa Dem, Fru Baronesse.
(Til Grevinde Ribbing.)
Jeg veed at skatte den Opmærksomhed,
De yder mig. Jeg glemmer ei, Grevinde,
Hvad Fædreland og Konge skylder Dem
Og deres Huus. At De idag forlader
Den vante Ro, som Alderdommen kræver,
Naar efter daadrigt Liv den hviler ud,
Er mig et kjært Beviis paa deres Godhed.

Grevinden.

Jeg kom idag, for sidste Gang at dvæle
I Vasaslægtens Thrones høie Nærhed.
Jeg lever nu kun for mit stille Hjem

Og for — min Søn. Jeg skræmmes som en Fugl
For denne Tidens Spotten over gamle
Og rene Sæder, og jeg staar tilbage,
Et Gjenfærd lig, der ængster og bli'er ængstet.
Paa mig har Tidens Letsind intet Krav,
Mig lokker ei, hvad Moden har forandret.

Gustav.

Jeg agter deres ædle Tænkemaade
Og holder mine Fædres Skik i Ære,
Trods al den Flitter, jeg ved Franskehoffet
Beundred' og til Mønster stundom valgte;
Thi jeg er ægte svensk med Liv og Sjæl!
Jo meer mit Blik i Sydens Glands sig tabte,
Jo mere drev mig Længslen imod Nord;
Og hvad jeg hist i Kunstens Hjem beundret,
Jeg bragte med mig til min Fædrejord,
For Sverigs Glands og Hæder at forhøie.

Flere Borgere.

Gud signe Sverigs folkelige Konge!

Gustav (med et Blik paa Baronesse Schrøderheim).

Det var heelt ønskeligt, om Hoffets Damer
Exempel tog af Dem, Grevinde Ribbing,
Og holdt sig indenfor de rette Skranker.
Ei sandt, Fru Baronesse?

Baronessen.

Jo tilvisse!

Saameget meer, som vore gjæve Mænd
Fast aldrig overskred de rette Skranker.

Gustav
(halvhøit og spøgende til Schrøderheim).

En Compliment til Dig, til mig en Finte.
— Men hvortil denne mørke Pande, Elis?
Foi de gentilhomme! jeg troer Du trodser
Vort Kongebud, der byder Glæden herske
I denne Hal?

Schrøderheim (sagte).

Kun Ting af Vigtighed —

Gustav (høit i en spøgende Tone).

Du siden skal forklare mig dit Onde.
(Han vender sig til Pechlin, og lægger sin Haand paa hans Skulder; venlig).
Herr General! i trende lange Aar
Mit Hof ei smykket var med Sølverlokker,
Og jeg maa takke Dem, fordi de bøder
Saa godhedsfuld paa Festens store Mangler.

Pechlin.

Min Pligt som Undersaat, — de falske Rygter,
Som mine Fiender spreded ud, beræged'
Mig til at stille mig før Gustavs Throne.
Jeg haaber, Deres Majestæt ei tvivler om,
At al min Kraft er offret Land og Rige.

Gustav.

Og Kongen?

Pechlin.

Deres Majestæt vil ei
Forstaae mig ret: det Ene involverer
Det Andet, tænker jeg.

Gustav (afsides).

Ha jeg forstaar!
(Høit)
De mange Pligter, Staten fordrer af
Et kronet Hoved, gjør det ofte glemsom
I at belønne sand Hengivenhed.
Uagtet disse hvide Lokkers Glands
Og disse aabne Træk omgive Dem
Med Alderdommens bedste Prydelser,
Bør dog en gammel, tapper Krigers Bryst
Ei savne Tegn paa Kongens Agt og Naade.

Pechlin (hurtig).

Mit Bryst ei savner hvad en Kriger smykker.
Enhver maa vide, at den simple Kjole
Bedækker Arret af en farlig Vunde,
Som Fædrelandets Fiender slog deri.

Gustav.

Enhver skal ogsaa vide, General,
At Kongen agter og beundrer Dem.
Jeg vil idag med egen Haand Dem smykke
Som Commandeur af Vasaslægtens Orden.

Pechlin (bestemt).

Jeg er ei værdig til en saadan Gunst.

Gustav.

En slig Beskedenhed har dobbelt Krav
Paa Vor Beundring og Høiagtelse.
Jeg spørger her det hele Hof, om Nogen
Var mere værdig til en Konges Gunst,
End Den, der kjæmped for hans Land og Rige
Og offred ham sit Liv og Blod?

(Efter et Dieblik's Pause; spøgende.)

De veed,
At Talens Frihed hyldes ved mit Hof,
Om end jeg stundom twungen blev at sætte
En misbrugt Trykkefrihed skarpe Grændser,
Og denne Tausbed er dem sikker Borgen
For Billigheden af min Handlemaade.

(Han tager Vasaordenens Commandeurkors af sit Bryst og vil fæste det paa Pechlins.)

Pechlin

(med Værdighed, idet han træder et Skridt tilbage.)

Jeg tør og vil ei bære dette Kors!

Flere Hoffolk (dæmpet).

Hvordan!

Gustav (afsides).

Aha! han la'er sig ikke fange.

(Høit.)

De krænker Majestæten, General!

Og giver Folket et Exempel paa,
Hvor slet De lønner Vor Retfærdighed.

Pechlin.

Da veed jeg dog, at Sverigs Konge aldrig
Sit Ord og Løfte brød.

Gustav.

Det veed Enhver.

Pechlin.

Og Deres Majestæt vil altsaa ei
Fortørnes ved, at Undersaatten tog
Exempel af sin Konge. — Fra min Barndom
Jeg følte Trang til Kamp og Virksomhed;
Mit Hjerte slog uroligt i min Barm
Naar man fortalte mig om Landets Fiender
Og Den, der tugted' dem med Heltearm.
I Vuggen alt jeg hørte nævne Carl,
Hans Tapperhed, hans Simpelhed i Sæder,
Og han blev nu det Ideal, der knytted
Mit Haab til Fremtids Kamp og Fremtids Seir.
Da første Gang jeg greb til dette Sværd,
Jeg svor en hellig Eed: at kjæmpe for
Mit Fædreland og vandre freidigt frem
I Heltekongens Fodspor; uden Prunk
At række Barmen frem mod Fiendens Kugler;
Og paa mit blotte Bryst jeg vilde bære
De Hæderstegn, der gjør en Kriger Ære!

Jeg holdt mit Ord. Paa Gravens Bred kan ei
En Orden dække Meeneeds dunkle Skamplet!

Gustav.

De valgte Dem et stort og værdigt Mønster,
Og Carl den Tolvtes Skygge vilde vredes,
Naar jeg hans Minde krænked ved mit Bud. —
En Olding har desuden Ret at tale
Med djærv Frimodighed — selv til sin Konge.

(Med dæmpet Stemme.)

Der gives ogsaa Pletter, General,
Der klæbe ved en Oldings hvide Haar
Og som ei Gravens Muld kan twætte af:
Jeg haaber, De har samme Frygt for dem?

Pechlin.

Mit Hjerte slaar til sidste Slag for Sverig!

Gustav

(giver Essen et Tegn med Haanden; man hører Musik bag Scenen).

Musikens Toner kalde Os til Taffel.
Lad Glæden tage Sæde i Vor Hal
Og vidne om, at den kan trives her.

(Til Essen.)

Man give Os et Tegn, naar Alt er bragt
I Orden.

(Til Schrøderheim og Oxenstjerne.)

Bliv! Et Ord endnu med Eder.

(Pechlin byder Grevinde Ribbing Armen og gaar, fulgt af de øvrige Hoffolk, henimod Baggrunden, hvor han omringes af Ribbing, Thure og Flere, der trykke hans Haand og bevidne ham en stum Deltagelse. De forsamlede Borgere trække sig tilbage i Søilegangen).

Sjette Scene.

Gustav den Tredie. Schrøderheim. Oxenstjerne.

(I Baggrunden seer man Grev Essen placere Hoffolkene om Taffelet. De blive Alle staaende bag deres Stole.)

Gustav (utaalmodig).

Nu, Elis, tael! forklar mig nu din Frygt.

Schrøderheim.

Ifald jeg underdanigst turde vove —
Maaskee et andet Sted var bedre egnet —

Gustav.

Naar det, som jeg formoder, gjælder Os
Og Sverigs Rige, spørges ei om Tid
Og Sted. Fra Altrets Fod, fra Søvnens første
Og bedste Hvile bør Du rive Os,
Naar Fare truer; — og dit Ansigt spaar
Mig intet Godt

Oxenstjerne.

Naar Deres Majestæt tillader —

Gustav.

Javist! Kun uden Omsvøb, uden Farver.
Din Musa bliver landsforviist, hvis Du
Med Billeder vil male, naar jeg fordrer
Den nøgne Sandhed.

Oxenstjerne.

Lagmand Lilljensparre
Beretter os, at hans Spioner har
Opdaget Ting, der tyde paa en farlig

Og uhørt Sammensværgelse blandt Adlen.
Han kan endnu ei nævne noget Navn,
Men han har Flere mistænkt, og især
Pechlin, som Den, der leder Planens Gang.

Gustav.

Ha General! nu fatter jeg dit Afslag.
Ved Gustav Vasa! jeg skal engang dæmpe
De hæse Ravnes Skrig og rykke op
Hver en aristocratisk Snylteplante,
Der vil tilintetgjøre Landets Flor!
Pechlin man fængsle skal endnu idag.
(Til Oxenstjerne)
Naar Taffelet er hævet, bringer Du
Vort kongelige Bud til Lilljensparre.

Oxenstjerne.

Men Deres Majestæt —

Gustav (heftig).

Det er Vor Villie!

Schrøderheim.

Og dog jeg vover underdanigst at
Bevæge Deres Majestæt til Skaansel.
(Kongen vil afbryde ham, men han vedbliver med rolig Fasthed).
Min Konges Vel ved dette Budskab hænger,
Og Frygt for Tabet af hans store Naade
Skal aldrig qvæle Ordet paa min Tunge.
Naar Lilljensparre kan beviisliggjøre,

At General Pechlin er en Forræder,
Der conspirerer mod sin Konge, da
Han fængsles bør paa Stand; men naar man ei
Med Grunde kan forsvare dette Skridt
For Folket, da vil det af Adlen skildres
Som Krænkelse og Brud paa Lov og Ret.
Anjala-Bundets snævre Kreds ei ene
Indslutter Hoben af de Misfornøiede,
Der true Deres Majestæt og Thronen;
Og disse spredte Kræfter formet til
Et Heelt, kan blive Land og Rige farlig'.

Gustav.

Ha, vise Elis! Du har altid Ret.
(Rækker ham Haanden, som Schrøderheim kysser.)
Din Sandheds blide Røst jeg agter høit,
Thi Du er Gustavs gode Genius.
(Til Oxenstjerne.)
Har Lilljensparre ei berettet Meer?

Oxenstjerne.

Man hører overalt de Misfornøiede
At male ud med Hadets mørke Farver
Den Plan, der skulde sætte Frankrigs Konge
Igien paa Thronen. — Man beviser Folket,
At Deres Majestæt vil ødelægge Landet
Ved Krig mod Sverigs nære Bundsforvandte;
At Kronens Pragt og Yppighed forarmer

Det hele Folk. — De Franskes Raseri
Har ogsaa her ei været uden Følger,
Og flere Adelsmænd vil stille sig
I Spidsen, for at styrte Kongemagten.

Gustav (bitter).

Og denne Frihedsruus opflammer Adlen?

Oxenstjerne.

Saa siges der.

Gustav.

O hvilken djævelsk Dumhed!
Veed den da ei, at Frankrigs Frihed reiser
Sin Tempelmuur paa Adelens Ruin?
Den Tid er ikke fjern, da Kongemagten
Vil, som en Phønix af sin Aske, hæve
Sig atter stolt, som før, paa Frankrigs Throne!
(Tankefuld.)
Ja, ja! i Tidens Skjød der ulmer Flammer,
Som rydde vil for Aandens Kjæmpekraft.
Vel! jeg skal vække Folket til Bevidsthed
Om eget Værd, og vi vil da faae see
Den svenske Adel vakle i sin Grundvold.
Den vide skal, at Kongen og Nationen
Vurdere den ei efter Rangens Vægt,
Og at dens Existents er vaklende,
Saalænge kraftig Almeenaand besjæler

Et Samfund, hvori Gustav øverst staar
Som første Borger!

Schrøderheim.

Man vil vide, at
De Misfornøiede imorgen holde Raad,
Og Lilljensparre troer, at dette Raad
Skal samles hos Pechlin.

Gustav.

Bravissimo!
Jeg selv skal snart faae Lys i denne Sag,
Og uden Opsigt komme med i Raadet.

Oxenstjerne.

Hvordan! Forstaar jeg Deres Majestæt —
De frygter ei?

Gustav (leende.)

At Leilighed gjør Tyve?
Troer Du jeg krybe vil i Skjul for Mænd,
Hvis Adelsskjolde smykke Riddersalen,
Fordi de slog en Bjørn ihjel paa Jagten,
Som maaskee alt af Ælde halvdød var!

Schrøderheim.

Men Deres Majestæt —

Gustav.

Ei mere derom!
Her gjælder det kun mig, men ei min Krone.

— Har disse falske Klager virket paa
Vort brave Folk?

Oxenstjerne.

Den simple Mand bevæges
Saa let til Vankelmod, naar først han vakler
I Troen paa sin Kjærlighed.

Gustav.

Umuligt!
De svenske Drenge skifte ei i Nuet
En fast begrundet Tro og Kjærlighed.
Ei tvende Draaber Vand tilsammen flyde
Med meer Natur, end Gustavs Sjæl med Folkets!
Selv Bærmen af et Folk har ædle Safter.

Schrøderheim.

Paa Stockholms Borgere man stole kan.
Vel vandre Adelsmænd forklædte om
Paa Stadens Kipper, for at ægge dem;
Dog møde de en stærk Opposition;
Thi Bellmans Sange tolke Glæden kun,
Og Politiken flygter for hans Toner.

Gustav.

Man ægger Folket — Jeg maa tilstaa, man
Har valgt et Middel, farligt i dets Følger.

Oxenstjerne.

Endnu idag man burde undersøge,
Hvorvidt at disse Rygter tale Sandhed.

Gustav.

Idag! Du glemmer nok vor store Fest?
Det Ene bør saa lidt forsømmes, som
Det Andet. I Champagnens søde Skum
Vi drukne vil idag enhver Bekymring,
Imorgen derimod med Kraft vi handle!

(Man hører atter Musik bag Scenen. Essen, fulgt af to Ceremonimestere, med forgyldte Stave i Hænderne, træder ind).

Nu Essen! pirres Vore Adelsdukker
Af Utaalmodighed?

Essen.

Jeg troer det fast.

Gustav.

Nu vel, min Ven! Vi snart forjage skal
De mørke Skyer fra Vor høie Nærhed.

(Til Schrøderheim, som stirrer tankefuld hen for sig.)

Det er en Kunst, som Diplomater hylde:
At Læben smile bør, naar Hjertet græder.
Du bliver aldrig Diplomat, min Elis!
— Til Taffels, mine Herrer! Glæden vinker!

(han iler hen i Baggrunden).

Schrøderheim.

O dette Letsind styrter ham tilsidst!

(Tæppet falder, medens Musikken spiller).

Anden Act.

General Pechlins Arbeidsværelse. I Baggrunden hænge adskillige krigerske Tropbæer, enkelte Skydevaaben etc. og i Midten et Skjold, smykket med hans Familievaaben. I Forgrunden, tilvenstre for Tilskuerne, foran en gammeldags Kanapé, staar et stort Skriverbord, hvorpaa ligge Bøger, Landkort, Papirer etc. Tilhøire en i Tapetet skjult Dør.

Første Scene.

General Pechlin

(sidder ved Bordet og læser i et Brev. Efter et Dieblifs Pause).

De komme altsaa her idag, maaskee
I denne Time alt. Nu gjælder det
At sætte Skræk i Blodet paa de fine
Og kjælne Søndags-Conspiranter. Bah!
Iblandt dem alle er der kun een eneste,
Som bruges kan; — men det er ogsaa nok!

(Han tænder sin Pibe og strækker sig i Kanapeen).

Det er i Grunden ret behageligt
At kunne raade over Kongers Skjæbne.
Jeg tænker mig, Richelieu har følt
En lignende Tilfredshed, da han havde
Den franske Konges Villje i sin Haand;

Men hiin var kun et Barn at ligne mod
Vor allernaadigste Monark, Kong Gustav!
Herr Cardinalen faldt, og jeg — jeg sidder.

Anden Scene.

Pechlin. Baron Bjelke aabner Løndøren og seer ind.

Bjelke.

Alene?!

Pechlin

Nei, jeg har min Pibe hos mig.

Bjelke.

Og Ribbing, Thure, Horn og Lilljehorn?

Pechlin.

Maaskee de havde tænkt at gjæste mig?

Bjelke.

Bestandig dette flaue Mummespil!
Vi kjende jo hinanden, tænker jeg,
Og General Pechlin maa staa og falde
Med Baron Bjelke.

Pechlin (afsides).

Bah! (høit) Naturligviis,
Vi To er' Eet, Baron.

Bjelke.

Vor Tid er knap,
Der fattes maa en rask og djærv Beslutning.
Hans Ødselhed formeres Dag for Dag,

Og hvis vi ei det hindre, plyndrer han
Den svenske Bank — og bygger et Theater,
Et Lystslot og et Harem for Beløbet.

Pechlin.

Et Harem, og til hvem?

Bjelke.

Til Armfeldt, Essen
Og andre høit anskrevne Favoriter.
Han lægger Kroningsskat paa Adelstanden, —
Han vil erklære Frankrig Krig, og sætte
Den gamle Kongeslægt igjen paa Thronen —

Pechlin (slaar i Bordet).

Hvad rager Frankrigs Kongeslægt vel os?!

Bjelke

Saa sagte, General! det skal ei skee.

Pechlin.

Saa maa vi sørge for en Statsomvæltning —

Bjelke.

En Statsomvæltning uden Folkets Hjelp
Er fast umulig. Vi har kun eet Middel —

Pechlin.

Og dette Middel?

Bjelke.

Nu — jeg tænker vel
Et Par Lod Bly kan gjøre Sagen klar.

Pechlin.

O ja, kun simpelt hen et Par Lod Bly.
Og saa en blid Regjering, hvori vi
Fornuftigviis bør tage Deel.

Bjelke.

Naturligt!
Og Gustavs Broder, Södermanlands Carl,
Maa være den, der styrer Riget i
Prinds Gustav Adolphs Mindreaarighed:
Han faar jo os at takke for sin Magt,
Og følgelig maa han sig lade lede
Af os.

Pechlin.

Men han er trædsk. Jeg valgte heller
Den unge Fredrik, Östergothlands Hertug.

Bjelke.

Nei, General! han er os alt for klog.
Naar vi blot sørge for at skaffe Carl
Saa Meget, som der fordres til Præsenter
For nogle Skjønne, overlader han
Os gjerne Statens Ror.

Pechlin.

Nu vel, lad gaa!
Saa har vi Sagen altsaa paa det Rene?

Bjelke.

Dog maa vi ei forglemme at fortælle

De liberale unge Mænd en Smule
Opbyggelige Friheds-Eventyr:
Det er saa virksomt paa den kjære Ungdom!
Naar først vi har dem i vor Magt, saa kan
Vi altid tage Masken af.

Pechlin.

Det bliver
Nødvendigt, tænker jeg, at bruge et
Slags Offenlighed ved vor Conspireren —
Dog saadan, at man ei Beviser faar
Imod os. Dette vil forskrække vore
Patricier og føre hurtigt dem
I vore Arme.

Bjelke.

Rigtig. Men forresten
Vi lade, som om vi var høist forsigtig,
Ret kloge Generaler, General.
Lad dem kun blive ved at sværme om
Paa Kroer for at ægge Folket; lad
Dem kun formere Rygtet om, hvad Kongen
I Sinde har; lad dem fortælle Løst
Og Fast om Hungersnød og Landeplager,
Om Krig og Rustning — derved maaskee vinde
Vi Borgere og Bønder for vor Sag.

Pechlin.

Men hvis de yppe Strid i Kroen, blive
De dygtig gjennempryglede, det spaar jeg.

Bjelke.

Nu, det er heller ei saa slemt, Pechlin.
Saa komme Politiets Hunde dem
Paa Spor, og jage disse Harer til os.
Men Apropos! hvorledes gik det med
Herr Generalens diplomatiske
Discours med disse Herrer Talsmænd?

Pechlin.

Som De alt forud havde spaaet mig;
Thi Ahlmann er en Ræv, og Håkansson
En Bjørn af første Sort — og Gustav har
En egen Force i at tæmme Dyr:
De hænge følgelig ved deres Vogter.

(Listig)

Jeg blev en Smule ærgerlig, Baron,
Og sagde maaskee meer, end Klogskab bød.

Bjelke.

Ja De er ogsaa alt for ung endnu.

Pechlin.

Jeg tænker, De vil snart faa Skik paa mig.

Bjelke.

Men jeg er bange for at disse Talsmænd

Kan blive farlig' for os, naar de vil
Opægge Pøblen.

Pechlin.

Bah — det siger Intet!
For Pøblen har jeg ingen Frygt, den vender
Sig efter Vinden, som den blæser bedst.
Imorgen eller Overmorgen maa
Det Hele være arrangeret. Vore Breve
Og andre Documenter har vi hos os, —
Vi stole kan paa Bistand af vor Hertug, —
Og glipper Alt — saa tager De og jeg
Vor Hemmelighed med i Gravens Skjød.

(Han tager et Pulver frem af en hemmelig Skuffe).

Med dette Pulver vil jeg da besigle
Min Læbes Taushed.

Bjelke.

Og et lignende
Jeg blander modig i min Svaledrik.
Farvel!

Pechlin.

De vil ei være med i Raadet?

Bjelke (leende)

Hvad skal jeg der? Opdrag dem kun alene!
Vi slibe Dolken, og de andre Herrer
Maa bruge den, saa gjør' de dog lidt Gavn. —
Glem ei at være meget ængstelig. (gaar).

Pechlin.

Saa ængstelig som Gustav, da han lod
Grev Munk slaa falske Penge. Vi slaae ogsaa
En Mynt, som ei er ægte; men den kan
Maaskee med Tiden blive det.

Tredie Scene.

Pechlin. Ribbing, Horn, Lilljehorn, Anckarström, Thure og flere Adelsmænd træde ind.

Pechlin (leende)

En heel Armee vil tage mig med Storm:
Giv Tid, I Herrer! jeg — capitulerer.

Anckarstrøm.

Hvad bliver Resultatet, General!
Af denne idelige Overveien?
Hvor længe skal vi endnu være Slaver?

Pechlin.

Saalænge til man lærer først at tænke
Og siden tie med, hvad man har tænkt.
Dernæst maa Folket vindes for vor Sag,
Og da —

Ribbing.

Og da? Er Folket ikke vort?
Hvem vil ei ryste Lænken af sin Haand,
Naar alt den gnavet har dens Kjød og Muskler?

Anckarstrøm.

Anjala-Bundets første Officerer,
Armeens bedste Krigere er' vore.
Hver Time, hvori Gustav endnu lever,
Forøger vor og hele Landets Fare.

Pechlin.

Vel taelt, Captain! Men ved Armeen just
Saa lige ei forstaaes Folket, eller
Den store Masse. (Lumsk) De har ofte yttret,
At De vil rydde Hindringen af Veien:
See, deri kan jo vi ei hindre Dem.

Ribbing.

Jeg hader disse Omsvøb! Lad os aabent
Og modigt træde frem og fordre Ret.

Flere Adelsmænd (ængstelige).

Hvorledes!

Pechlin.

Ah, den Plan var ei saa ilde!
Jeg synes alt jeg seer Jer sidde luunt
Og varmt i Spindehuset. Vær saa god!
Jeg foretrækker denne simple Stue.

Lilljehorn.

Herr Generalen har dog Ret. Vor Plan
Maa være moden først. Begeistringen
For Kongen maa faae Tid at dunste bort;

Men Svenskſunds Bølger bruse endnu stolt
Et Seiersqvad, som lyder Sverig rundt.

Anckarstrøm.

Men naar en mindre Bølge bruser mod
En større, synker hiin i dennes Favn.
Den dybe Sø skal svulme til et Hav,
Hvis Bølger ryste vil Tyrannens Throne
Og sluge Svenskſunds dødligmatte Vover,
Indtil de kun med svage Toner qvæde
Et Drapa for den svundne Trældomstid.

Pechlin.

Det klinger meget smukt, det kan ei nægtes —
Men vi maa være sikkre paa, at Pøblen
Ei sønderriver os tilhobe, naar
Vi vove at istemme dette Drapa.
Vi maa endnu os blande mellem Folket,
Forsigtig ymte om de Misforhold,
Der finde Sted, — og frem for Alt vi maa
Med Klogskab og Betænksomhed opvække
Et Slags politisk Sands, en Higen efter
At prøve selv, at handle som man lyster.
(Til Grev Ribbing)
Ved Hjelp af franske Blade kan man jo
Tillige vække Sands for Frihed, Greve —

Horn.

Saalænge Bellman Folkets Afgud er,
Det svælger kun i en bachantisk Ruus.

Thure.

Ja Folkets Interesser concentreres
I Drik og Spil, og det er Bellmans Skyld.

Pechlin (opfarende).

Hvad Bellman! Kan en Bellmans slaue Navn
Vel komme i Betragtning her, Herr Greve!
— Lad Folket vide, at dets Digter lønnes
Fordi han skaffer Kronens Brænderier
En sikker Fordeel, ved at prise det,
Han kalder Nationalt, — og I vil see
Poeten stenes ud af Folkets Midte!

Ribbing.

Det er for Dem og os uværdigt, at
Besmitte Skjaldens Navn med usel Løgn!
Og veed De vel, hvad Følgen bliver, naar
En leiet Slyngel laster ham i Kroen?
Han springer flux paa Bordet, mellem Glas
Og Krus, hans Øie flammer af Begeistring,
Han aabner Læben, og til Luthens Toner
Han synger Druens Priis: da tier man,
Med stum Beundring lytter hele Sværmen,
Og naar det sidste Greb melodisk bruser
Fra Strængene, udbryder man i Jubel,

Man løfter ham paa høien Guldstol op
Og bærer i Triumpf ham om i Hallen.
Og troe mig, General, en saadan Guldstol,
Stærk flettet af den svenske Kjærnes Arme,
Staar fastere end selve Gustavs Throne!

Pechlin (idet han tager en Priis Tobak).

Der hører heller ikke meget til!

En Tjener (melder).

Fru Rigsraadinde Ribbing.

Ribbing.

Ha, min Moder!

Pechlin.

Hvad søger deres Moder her? (sagte) En Søn?

Thure.

Men hvis hun røber denne Sammenkomst?!

Pechlin.

Hvad saa? De være kan bekjendt for Verden
At De idag er Gjæst hos mig. (Til Tjeneren) Hun komme!

Ribbing.

Hun maa ei træffe mig paa dette Sted.

Pechlin (pegende paa en Dør tilvenstre).

I hiint Gemak kan Frygten skjule sig.

Ribbing (idet han iler ind).

Ha misbrug ei ved Spot den Ældres Ret!

Femte Scene.

De Forrige. Rigsraadinde Ribbing træder ind. (Naar de forsamlede Adelsmænd have hilset Grevinden, trække de sig tilbage og tale sagte indbyrdes).

Pechlin.

Grevinde, denne Ære for mit Huus
Er alt for stor.

Grevinden.

Mig Egennytten drev —
(hun betragter opmærksom de forsamlede Adelsmænd; afsides)
O Gud skee Tak! jeg seer ham ikke her.

Pechlin.

De søger maaskee Nogen?

Grevinden.

Ja, jeg søger
Et Væsen, som er Hjertet dyrebart,
En Moders Stolthed, hendes største Lykke.
Han er her ei?

Pechlin.

Nei; men han var her nys.

Grevinden (smertelig).

O Gud!

Pechlin.

De kjendte ei hans Vei?

Grevinden.

Desværre!
Jeg kjendte den, og Føreren tillige.

O General! jeg vil ei krænke Dem
Med mine Klager, ei bebreide Dem
At De har lokket Ubesindigheden
I deres fine Garn; men hør min Bøn,
Lad Moderstemmen deres Hjerte røre!
Jeg har kun ham, han er min Alders Støtte;
Hans Skjændsel vilde bringe mig i Graven
Og kaste Skygge paa vort pletfri Navn —

Pechlin.

Jeg fatter denne Tale ei, Grevinde.

Grevinden.

O skjul Dem ei bag denne kolde Maske!
Hvad kan den Ubesindige vel gavne
Et Øiemed, der fordrer rolig Klogskab?
Vær ædelmodig, frels min stakkels Søn!

Pechlin.

Jeg ærer deres Frygt og Smerte. Men et Ord
Af Dem vil virke meer paa Sønnens Hjerte,
End mine Forestillinger og Raad.

Grevinden.

Paa mine Knæ jeg bad ham om, at vende
Tilbage fra den skjæbnesvangre Vei:
Jeg saae en Taare perle i hans Øie,
Han strakte sine Arme ud imod mig
Og trykkede mig heftig til sin Barm;
Men pludselig, som truffen af et Lyn,

Han rev sig løs, slog Haanden mod sit Bryst
Og sagde med et bittert Smiil: „Du er
Min Moder vel, men Fædrelandet har
En større Ret, end Du. Mit Liv, min Arm
Maa offres det — min Ømheds Fylde Dig!"
Med disse Ord han styrtede afsted.

(Dæmpet)

I deres Haand er nu, jeg veed det sikkert,
Ei blot min Søns, men og min Konges Liv.

(Griber hans Haand).

O skaan dem begge To, for Himlens Skyld!
See, Skovens Eier skaaner Konge-Egen,
Om end hvert andet Træ er hugget ned,
Om end den barske Kulde dækker Ruden
I fattig Hytte, hvor de frosne Smaa
Forgjæves strække deres kolde Hænder
Mod Faderbarmen for at varme dem;
Thi den er Skovens Konning, og med den
Velsignelsen forlade vil hans Hjem —

Pechlin.

Troer De, jeg tragter efter Kongens Liv?
Nei, nei, Grevinde! jeg har længe søgt
At knuse Ormene, der gnaved' Træet;
Men ei de snoe sig ved dens Rod, thi dybt
I Marven, dybt i Sjælen ruge de —
Did naae vi ei, før Stammens Krone synker!

Nu, deres Søn er heftig, det er sandt;
Men ligefuldt hans Navn har stor Betydning.

(Listig)

Dog, ei en Moders Røst forgjæves beder —
Jeg skal forsøge, hvad mit Raad formaar.

Grevinden (griber hans Haand).

Jeg vidste nok, at deres ædle Hjerte
Beseiret Diplomatens kolde Hensyn.

Tjeneren (melder).

Fru Baronesse Schrøderheim.

Alle (uden Pechlin).

Hvordan!

Pechlin.

Det lader til at alle Hoffets Damer
Idag har kaaret mig til deres Yndling.

Grevinden.

Hun maa ei komme nu!

Pechlin.

Og hvorfor ikke?

Grevinden.

Fordi jeg ringeagter denne Qvinde!
De kjender mig, De veed, at aldrig jeg
Skred over Velanstændighedens Grændser,
Og De maa vide, at en Qvinde, som
Vil blande sig i Alt, vil tale med
I Raad af Mænd, og handle som en Mand,

Kan aldrig haabe Agtelse af mig.
Hun leer ad dem, der agte gamle Sæder
Langt høiere end Vid og Skjønheds Fortrin —

Pechlin.

Jeg ærer deres Grunde; men jeg frygter,
Et Afslag vilde krænke hende dybt.

Grevinden (vegende til venstre).

Saa kan jeg dvæle hist i Cabinettet,
Imedens hun modtages her af Dem.

Pechlin.

Det er mit Sovecabinet, Grevinde.
Der skjules Ting, som intet Blik maa see,
Og Deres allermindst. Men her tilhøire —

Grevinden (idet hun iler derind).

Velan, gjør Fangenskabet kort.

Pechlin (til Tjeneren).

Nu kan
Fru Baronessen komme.

Thure.

Ei de frygter —?

Pechlin.

O nei; thi hun er en af vore.

Horn.

Men —

Pechlin (heftig).

Maa jeg ei raade i mit eget Huus?

Sjette Scene.

De Forrige. Baronesse Schrøderheim træder hurtig ind.

Baronessen

(afsides, idet hun seer sig om).

Ha, tænkte jeg det ikke nok! (Til Pechlin) De lod
Mig længe vente, General.

Pechlin.

Tilgiv,
Fru Baronesse, Skylden var ei min.

Baronessen (dæmpet).

Og dette Selskab? frygter De ei for
At blive overrasket her?

Pechlin.

Fordi
Jeg gi'er idag en god Déjeuner for
Intime Venner?

Baronessen (med et Blik paa Anckarstrøm).

En Déjeuner for
Intime Venner?!

Pechlin.

Vel at mærke, kun
Saalænge man har Brug for den Slags Venskab.
En dygtig Mand er denne Anckarstrøm,
En vældig Klinge — naar den føres godt.

Baronessen.

I deres Haand den bliver dræbende.

— Men jeg maa see til deres Gemahlinde.
Hun er vel i sit Boudoir endnu?
Hvis De tillader, vil jeg gaa til hende.
(Hun gaar hen imod Baggrunden, men vender pludselig om og siger sagte til Generalen)
Vogt Dem og vær forsigtig! De faar snart
En Gjæst, som ei er til at spøge med.

Pechlin.

Umuligt, Deres Naade! Hvilken Gjæst —

Baronessen.

Nu, til Exempel blot, et kronet Hoved —
Jeg mener kronet i bogstavelig
Betydning —

Pechlin (høit og med forstilt Ængstelse).

Skulde Planen være røbet!
Nei, nei, De enten spøger eller spotter.
(De forsamlede Adelsmænd begynde at lægge Ængstelse for Dagen).

Baronessen.

De føler altsaa, De fortjener Spot?
Naar fandt jeg Dem saa sanddru og oprigtig!

Pechlin.

Men saa forklar Dem dog?

Baronessen.

Jeg siger kun:
En anden Tid er meer beleilig til
En god Déjeuner for intime Venner.

Pechlin.

Han skulde vove det?!

(Man hører forvirrede Raab udenfor. Flere Adelsmænd løbe til Vinduet for at see ud paa Gaden).

Horn (forbauset).

Ha Kongen!

Alle (uden Baronessen).

Kongen?!

Horn.

Hans Heste jage fnysende afsted —
Forgjæves søger Essen dem at tæmme —
Guds Død! — de komme her forbi — Nu tørner
Den gyldne Vogn mod Lygtepælens Steenfod! —
Ha — Hjulene er' knust'!

Alle (uden Baronessen).

Og Kongen?

Horn.

Frelst!

Pechlin (afsides).

Ah — Skade!

Horn.

Nu han stiger ud af Vognen
— Han hilser Folket — taler til det — hør!
Nu juble de i vilden Sky. — Han nærmer
Sig denne Bolig, fulgt af Schrøderheim
Og Essen.

(Almindelig Bestyrtelse).

Baronessen (til Pechlin).

Nu, min Herre! fatter De
Mit givne Raad?

Pechlin.

Javist! Fordømt, I Herrer,
Han maa ei træffe Eder her. Afsted!
(han peger paa Løndøren).

Anckerstrøm (dæmpet).

Nei, endelig vi har ham i vor Magt,
Og dette Øieblik benyttes maa.
Med denne Dolk —

Pechlin (harmfuld).

Troer De, jeg gjøre vil
Mit Huus til et Skafot, fordi det lyster
En Captain Anckarstrøm at være Bøddel?
(Bydende).
Afsted! jeg byder det.

Anckarstrøm (rasende).

Gaa selv til Helved,
Fordømte Hykler!

Flere Adelsmænd
(gribe ham og føre ham ud af Løndøren).

Nu afsted, afsted!

Anckarstrøm (vender sig om i Døren).

Jeg gjennemskuer Dem, Pechlin! De vil

Kun have Nytten af vort Foretagende,
Men intet Ansvar, mærker jeg —

De Andre.

Afsted, afsted!

(Han føres ud af de øvrige Adelsmænd).

Pechlin (idet han lukker Døren).

En nederdrægtig grov Krabat, paa Ære!

Baronessen (bitter).

„En dygtig Mand er denne Anckarstrøm",
Han har jo Alt tilbage af Soldaten
— Undtagen Æren; den er overflødig!

Pechlin (smilende).

Tilvisse. — Vil De møde Kongen her?

Baronessen.

Jeg gaar til deres Gemahlinde.

(Hun vil gaa ud af Døren i Baggrunden).

Pechlin.

Der
De møde vil Hans Majestæt.

Baronessen.

Nu vel,

(idet hun gaar ind i Cabinettet tilvenstre)

Saa denne Vei. — Tab ikke Contenancen.

Pechlin (slaar sig for Panden).

Guds Død! derinde skjuler sig Grev Ribbing.
— Nu, det er dog en Straf for hendes Spot.

Tjeneren (melder).

Hans Majestæt vil naadigst —

Pechlin (bydende).

Et Glas Vand!

(Tjeneren bringer et Glas Vand fra Piedestallen).

Pechlin

(tager det Pulver, han viiste Bjelke, og helder det i Vandet).

Nu er det, min Tro, Tid at tage Gift.

(han tømmer Glasset tilbunds).

Ah ypperligt! det kjøler Blodets Varme.

(Spøgende)

Hvis denne Kremor-Tartari var Gift,
Saa maatte jeg jo dø een Gang hver Dag!
— Jeg haaber, Bjelkes Gift har bedre Virkning.

(Idet han sætter Glasset fra sig, kommer Kongen ind, fulgt af Schrøderheim og Essen).

Syvende Scene.

Pechlin. Kongen, Srøderheim og Essen. Senere Baronesse Schrøderheim og Rigsraadinde Ribbing.

Gustav.

Tilgiv at Vi forstyrre Deres Ro
Herr General. Et Uheld nøder Os
At gjøre Krav paa deres Gjæstfrihed.

Pechlin.

Jeg kunde næsten fristes til at ønske,
At slige Uheld oftere fandt Sted,
Især naar de forundte mig en Lykke

Saa stor, som den, der skjænkes mig idag.
Jeg haaber dog, at Deres Majestæt
Ei kom til Skade?

Gustav.

Nei, Vort gamle Held
Bekræfted sig paany. Staldmester Essen
Vil meer udførlig skildre Dem det Hele.
(Idet Pechlin nærmer sig Essen, der staar paa den modsatte Side, vinker Kongen ad Schrøderheim. Sagte)
Her er jo ei en Moders Sjæl!

Schrøderheim.

Maaskee
De alt er' borte. Lilljensparre holder
Et vaagent Øie med den anden Udgang,
Der fører gjennem Haven ud til Strømmen.

Gustav (idet han seer sig om).

Og meer end tvende Veie neppe findes;
Thi disse Herrer have vist ei Mod,
At springe fra Altanen ud i Mælar'n.
Maaskee de holdes skjult i næste Kammer —
Lad see Du finder paa et kløgtigt Paaskud,
Hvorved Du komme kan derind.

Schrøderheim (forlegen).

Jeg veed
I dette Øieblik ei noget Paaskud —

Gustav.

Saa maa jeg hielpe Dig at finde et.

(Høit)

Vi har i længer' Tid hørt tale om,
At deres Huus var et af Stadens ældste,
Og Vi maa takke Skjæbnens Lune for
At Vi idag selv kan beundre det.
De har dog ei imod, at Vi beseer det?
Antikke Sager har særdeles Værd
I Vore Øine.

Pechlin (afsides).

Ha hvordan! (høit) Med Glæde
Jeg efterkommer Deres Majestæts
Begjering. Mine Børn og Børnebørn
Vil ikke uden Stolthed tænke paa,
At her, i deres Fædres simple Hjem,
Har Sverigs største Konge dvælet. — Men,
Hvis Deres Majestæt tillader, vil
Jeg først see til, om Husets Moder har
Saa tidlig alt sit Huus i Orden bragt.

Gustav (afsides).

Ah, ypperligt! (høit) Vi vente Dem med Længsel.

(Generalen gaar ud i Baggrunden.)

Nu er det Tid!

(Til Esſen, idet han peger tilhøire)

Gaa ind i Cabinettet

Og see om Nogen holdes ſkjult derinde.

(Pegende tilvenſtre)

Du, Elis, underſøger dette. Hurtig!

(Esſen har allerede forſøgt at aabne Døren, men finder den lukket.)

Esſen.

Den lukket er med Laas og Slaa.

Guſtav

(til Schrøderheim, ſom med ſynlig Uvillje har nærmet ſig den modſatte Dør).

Nu, Elis!

Hvi tøver du?

Schrøderheim (faſt).

Fordi jeg afſkyer Liſt.

Guſtav

(giver Esſen et Vink. Idet denne nærmer ſig den venſtre Dør, træder Pechlin ind).

Fordømt!

Pechlin.

Her har jeg Nøglerne, der føre

Til hver en Krog i mine Fædres Borg.

(Idet han nærmer ſig Døren i Baggrunden.)

Nu vel, hvis Deres Majeſtæt behager

At følge mig —

Guſtav (pegende paa de to tilſtødende Cabinetter).

Viis Os dog disſe førſt.

Pechlin.

Det ene er min Huſtrus Boudoir,

Det andet er mit Sovecabinet.

Essen.

Umuligt General! Den anden Fløi
Beboes jo af deres Gemahlinde.

Pechlin (affides, med et rasende Blik paa Essen).

Ha usle Snog!

Gustav (idet han gaar hen mod Cabinettet tilvenstre).

Nu vel, Herr General!
Vor Tid er kostbar —

Pechlin
(stiller sig mellem ham og Døren. Med Bestemthed).

Dette Huus er mit,
Her jeg er Konge, Deres Majestæt!

Gustav.

Hvorledes!

Pechlin.

Kongens Bud er magtesløst
I denne Hal, hvor Gjæstfrihedens Love
Staae uforkrænkelige. Her man beder,
Men ei befaler, store Konge.

(Affides, medens han lytter.)

Ha!
Jeg tager ikke feil, han styrter sig
I Strømmen. Dristigt giort!

Gustav.

Ei vil Vi krænke
En Lov, som hellig være bør Enhver.
Men denne Vægren nære maa Vor Mistro,

Herr General. Thi viid, man har Os sagt,
At De idag holdt Raad med Vore Fiender;
Men Vi tilbageviiste dette Rygte,
Som Dem uværdigt. Uden Følge kom
Vi her til Dem, og — uden Frygt for Faren.
Paa Dem det nu beroer, om Vi forlade
Skal dette Huus som deres svorne Fiende,
For strax at styrte Dem, Herr General!
Beviis Os, at i denne stolte Trods
Laa ene krænket Gjæsteret, og Vi
Vil da forglemme deres plumpe Stolthed,
Og agte Dem som Mand af Ord og Ære!

Pechlin (listig).

Med Glæde vil jeg Deres Majestæt
Bevise, at jeg vel fortjener Agt.
Jeg trodsed Kongens Bud, men ei hans Bøn.
(Idet han aabner Døren, træder Fru Schrøderheim ud af samme).

Baronessen (idet hun hilser).

Ah, Kongen!

paa eengang.
Gustav og Essen.
Baronesse Schrøderheim!
Schrøderheim.
Charlotte!

Gustav

(giver Essen et Vink, hvorpaa denne iler ind i det Cabinet, hvorfra Baronessen kom ud).

De her?

Baronessen (rolig).

Hos min Veninde, Fru Pechlin.
Jeg kommer nu fra hendes Boudoir.
En Samling Broderier, som hun nys
Fik fra en Ven i Frankrig, Axel Fersen,
Har fængslet mig i flere Timer alt.
En kostelig, en høist værdifuld Samling!
(Hun gaar hen til Schrøderheim, som hilser hende med Varme.)

Gustav.

I Sandhed, min Forbauselse er stor,
Fru Baronesse! Jeg har giort dem Uret;
Thi før jeg troede, slige Ting for Dem
Ei havde mindste Værd. Jeg altid har
Betragtet Dem som et Exempel paa,
At selv i Skabelsen kan findes Misgreb,
Og at hos Dem en kraftig mandlig Sjæl
Var skjult bag Qvindens honningsøde Smiil.

Baronessen.

Og kan da ei i Qvindens Barm en Blanding
Af mandig Sjælekraft og Qvindesvaghed
Forenes, Deres Majestæt, naar den
Hos Mænd saa ofte findes?

Gustav (spøgende).

Jo tilvisse!
Man hører vor Tids Philosopher paastaae,
At, for at være Digter, maa man have
En dobbelt Sjæl: en mandlig og en qvind'lig.

Schrøderheim (med Varme).

En saadan Sjæl er netop min Charlottes!

Gustav.

Og Du forstaar at skatte den, ei sandt?
Nu — jeg vil ikke nægte at din Hustru
Begavet er med dyb poetisk Sands;
Men —

Baronessen.

Deres Majestæt har vistnok Ret:
Ei deri bør man søge Grunden til
Min Charakteers Forskjellighed fra Andres;
Men derimod har „Gustav Wasas" Skjald
Beviist Kategoriens Rigtighed.

Pechlin (afsides).

Hun veed at træffe!

Essen

(kommer ud fra Kabinettet. Afsides til Kongen).

Hist i Cabinettet
Er ingen Udgang, Deres Majestæt!
Det er Herr Generalens Sovekammer;
Men da jeg aabned Døren til Altanen
Og stirred ned ad Strømmens Speil, bemærked
Jeg Ribbings Hoved over Vandets Flade.
Han kløved dristig Bølgen med sin Arm
Og stod, i faa Minutter, frelst paa Stranden.

Pechlin
(som med Opmærksomhed har lyttet til Essens Fortælling).

Den dumme Dreng! Hvad hjelper saa hans Mod.

Gustav (forbauset).

En tête à tête! Ak stakkels Elis! nu
Begriber jeg din Ulyst før. (Tankefuld) Og dog
Jeg kan ei troe det. — Hm, jeg gad erfare
Den sande Grund til denne Sammenkomst.

(Under den følgende Scene mellem Kongen og Pechlin, trække de Andre sig noget tilbage).

De har Os ført bag Lyset, General,
Og Baronessen med. De har dumdristig
Erklæret, at i hiint Gemak var Ingen;
Og nu Vi veed bestemt, at Ribbing nys
Var der alene med Fru Baronessen.

Pechlin (med forstilt Forundring).

Hvad, Greven?!

Gustav.

Netop Greven. Essen har
Opdaget Vovehalsens kjække Flugt.

Pechlin (ydmyg).

Nuvel, min Konge, jeg frimodig tilstaar,
At Ribbing var med Baronessen der.
Jeg holdt det for min Pligt at dølge det,
Da her en agtet Dames Rygte stod
Paa Spil.

Gustav (bitter.)

Det er i Sandhed ridderligt!

(Med et forskende Blik.)

Det Hele er maaskee en List af Dem,
Der skjuler andre hemmelige Planer.
Hvad førte hende hid? — Thi at det ei
Var Fersens Broderier, er jo klart.
Der er en anden Grund?

Pechlin.

Tilvisse, — men —

Gustav (heftig).

Ha ved Vor Krone! intet Men, min Herre.
Forklar Os Alt. Hvad førte hende hid?

Pechlin.

En hemmelig Bevæggrund, tænker jeg —
Spørg Baronessen selv, min høie Konge,
Og hendes Sandhedskjærlighed vil ei
Et Øieblik fornægte sig.

Gustav (som for sig selv).

Umuligt!
Vel har jeg ofte spottet hendes Kydskhed,
Men tvivlet paa den har jeg ei endnu.

Pechlin (pegende tilhøire).

I hiint Gemak er Rigsraadinde Ribbing —

Gustav (forundret).

Den gamle Rigsraadinde? Paa min Ære,
Det er en tragi-comisk Hendelse.

Pechlin.

Da hun kom hid, var hun forlegen, stammed
Om en Proces, der tvang den gode Dame
At søge Raad hos mig. Jeg saae jo klart,
At der stak Noget under; og da nu
Fru Schrøderheim blev meldt, og strax derpaa
Grev Ribbing, bad hun mig med ængst'lig Hast,
At maatte dvæle hist i Cabinettet.
At dette Stævnemøde her hos mig
Var aftalt mellem vore unge Folk,
Og at den Gamle, der betragter slig
En Elskovshandel som høist umoralsk,
Kom hid, for selv at lure — er sandsynligt.
Jeg tænker, Deres Majestæts Besøg
Forstyrret har den Gamles Angrebsplan,
Men derimod begunstiget de Unge;
Thi jeg blev nødt at gjemme dem derinde,
Ifølge deres eget Ønske. — Vil
Ei Deres Majestæt, at jeg skal føre
Fru Rigsraadinden hid?

Gustav.

Nei, man bør skaane
En Moder, som af Ømhed for sin Søn

Udsætter sig for Spot af dem, der ei
Forstaae at skatte hendes ædle Hjerte.

(Afsides)

Saa har dog Rygtet dengang ikke løiet?
Og denne stolte, bittersøde Qvinde,
Hvis bidende Satire rammed mig,
Som gjorde mig til Gjenstand tit for Latter,
Hun staar nu der og hykler Kjærlighed
For den bedragne, altid unge Elsker.
Men jeg skal hævne baade ham og mig!

Pechlin (gnider veltilfreds sine Hænder).

Ah, Bravo! Diplomaten jages bort
Af Digteren. Nu er jeg atter rolig.

Gustav (idet han hurtig farer op).

Men Tiden iler, mine Herrer! nu
Vi maae afsted til Virksomhed. (Til Generalen). Tilgiv,
At vi forstyrred Dem, Herr General.

Pechlin (sagtmodig).

Jeg derved fik Anledning at bevise,
Hvorledes mine Fiender lumskelig
Bagtale mig for Deres Majestæt.

Gustav (ironisk).

Og derved Vi opdaget har idag

Et nyt og værdigt Træk i deres Characteer:
De vover Alt for deres Venners Rygte.

Baronessen (idet hun seer ud af Vinduet).

Min Vogn staar alt for Døren. Jeg vil prise
Mig lykkelig, naar Deres Majestæt
Vil bruge den.

Gustav.

Naar Hestene blot ei
Er' smittede af vor Tids Oprørsaand?

Baronessen.

O nei! de ere sande Lam. Selv Essen
Vil neppe kunne drive dem afsted,
Om end han bruger al sin Kunst og Kraft.
De løbe aldrig lybsk af egen Drift,
Men bringes heller ei dertil af Andre.

Gustav (kold).

Vi takke Dem for denne Underretning.

(Sagte til Baronessen).

Der kommer snart en Tid, da De behøver
Al den Veltalenhed, De er berømt for.

(Høit)

Og nu til Haga, mine ædle Venner!

(Han iler ud, fulgt af Schrøderheim, Essen og Pechlin).

Baronessen.

Hvad vil han sige dermed?

Rigsraadinde Ribbing (træder ud af Cabinettet og vil ile ud. Idetsamme kommer Generalen tilbage. Da hun seer Baronessen, neier hun dybt og siger med Kulde)

Tjenerinde!

Baronessen (i samme Tone).

Ah — Tjenerinde! (Afsides) Hvad skal dette sige?
Jeg ei begriber —

Rigsraadinden

(med et foragteligt Blik paa Baronessen).

Jeg maa anbefale
Mig uden Ophold. De tilgiver vel —

Baronessen (kold).

Geneer Dem ei.

Rigsraadinden (idet hun gaar).

Farvel, Herr General!

(Generalen bukker smilende og følger hende ud af Døren).

Baronessen (alene).

Naar kom hun her? — Er jeg igjen bedraget?
Har denne skumle Hykler atter vovet
At bruge mig til Skjærmbret for sin List?
Nei, jeg ta'er ikke feil, jeg saae jo klart,
Hvor lumskelig han hviskede med Kongen,
Saae dennes Blik, der dvælte, fuldt af Spot
Og gløbende af Hævn, paa mig. Mit Rygte
Han ændsed ei, naar blot hans egne Rænker
Blev' skjult' for Kongen. — Vogt Dig, General!

Idag har Du dicteret selv din Dødsdom. —
Vær stærk, min Sjæl, forsag mig ei i Kampen,
Og aldrig skal det lykkes dem, at kaste
Den mindste Plet paa Uskylds hvide Klædning! —
Du leer maaskee af Qvindens svage Trudsler,
Men mindes skal Du, denne Qvinde var
Charlotte Schrøderheim!

(Hun iler ud i heftig Sindsbevægelse. Tæppet falder).

Tredie Act.

Scenen forestiller et smalt Stræde, der fører forbi Kroen „Tre Byttor", saaledes at Kroen danner Baggrunden. Tilvenstre ved Indgangen — som maa antages at være mellem Coulisserne — hænger Kroens Skildt. Det er sildig Aften.

Første Scene.

Anckarstrøm og **Ribbing** (begge forklædte som simple Borgere, træde ud af Kroen).

Ribbing.

Vi to skal vække Folkets slumrende
Bevidsthed, vi skal tage Bindet fra
Dets Øine, for at vise frem et Luftsyn,
Det aldrig før har seet og ikke fatter!
Du seer jo selv, derinde tænker man
Kun paa at drive Tiden hen med Dands
Og lystig Strængeleg; hvad føle de
Vel Trang til Frihed!

Anckarstrøm.

Slig, har Faluns Gruber
Ei Rigdom af Metal, skjøndt ufrugtbart
Det golde Bjerg dem skjuler? Har ei Ætna
Et Flammesvælg, der kaster Ild og Svovl

Til alle Sider, ved det mindste Tryk
Af Luften? Naar tilsyneladende
Der stiger kun en venlig Røg, som af
En ringe Hyttes Tag, fra Bjergets Tinde,
Der kjæmper dog og syder vildt i Dybet
En Ild, som i den næste Time kan
Udsprede Ødelæggelse og Død.
See, disse skjulte Kræfter maa vi vække,
Vi, som Naturen selv har gjort til Folkets
Formyndere, ved større Kløgt og Viisdom;
Og snart Du vil see Frugter af din Flid!

Ribbing.

Nei de maa vaagne af dem selv, min Ven,
Thi vil der ei i hver en Skabnings Bryst,
Hvor karrigt end Naturen det begaved,
En mægtig Længsel efterhaanden træde
For Tanken frem? Maa den ei aabenbare
Sig i en indre Trang til Virksomhed?
Staar vel hos os den simple Mand saa lavt,
At ei han føle kan sin egen Usselhed?
Var det i Frankrig ei i Folkets Midte
Den første Gnist af Frihedsfunken udsprang?
Men her jo findes neppe Een blandt Hundred',
Som fatte kan, hvad i vor Tidsaand slumrer! —
(Tankefuld) Hvad er vel Frihed? Hvortil fører den?

Anckarstrøm.

Og derom spørger Du?

Ribbing.

Ja netop jeg!
Jeg, som i stolt Begeistring tit har følt,
At hvis min Kraft med Aanden blot holdt Skridt,
Jeg kunde, kjæmpende for dette Gode,
Omstyrte hele Jorden for at seire!
Jeg, som i gyldne Drømme saae vort Land
At hæve stolt sig til sin gamle Glands;
Saae det staae lysende som Nordens Stjerne;
Saae Fædrenes Bedrifter vakt paany
Ved os, der traadte frem i deres Fodspor!

(Bitter)

Og nu — jeg troer at denne Guddomsgnist
Hos Drenge ikkun findes; thi som Yngling
Og Mand, man kjender den alt længst, og den
Betragtes meer som et Slags smagfuld Pynt,
Hvormed man smykker sig engang imellem —

Anckarstrøm.

Din Vrede og dit Uheld gjør Dig bitter!

Ribbing (forundret).

Min Vrede og mit Uheld! Hvilket Uheld!

Anckarstrøm.

Du veed jo, hvad jeg mener. Sidste Gang
Jeg talte om din Kjærlighed, da blev

Du vred. Hvorfor skal jeg paany fremkalde
En bitter Harme, som jeg ære maa?

Ribbing.

Jeg lader Ørnen paa mit Adelsskjold
Forvandle til en Poppegøi, hvis jeg
Forstaar et Ord af denne dunkle Tale!
Er ikke min og hele Adlens Vrede
Paa een og samme Ret begrundet? Hvad
Har jeg for Uheld meer end I?

Anckarstrøm.

I Sandhed,
Din Rolighed forbauser mig. (Afsides) Maaskee
Han svigter os tilsidst — det maa forhindres!
(Høit, med kunstlet Forlegenhed).
Du veed, at Kongen har —

Ribbing.

Tael! hvad har Kongen?

Anckarstrøm.

I Hoffets Paahør sagt Fru Schrøderheim,
At hun var ikke værdig til den Agt,
Man viiste hende. Han har strengt befalet,
At hun maa ei forlade sit Gemak
I tvende Maaneder —

Ribbing.

Hvad er da vel
Saa skrækkeligt deri? Det er jo ei

Den første Gang at Gustav truffet blev
Af hendes Spot, og hævnet sig ved Magtsprog!

Anckarstrøm.

Men denne Gang blev hun den Tabende:
Hun stod tilintetgjort ved Kongens Ord.
(Da han mærker Ribbings Urolighed, vedbliver han med stigende Varme)
Ja hun, der ofte lod Satirens Svøbe
Med Strenghed ramme den, der sveg sin Pligt,
Hun maatte høre af Kong Gustav selv:
At hun var troløs mod sin Mand, at hun
Bedrog ham, — at hun nærede din Elskov
Og saae Dig hemmeligt hos General
Pechlin.

Ribbing.

Afskyeligt!

Anckarstrøm.

Hun kunde ei
Retfærdiggjøre sig; thi Gustav havde
Med egne Øine seet din kjække Flugt.
Der stod hun maalløs, hendes Kinder glødede
Som Morgenrødens Purpur, hendes Barm
Sig hævede og sank, Vandlillier lig,
Naar Stormen gynger dem paa Bølgens Top;
Men hendes Øie roligt mødte Kongens,

Og med en Engels Uskyld i sin Mine
Forlod hun stille Salen —

Ribbing (hurtig).

Nu? og Kongen
Han kaldte hende vel tilbage flux?
Han indsaae vel, at hun var reen for Brøde?
Han bad vel om Tilgivelse, ei sandt?
O tael! jeg brænder af Begjærlighed.

Anckarstrøm (kold).

Det havde været Kongens Pligt, ja vist!
Men han har sjælden fulgt den, som Du veed.

Ribbing (griber ham med Heftighed i Brystet).

Du gjør mig rasende med denne Kulde!
Tael, tael! min Sjæl er spændt paa Pinebænken:
Ei sandt, Du har kun villet spotte mig,
Fordi jeg blev lidt lunken for din Sag?

Anckarstrøm.

Nei, Carl, jeg vil ei skuffe Dig, dit Bæger
Jeg fylde maa til Randen med en Malurt,
Som vel er bedsk, men dog vil gavne Dig.
Da Baronesse Schrøderheim forlod
Den kongelige Hal, da toned Latter
Fra alle Munde, og Tyrannen selv
Exemplet gav. Saaledes tog hun Afsked
Fra Hoffet, hun, som var dets bedste Pryd!

Ribbing.

Charlotte, blodigt Du skal blive hævnet!
Nu vakler jeg ei meer. Lad Pøblen trække
Mit Adelsbrev igjennem Gadens Snavs,
Lad Bøddelen kun spytte mig i Øiet
Og sønderbryde mine Fædres Vaaben,
Jeg leer deraf! Mit Løsen være skal:
For Sverigs Held og for Charlottes Ære!

Anckarstrøm (afsides).

Nu er han vor. Lad nu Pechlin forsøge
At vække Sønnens Ømhed, jeg har vakt
En krænket Elskers Hævn og bittre Had.

Ribbing (som for sig selv).

Var nogen Kjærlighed i Verden hellig,
Da var det min; var nogen Qvindes Sjæl
Ophøiet over Lidenskab, da var
Det hendes! Rosen, nys udsprungen, end
Ei kyst af Natteduggens Perle, er
Ei reen som hendes Uskyld! — Denne Blomst
Er nu bestænkt med Persiflagens dræbende,
Forhadte Gift! — Men Blod skal tvætte af
Hver Plet, det sværger jeg!

Anckarstrøm (griber hans Haand).

Og jeg med Dig!
Her knytte vi en Pagt paa Liv og Død.

Ribbing (bitter).

O hvad er vel din Hævn mod min!

Ackarstrøm (heftig).

Min Hævn?

Har Du forglemt, at jeg har været fængslet,
Fordi jeg talte Sandheds djærve Sprog;
At jeg har været under Politiets
Forhadte Opsyn, lig en nedrig Tyv!

(Dæmpet)

Har Du forglemt, at han paa Finlands Grændse,
Da kjækt Anjala-Bundet trodsed ham,
Mig haanede, og kaldte mig en Usling?

Ribbing (adspredt).

Alt dette hører jeg først nu, Captain!

Anckarstrøm.

Fra den Tid af jeg søgte Hævn. Mit Navn,
Min Ære var besmittet, — mine Venner
Gav mig Medlidenhed til Trøst. — O, denne
Forhadte Medynk, disse Skuldertræk
Var' værre end Foragt og Spot! — Jeg har
Forfulgt ham overalt, jeg luret har,
Lig graadig Tiger, paa mit stolte Bytte.
Alt tvende Gange troede jeg, at Timen,
Der skulde slukke ud min Skam, var kommet;
Men — Skjæbnen frelste ham og haaned' mig!
Da vaagnede en Stemme i mit Indre,

Samvittigheden ængsted mig, jeg troede
I disse Uheld at bemærke et
Usynligt Forsyns Villje. Martret af
Min Higen efter Hævn og af min Tvivl,
Jeg gik til hende, som kan skue ind
I Fremtids Mørke, læse Skjæbnens Bog —

Ribbing (opmærksom).

Til Mamsell Arfvidsson! Hvad sagde hun?

Anckarstrøm.

Da hendes Forberedelser var' gjorte,
Hun sagde: „Skjælv ei, svage Dødelige!
Naar Livet kalder Dig til farlig Daad."
Og derpaa lo hun hemmelighedsfuldt,
Saae i min Haand og sagde: „denne Haand
Vil bringe baade Fryd og bitter Sorg;
Den overhugge vil en gordisk Knude,
Som ei paa anden Maade løses kan.
Historien vil gi'e dit Navn den rette
Og velfortjente Plads ei langt fra Kongens."
Forsvunden var paa eengang al min Frygt,
Jeg saae et Forsyns Bud i hendes Ord,
Og med Begeistring for mit Kald, jeg vied'
Mig selv til Døden. — Denne Haand skal aabne
Den stolte Konge Dødens Port!

Ribbing.

Nei aldrig!

Ei for en Morderdolk skal Helten falde.
Jeg træde vil ham kjækt imøde med
Mit Sværd, og fordre ham til ærlig Kamp.

Anckarstrøm.

Og Du kan troe, at han vil tage mod
Din Handske, Carl? Før vil hans bittre Had
Mod Baronessen sig til Kjærlighed
Forvandle. — Cæsar havde jo sin Brutus,
Og Gustav finde skal sin —

Ribbing (griber hans Arm).

Tys! jeg hører
En Lyd af Fodtrin (Afsides, idet han lytter)
Denne Stemme er
Mig jo bekjendt! — Jeg tager ikke feil —
Tak Himmel! Du har styret hid hans Fjed.
(Høit)
Gaa nu, min Ven! forlad mig, hører Du —
Gaa ind i Kroen — hurtig dog! mit Liv, min Fred
Afhængig er af dette Øieblik.

Anckarstrøm.

Men saa forklar mig —

Ribbing (heftig).

Gaa! om faa Minutter
Jeg være skal derinde.

Anckarstrøm.

Som Du vil.
(Afsides).
Sandsynligviis et lille Stævnemøde. (gaar).

Anden Scene.

Grev Ribbing. Strax derpaa **Gustav den III, Essen** og **Armfeldt.** (Alle Tre ere forklædte som Underofficerer ved Garden).

Ribbing (idet han seer efter Anckarstrøm).

Et Stævnemøde, sagde Du? O ja!
Du gav med Glæde Livet for et saadant.
(Gustav kommer ind tilhøire, fulgt af Essen og Armfeldt).
Han kommer ei alene, — desto bedre!
Saa er der Vidner til en ærlig Kamp.
(Han trækker sig tilbage mod den Side hvor Skildtet hænger).

Gustav (overgiven munter).

Et herlig Indfald, Gøsta! Kosteligt
Det var at see den gamle Dame, hvor
Hun henrykt lyttede til Serenaden;
Og da hun endelig kom ned og styrted
Sig kjærligt i den gamle Vægters Arme,
Og han belyste hende med sin Lygte,
Hvem male kan slig komisk Ærgrelse!
Foi de gentilhomme! de visne Hænder
Traf med forbausende Nøiagtighed
Den stakkels Fyrs forfrosne Næse,
Og hendes skarpe Negle ridset har
En Statscalender paa hans runkne Kind.

Armfeldt.

Imorgen kan en Snees Ducater vel
Udslette Pebermøens Trykkersværte.

Gustav.

Er dette ei „Tre Byttor"? Ha, derinde
Gaar lystigt til. Vi maa derind!

Essen.

Men først
Vi burde prøve paa, at spille „Bjørnen"
Et lille Puds inat.

Ribbing (afsides).

Aha, Pechlin!

Gustav.

Nei lad os heller prøve nok en Sang,
Net smægtende, før vi gaae ind i Kroen.
Vi bringe Schrøderheimsken den, og hun
Vil troe, det er Grev Ribbings Klagesang,
Og viser sig maaskee i Pudderkjole.

Ribbing.

Ha Død og Helved!

Gustav (til Armfeldt).

Gøsta, talte Du?

Essen (idet han bemærker Ribbing; dæmpet).

Vi ere ei alene her, min Konge!

Gustav

(gaar hen til Ribbing og slaar ham venligt paa Skulderen).

God Aften, Ven! I kommer vel fra Kroen?

Ribbing (med forstilt Stemme).

Er I saa vis paa, jeg er eders Ven?
Og hvad angaar det Jer, hvorfra jeg kommer?

Gustav.

I er lidt kort for Ho'det, mærker jeg.
Har man derinde maaskee krænket Jer?
Saa er vi rede til at hævne Sligt
Med Mund og Arm.

Ribbing.

Med Munden visstnok modigst!
I praler som det sømmer en Soldat,
Der skjuler sig naar Krigstrompeten lyder,
Men viser Løvemod i Kro og Kjælder,
Hvor Kampen gjælder Brændviinsglas og Piger.

Gustav.

I bliver uforskammet, kjære Ven.
Man kunde fristes til at vise Jer
Hvordan Soldaten svarer paa slig Spot.

Ribbing.

I dertil er for feig! Gaa hjem, tag Skjørt
Og Silkestrømper paa, det passer bedre
For eders Sind.

Gustav (til Essen).

Foi de gentilhomme!
Den Knægt fornærmer mine Krigere!
Min Gardes Uniform maa ei bespottes!

Armfeldt (sagte).

Men dette Sted — i Udkanten af Byen —

Gustav (leende).

Ah, Du er bange? Her er ingen Fare!
(pegende paa Værtshuset)
Thi der er hundred Arme rede til
At kjæmpe for os, naar det skulde knibe.

Esſen.

Men maa da ikke jeg —

Gustav

Ei mere derom!

Ribbing.

(Idet han peger paa Armfeldt og Esſen).
I har vel meddeelt dem mit Raad? Ei sandt,
Det er fornuftigt?

Gustav.

Ganske ypperligt!
Men hør — naar jeg skal klæde mig som Qvinde,
Saa skeer det kun for ret at pleie Jer
Som kjærlig Moder, smukt med Svøb og Die,
Og bruge Riset, naar den Lille skriger.

Ribbing

(idet han trækker Kaarden, som han har havt skjult under Kappen).
Det skulde I forsøge strax! Lad see
Hvorlunde I er skabt til Tugtemester.

Gustav.

Saa I forstaar at bruge Kaarden? Bravo!
Og I er kampbered? Bravissimo!

(Idet han trækker sin Sabel).

Saa faar jeg vel at føie Jer og lege
En Smule Kamp, for at I ei skal græde.

Essen (ængstelig).

Det er jo ei en Kamp med lige Vaaben!
En stumpet Sabel mod en Kaardespids!

Ribbing.

I ere Tre mod Een: kom an tilhobe!

(Essen og Armfeldt trække deres Sabler og vil styrte ind paa Ribbing).

Gustav (idet han holder dem tilbage).

Tilbage, siger jeg! Troer I, jeg frygter
En Kamp med denne stolte Kræmmersvend?

(Lystig)

I dette Eventyr jeg spiller Helten!

(Til Ribbing).

Kom nu, min Søn, jeg er parat. Men vogt
Dig vel, at ei Du ridser dine Fingre.

Ribbing.

Vogt selv dit Liv, hvis Du har Livet kjært.

(Han falder ud).

Gustav (idet han med Ro parerer af).

En mageløs Besindighed, min Tro!

(De vedblive at fægte, medens Essen og Armfeldt følge hvert Hug med den største Deeltagelse. Kongen gaar kun forsvarsviis tilværks; men Ribbing gjør det ene Udfald hurtigere og sikkere end det andet og trænger Kongen hen imod Baggrunden).

Gustav (rolig).

I fægter som det var Grev Ribbing selv.

En Borger er I ei! (Til Essen og Armfeldt) Afvæbner ham.

Ribbing (idet han styrter ind paa alle Tre).

Forbandet være Du, Tyran!

Gustav (forbittret).

Ha, griber ham!

Ribbing.

Jeg viger Overmagten, stolte Gjøgler,
Men snart Gjengjældelsen skal ramme Dig!

(Han styrter ud tilhøire, forfulgt af Essen og Armfeldt).

Gustav (tankefuld).

„Men snart Gjengjældelsen skal ramme Dig“ —
Besynderligt! Vi er endnu i Martz,
Og Mamsell Arfvidsson advaret mig
For denne Maaned. — Stemmen var bekjendt —

(grundende)

Nei, nei! en Borger var det ei, de føre
Ei Kaarden med slig Sikkerhed — Maaskee
Grev Ribbing selv — (Armfeldt og Essen komme tilbage).
I slog ham vel paa Flugt?

Essen.

Han løber som han fægter: let og sikkert.

Gustav.

Det var da mere end et Eventyr, —
Det var en anlagt Plan af denne Gjæk.

(bitter)

Giv Tid, I Herrer!

Armfeldt.

Deres Majestæt

Er dog ei bleven saaret?

Gustav (farer op).

Nei desværre!

Jeg vilde dog saa gjerne havt en Rift,
For at mit Linned kunde faaet en Plads
Ved Siden af min Bro'ers paa Ridderhuset.

(Til Essen)

Du aner ei, hvem denne Yngling var?

Essen.

En Ulv i Faareklæder.

Armfeldt (betænkelig).

Og jeg troer

Han kjendte os.

Gustav (munter).

Og hvorfor troer Du det?

Fordi han kaldte mig Tyran og Gjøgler?

Armfeldt (forlegen).

Hans Færd var jo saa hemmelighedsfuld —
Hans Tale saa forblommet; — og desuden
Det syntes mig — jeg veed ei ret — men dog
Det lod, som Deres Majestæt blev selv
Saa tankefuld —

Gustav.

Og veed Du, hvad jeg tænkte?

(Armfeldt tier).

At Du og Essen ta'er Jer daarligt ud,
Naar I agerer skal Gladiatorer. —
Imidlertid var denne Scene ret
Dramatisk, og jeg vil benytte den
I min Tragedie. (Man hører Musik og Sang fra Kroen.)
Heisa, hvor lystigt!
Bachantisk Jubel trænger til mit Øre, —
Hør disse Toner, ægte svenske Toner!
Kom, mine Venner! hisset dandse Nympfer
Med løste Bælter, smaa Satyrer juble,
Og Bachus smiler fra de røde Kinder:
Slig Lystighed jeg veed at sætte Priis paa!
Kom, jeg en Dands med Ulla træde vil!
(Han iler ud tilvenstre, fulgt af Essen og Armfeldt).

Tredie Scene.

En rummelig Skjænkestue i Værtshuset „Tre Byttor." Paa begge Sider staae smaa Borde, ved hvilke Gjæsterne sidde i forskjellige Grupper. Midt i Baggrunden er opreist en Forhøining af Tønder og mindre Foustager, hvorpaa Musikanterne have deres Plads. I Baggrunden tilvenstre, noget afsides fra de øvrige Gjæster, sidder **Bellman** rygende sin korte Pibe; **Ulla Windblad** staar ved hans Side og støtter sig til hans Skulder. Tilhøire ved et af de forreste Borde sidder **Anckarstrøm**, tilligemed To af de Sammensvorne, forklædte som Underofficerer; de tale ivrigt, men dæmpet, med nogle af de nærmest siddende Borgere. Nogle Gjæster, hvoriblandt de velbekjendte Helte i „Fredmanns Epistler," drikke og synge eller spille deres Instrumenter; Andre spille Kort; Nogle læse Aviser og enkelte Par dandse efter den Melodie, Choret synger.

Chor.

(Melodie af Fredmanns Epistler Nr. 4).

Hei Musikanter! lad Tonerne lyde,
Blæser Trompetere, blæs! — — —
Her har I Brænd'viin, og Punsch i en Gryde,
Syng nu til Struben bli'er hæs! — — —
Bachus og Venus med venneh uldt Sind
Pimper af Glas med hinanden, og klinke;
Og Nympferne vinke,
Mens Druerne blinke
Og farve med Purpur den blegnende Kind.

(De klinke og drikke).

(Kongen kommer ind, fulgt af Essen og Armfeldt).

Anckarstrøm (afsides).

Hvor bliver Ribbing af? Hans Udeblivelse ængster mig.

Armfeldt

(til Kongen, idet han peger paa Anckarstrøm og de to Sammensvorne).

Disse Ansigter forekomme mig saa bekjendte.

Gustav.

Hvem de ere, veed jeg ikke, men hvad de ere, kan man snart see. Vil Du betragte disse Fyre, hvor stive og ubøielige de sidde der i deres Forklædning! Der er ikke Spor af dramatisk Talent hos een af dem. Men jeg lover dig, Gøsta, de skal ikke sidde her forgjæves!

Chor.

Først nu en Skaal for de smaa Bachantinder,
Sjunger saa Brænd'vinens Priis! — — —

Tapper nu Øll, saa kring Gulvet det rinder,
Sup saa paa Fædrenes Viis! — — —
Skaal for vor Konge og Skaal for vort Land!
Sjutusind Djævle ta'e ved Politiken!
Her favne vi Flikken,
Her prises kun Drikken
Med Alt, hvad som flyder, naar undtages — Vand.

Mollberg
(Som har bemærket, at Anckarstrøm ikke drak Kongens Skaal.)

Hvad er det for En, som ikke vil drikke Kongens Skaal? Vil Du komme paa Bal og ikke udsupe dit Kruus, saa skal Du, Djævlen i mig! blive udpidsket. Drik I Lømler: Kongens Skaal!

De fleste Borgere.

Ja, Kongens Skaal, og det i ægte Nationalt!

Anckarstrøm (afsides til de Sammensvorne).

Det bliver nødvendigt at adlyde, for ikke at vække Opsigt. (De drikke).

Mollberg
(Slaar Anckarstrøm fortroligt paa Skulderen).

See saadan gaar det til i Tre Byttor. Først Kongens Skaal, saa Flikkens Skaal, saa en Skaal for Den, der kom paa det retvise Indfald, at destillere Brændeviin, og saa —

Anckarstrøm.

Hold nu din Mund, Mollberg! og agt paa dine rappe Been; Du kan endnu faae Brug for dem i næste Krig.

En af de Sammensvorne.

Hvem veed, maaskee Du tjener baade Hest og Schabrak, naar Du har lært Franskmændene de nyeste Trin.

Mollberg.

Lær Du først at haandtere den Brødkniv, Du der har hængende ved din Side. Slig en Grønskolling vil tale om Krig!

Flere Borgere.

Hvad, skal vi atter have Krig?

Anckarstrøm (til Kongen).

Skaal, Corporal! godt Bytte i Frankrig!

Gustav.

Nu vel, den kan I drikke med. I er ung og rask, I vil vel ikke krybe i Skjul, naar Kongen kan bruge jer Arm? Det var altid en god Skik i Sverig, at de brave Borgere holdt fast ved deres Konge, naar den troløse Adel forlod ham.

Flere Borgere.

Vel taelt! Giv ham en dobbelt Sup for vor Regning.

Gustav
(til Anckarstrøm og de to Sammensvorne).

I kan blive stukken ind under mit Regiment. Du kan blive Trompeter, Du Trommeslager, og Du kan hjelpe Marketenterskken i at sørge for Soldaternes

Vadsk, saa have I alle Tre faaet den Plads, der tilkommer Jer. (Almindelig Latter. De to Sammensvorne springe op, men Anckarstrøm holder dem tilbage).

Anckarstrøm.

Tak for jert gode Tilbud, Corporal! men vi blive dog helst her hjemme. Jeg indseer ikke, hvorfor vi skal lade os slagte af Fremmede, for at tjene Fremmede! Hvad kommer den franske Konge os ved? Franzosen har gjort ret, saaledes burde vi ogsaa gjøre!

Nogle Borgere
(som sidde Anckarstrøm nærmest).

Ja, det burde vi!

Gustav (opbragt).

Hvad maa jeg høre!

Armfeldt og Essen (paa eengang).

Vi maa arrestere dem.

Gustav.

Stille! (Han taler sagte med Armfeldt, hvorefter denne gaar bort).

Anckarstrøm (med stigende Heftighed).

Drag I kun i Krig og ødelæg vort stakkels Land; vi vil ikke række Haanden til vor egen Ruin. Men den Tid vil komme, da hver ærlig Svensk vil forbande den Mand, der styrtede dette stolte og frugtbare Land i Armod og Elendighed! (Borgerne forlade deres Pladse og trænge sig om Kongen og Anckarstrøm). Ja, jeg siger Eder, der vil komme en Tid —

Ulla Winblad
(forlader sin Plads ved Bellmans Side og baner sig Vei imellem de opbragte Borgere).

Plads her, mine Venner!

Flere Soldater og Borgere (leende).

Plads for Norstrømsken!

Ulla (gaar lige hen imod Anckarstrøm).

Saa der vil virkelig komme en Tid? Jo I er en deilig En! Veed I, hvorfor I frygter Krigen? Fordi I er bange for Prygl af Franzosen; men det kan I saamænd ogsaa faae her, naar det kniber. (Til Borgerne). Ikke sandt?

Alle Borgerne (leende).

Jovist!

Ulla (idet hun tager Anckarstrøm under Hagen).

Jeg troer, I er endog bange for mig, Herr Bulbider? Seer jeg da ud som jeg vilde spise Jer? (Betragter ham opmærksom). Men hvad seer jeg! Det er jo Comedianten! Har I lært Jer Rolle? Aa spil dog en lille Scene for det „dumme Borgerpak."

Anckarstrøm (afsides).

Fordømt! hun kjender mig. (Høit) Jeg forstaar Jer ikke.

Ulla.

Saa skal jeg forklare Jer Tingen, kan I troe. (Stiller sig i Positur.) Seer I denne Holdning, dette vilde Blik, den knyttede Næve i Veiret, og saa:

— — „Nu skal jeg modigt gaa i Døden,
Men vor Tyran skal følge mig paa Veien!“
(Latter).

Borgerne.

Bravo, Fru Norstrøm!

Anckarstrøm (afsides, forbittret).

Og dette maa jeg taale af denne elendige Qvinde!

Ulla.

Hvad staar I der og deklamerer? Gaa Jer Vei, Menneske! Her gives intet Drama i Aften, men en slet og ret Folkecomedie, og deri kan vi sletsinte bruge Jer. (Sagte) Pak Jer herfra, Corporalen stirrer paa Jer, som om han vilde have Jer til Vesperkost. Jeg kunde hævne mig, som I seer; men jeg foragter Jer! (Høit, idet hun vender sig til Borgerne) Veed I, hvad jeg vilde gjøre, naar jeg var Konge? Jeg vilde tage hele Frankrige med Storm, føre alt Brændeviin og Likeur hjem til Sverig, og saa lade hele Nationen drikke gratis i samfulde fjorten Dage. Lad saa Franzosen drikke Vand Resten af Aaret, saa lærer han nok at elske Kongen!

(Almindelig Latter. Medens Ulla siger ovenstaaende Replik, taler Anckarstrøm hemmeligt med de to Sammensvorne; derpaa lister han sig ud af en liden Dør, der er anbragt tilvenstre. Han bemærkes kun af Kongen, som med et truende Blik stirrer efter ham. — Gjæsterne begive sig atter til deres Pladse).

Gustav.

I er en munter Mamsel, Ulla.

Ulla (fornem).

Fru Norstrøm, om jeg maa bede.

Gustav.

Ah, jeg beder ydmygst om Forladelse. I seer saa ung og smuk ud, jeg glemte reent —

Ulla.

Kan man da ikke være smuk, fordi man er gift?

Gustav.

Tilvisse! derpaa er I det bedste Beviis. — Kjendte I den Borger, der talte saa ivrig mod Krigen?

Ulla.

Det er jo en Comediant — det sagde idetmindste Fru Schrøderheim.

Gustav (spændt).

Fru Schrøderheim, siger I!

Ulla.

Ja, hvad saa? Troer I ikke jeg mærkede, at hun satte mig en Bornæse paa? Jo, min Ven! Ulla er ikke af Embedsstanden for Intet. Saameget veed jeg, at han er ligesaalidt Borger, som jeg er Jomfru.

Gustav (heftig).

Altsaa en Adelsmand! Hans Navn?

Ulla.

Er I bleven gal, Corporal? Hvorledes tør I

bruge denne Tone til en Dame af Stand? I befaler jo som en Konge!

Gustav (leende).

Bliv ikke vred, smukke Ulla — Fru Norstrøm vilde jeg sige. Den Karl har bragt mit Blod i Kog. Veed I ei hans Navn?

Ulla.

Nei, hans Navn kjender jeg ikke; men det er bestemt en stor Spidsbube. — I er derimod en brav Fyr! Jeg lider Soldaten, naar han er sin Konge tro, og fornemmelig en Konge som vor!

Gustav.

Det lader som Kongen har en trofast Allieret i Eder.

Ulla (naiv).

Han aner mindst, hvormeget jeg holder af ham! — Men det maa I dog indrømme, Corporal! at han er en rask gammel Dreng og en stolt og stadselig Knægt tillige. Tapper i Krig, en slu Krabat i Fred, og dertil forstaar han at leve og lade Andre leve med sig, saa det er en Lyst. Dog, hvad der især gjør ham fortjenstfuld i mine Øine, er hans Kjærlighed til Borger og Bonde! Men I kan troe mig, disse Herrer Adelige hade ham ogsaa tilgavns. Da han første Gang gik i Krig mod Russen, da lo de ham ud, og sagde, at han gik med Silkestrøm=

per og Sko i Felten, for at han kunde være lettere paa Foden, naar det kneb.

Gustav (harmfuld).

Nu, han beviiste dog det Modsatte, skulde jeg mene!

Ulla.

Det veed I selv bedst; I var vel med. — Men derfor elsker ogsaa Folket ham, ja! vi elske ham saa høit, at jeg gjerne kunde kysse ham, som jeg nu kysser Jer.

(Hun kysser ham. Gustav og Essen briste i Latter).

Gustav (kysser hende paany).

Her har I Kysset tilbage; jeg giver Jer det paa Kongens Vegne. Men siig mig, hvad sagde saa Adelen, da Kongen kom tilbage, krandset med Laurbær?

Ulla.

Ih, hvad skulde den vel sige? Den ærgrede sig i Stilhed, og pønser nu maaskee paa Ondt imod ham. Var jeg Konge, siger jeg nok engang, jeg skulde lære dem!

Gustav.

Men man siger, han tilsidesætter Adelen for Borger og Bonde, og deri gjør han vist ikke saa ganske vel.

Ulla.

Ikke? Jo, min Ven! deri handler han netop

som jeg vilde handle, naar jeg var i hans Sted. Hvor vil I hen! Kan han ikke af en Snees Bønder i et Øieblik lave ligesaamange Grever; men lad mig see, om han af tyve velpuddrede „Herrer“ er i Stand til at lave een eneste dygtig Borger, og jeg skal tilstaae, jeg har Uret.

Gustav.

I taler jer Sag som en dygtig Diplomat. Jeg kunde paa min Ære ønske, jeg var i Kongens Sted!

Ulla.

Og jeg skulde heller ikke have imod at være hans Dronning. (Tager ham under Armen) Hvad mener I? Vi To vilde vist tage os ypperligt ud paa Thronen!

Gustav.

Ih, det skulde jeg troe. Vi have allerede, hver paa sin Viis, en temmelig udbredt Popularitet.

Ulla.

I taler om Popularitet. Men seer I den blege Mand, der sidder henne i Krogen? Han har rigtignok været temmelig nærgaaende mod mig og mine Venner — og det har jeg sagt ham paa en eftertrykkelig Maade, kan I troe! — men jeg holder dog af ham ligefuldt. Hos ham kan vi begge faae det Resterende af Populariteten; han har, troer jeg, meer end han selv skytter om; (sagte) thi han er ikke

alene afholdt af os, men han er ogsaa vel anseet paa høiere Steder.

Gustav.

Det er jo Bellman! (Bekymret) Men hvad mon der feiler ham? Han sidder jo der saa nedslagen og indesluttet i sig selv.

Ulla.

Han er ikke rigtig ved Mynten, tænker jeg. Forresten sidder han ofte her og suurmuler. Gid I kunde faae ham munter.

Gustav.

Jeg skal forsøge det.

Ulla.

Men lad os først klinke paa nærmere Bekjendtskab. (Hun tager to Glas fra Bordet og rækker Kongen det ene). Jeg nipper til Likeuren, I tager vel helst Brændeviin, kan jeg troe; I er jo Soldat!

Gustav (klinker med hende).

Skaal, smukke Ulla. (Han drikker, men spytter det ud igjen og hoster). Fy for Fanden! I rakte mig just ingen Nectar i dette Glas. (Afsides) Jeg troede dog ikke, at min Krone havde Monopol paa at brænde slet Brændeviin!

Ulla (leende).

Hvad? Kan I ikke drikke een eneste Snaps Nationalt? Og saadant et Glas kalder „Mutter paa

Tuppen" et Fingerbølle! I er ingen Ven af Bachus, mærker jeg.

Gustav.

Jeg elsker Bachus og Venus ligesaa høit som I; vi dyrke dem kun paa forskjellig Maade. Men nu maa Fader Bellman synge for os!

Ulla.

I bilder Jer maaskee ind, at I formaar ham dertil? Kom, jeg vil vædde med Jer. Vinder I, skal I faae Lov — at dandse med mig; men taber I, skal I — drikke nok et Glas Brændeviin.

Gustav.

Velan! Bliv I staaende her, og I skal snart komme til at dandse efter hans egen Musik. (Han gaar hen til Bellman og slaar ham venligt paa Skulderen). God Aften, Bellman!

Belman

(nikker, uden at svare eller see op).

Gustav (med Eftertryk).

God Aften Carl Michael Bellman! (Bellman reiser sig hurtig og stirrer forbauset paa Kongen. Denne lægger Fingeren paa Munden og vedbliver spøgende) Hvor staar det til, min vakkre Skjald? Har din Musa forladt Dig? „I Aften seer Du mig ikke ud til at kunne rime og synge!"

Bellman (hurtig).

„Heel tomt er mit Schatull,
„Min Lyre er i Kras,

„Men end staar paa mit Glas
„Kong Gustavs Navn i Guld!“

Gustav

(slynger fortrolig sin Arm om hans Hals).

Og dit Navn staar i hans Erindring og i hans Hjerte. (Betragter ham med Deeltagelse). Men har da din Pungs usle Tilstand ogsaa strakt sig til din Klædedragt? Foi de gentilhomme! Sverigs genialeste Digter er meer end tarvelig klædt i Aften.

Bellman.

„Og dog kan jeg i al Underdanighed forsikkre, at jeg er iført min hele Garderobe“.

Gustav (leende).

Nu vel, imorgen vil din Bekymring være hævet. Hvad var mig Scepter og Krone, naar jeg for dem skulde glemme at ære og opmuntre Kunsten! En venlig Stjerne har ført mig hid for at hæve din Forlegenhed; søg Du, min Ven, til Gjengjæld at banlyse mine Sorger og at qvæge mit Sind. Jeg vil see Glæden uden Etiquettens Tvangstrøie, og høre svenske Ord og svenske Toner, uden kunstig Tilsætning. Hvor ere Heltene i dine Epistler?

Bellman (idet han peger paa Ulla).

Der staar første Præstinde i Bachi Tempel.

Ulla (træder hen til Kongen).

Men I er jo en Hexemester, Corporal! I har jo bragt hans Dine til at skyde Begeistringens Lyn,

hans Kinder til at gløde som Druesaften i en fyldt Pocal! Saaledes saae jeg ham kun, naar han i et ømt Tilfælde digtede Viser til mig. — Men tabe giør I dog!

(Bellman tager sin Luth og præluderer).

Gustav (bestemt).

Bellman vil synge.

Ulla (glad).

Hvad, vil I virkelig synge? (Omfavner Kongen). O, I er jo et fortræffeligt Menneske!

Gustav (til Bellman).

Ei sandt, I synger vel en Sang for Ulla og mig?

Bellman

Hvilken Sanger kan modstaa Apollo og Venus?

Ulla.

I har vundet, Corporal. Tag min Haand —

Gustav (spøgende).

Jeg fordrer meer —

Ulla.

Nu vel, saa tag mit Hjerte. Der er rigtignok ikke meget af det tilbage; men jeg giver, hvad jeg har. Jeg er, min Tro, reent forgabet i Jer!

Bellman.

Det er Kjærlighedens Resultat, Ulla!

Ulla.

Saa vidt ere vi ikke komne endnu! Jeg maa

bede Jer erindre, at jeg er en gift Kone. I har nok glemt, hvorledes I engang paa Grøna Lund vilde forklare mig Kjærlighedens Resultat?

Bellman.

Saa lad os høre!

Ulla.

Da vi en Morgen sad og spøgede i Græsset, saae jeg to Dugdraaber paa et Rosenblad. Jeg viiste Jer dem, og I digtede strax nogle Vers, hvori den ene Dugdraabe forelskede sig i den anden —

Bellman.

Det mindes jeg.

Ulla.

Men videre kom I heller ikke! — Nu skal jeg føie Slutningen til af egen Fabrik. Denne Kjærlighed pr. Distance blev dem overmaade kjedelig, de ønskede af Hjertet, at et legende Vindpust vilde bringe dem i nærmere Berørelse, for at de kunde trykke hinandens Hænder o. s. v. o. s. v. Endelig bævede det lille Blad i Vinden, de ilede mod hinanden, og idet deres Læber mødtes, bleve de fast og inderlig forenede, de bleve een Sjæl og eet Legeme — forudsat at Dugdraaben har en Sjæl — kort, de bleve til een Dugdraabe See, det er Kjærlighedens Resultat, Fader Bellman. (Idet hun rækker Kongen sin Haand;

med comisk Bedrøvelse). Saa vidt kommer det vist ikke mellem os, vel?

Gustav (leende).

Nei, I er jo en gift Kone.

Bellman

(idet han leger med Luthens Strænge).

Naar Venus ikke lægger Skjul paa sin Kjærlighed til Mars, maa Vulkanen Norstrøm have travlt i sit Værksted.

Ulla (overgiven).

I gjætter rigtig. Han holder Øie med nogle Smuglere —

Gustav.

For at fange dem?

Ulla (til Bellman).

Han er god! (Til Gustav). I er vel ikke rigtig klog? Det er jo hans egen Viin, de smugle.

Gustav.

Hvordan! Han er jo selv Toldbetjent!

Ulla (leende).

Ih, netop af den Grund gjør han det uden videre. Det vilde være en deilig Skam, om en Toldembedsmand skulde fortolde sin egen Viin!

Gustav (til Bellman).

Hendes Naivitet morer mig. Imorgen kan Du fortælle, hvem der var hendes Fortrolige i Aften. (Høit) Og nu en lystig Sang.

Ulla (til Gjæsterne).

Fa'er Bellman vil synge.

Alle Gjæsterne.

Heisa, Fa'er Bellman vil synge!

Ulla.

Christian Wingmark med „stora perukan!“ kom hid med din Fløite, og Du, Fader Berg! med din Oboe d'amour.

(Musikanterne komme frem med deres Instrumenter og stille sig i Nærheden af det Sted, hvorom de Sammensvorne sidde. Medens Bellman synger, dandser Kongen en Menuet med Ulla, Essen med en anden Dame; de Øvrige enten danse eller synge i Chor. Da endelig de Dandsende ere opstillede og Bellman vil synge, fremtræder:

Mollberg (med en militair Hilsen).

Fader Bergstrøm kan ikke blæse sit Valdhorn, han ligger under Bordet, drukken som en So. (De Andre lee). Ikke heller agter jeg at spille i G-dur i Aften.

Ulla.

Vær kun rolig, Mollberg! Skoflikkeren er her ikke.

(Alminbelig Latter).

Bellman

(der hidtil har staaet i en nedbøiet og eftertænksom Stilling, hæver pludselig sit Hoved og synger)

(Melodie af Fredmanns Epistler Nr. 9).

1.

Her i vor Hal er Guder tilstede, —
Snapseglas og Ølkrus tolke den Glæde,

Som snart melodisk bruser,
Snart ruller som Tordenbrag.
Blandt Guders Drikke Brænd'viin bær' Kronen,
Her i vort Lag den angiver Tonen:
Hvis den i Qvel beruser,
Drik Rusen bort næste Dag!
— — — Bachus skal leve!
— — — Aldrig den Gjæve
— — — — — — — — —
Viger for dem, der præke mod Viin!
Salig er denne Trøst; thi jeg seer,
Brødre! den usle Tid er alt nær,
Da man ei vil drikke
Brændeviin, — men slikke
Sig i Tyndtøll fuld som Sviin.

Chor.

Salig er denne Trøst! thi vi seer,
Brødre! den usle Tid er alt nær,
Da man ei vil drikke
Brændeviin, — men slikke
Sig i Tyndtøll fuld som Sviin. — Tri!

Ulla (til Gustav).

I gjør jo Mollberg til Skamme med jer Dands.

Gustav.

Hvem skulde ikke kunne dandse efter disse Toner! (Idet han figurerer forbi Bellman) Lykkelige Sanger. (Han fører Ulla hen til den Side, hvor Bellman staar). Lad os hvile her, og lytte til hans Sang.

Ulla (fortrydelig).

Er I allerede træt! — Holder I ikke bedre ud i Ægtestanden end i Dandsen, saa beklager jeg den, der skal blive jer Hustru!

Bellman

(Idet han pludselig vender sig til Ulla).

Kjender Du Corporalen, min Flikke?
Stolt som en Konges lyner hans Blikke,
Strunk han i Dandsen træder,
Bær' Mundskjæg og sort Paryk.
Satan til Knægt, saa fyndig han taler!
Her han kun beder, hist han befaler:
Vidste Du, hvad han hedder,
Sad Tungen Dig ei saa løs.
— — — Leve Corp'ralen,
— — — Pryden for „Balen,"
— — — — — — — —
Kongen for Corporaler, min Tøs!

(Vendende sig til de dandsende Borgere).

Kjæreste Brødre, Himlen kun staar
Aaben for den, som ta'er sig en Taar:
Slaa blot lidt til Søren,
Strax han aabner Døren,
Og i Paradiis du staar!

Chor.

Kjæreste Brødre etc.

Gustav (til Bellman).

Min Ven, min brave Sanger! (Griber et Punsche-

glas. Med Begeistring) Sverigs Hæder, Folkets Stolthed og Glæde: Fader Bellman leve!

Alle Gjæsterne

(idet de atter tage Plads, og drikke).

Hurra! Fader Bellman leve!

Bellman (spøgende).

Hør, Corporal! berettiger ikke mine mange Fortjenester af Brændevinssagen mig til at fordre et Gratiale af Kronen? Men det har nok lange Udsigter! — I ethvert Tilfælde er det dog altid en usigelig stor Trøst at vide, at naar jeg engang er død og mine Venner plante Kjærminder paa min Gravhøi, ville de næppe forglemme at dugge den med en dygtig „Kronsup."

Gustav.

Men denne Kronsup vil blive blandet med Sorgens og Smertens bittre Lorenz-Kreuter!

En af de Samensvorne (til de nærmest Siddende).

Hører I! Han bekræfter selv, hvad jeg sagde før. Kongen har leiet ham til at synge disse Drikkeviser. Tvi!

Flere Misfornøiede.

Tvi, Bellman, tvi!

Nogle Soldater og Borgere (springe op).

Hvem siger Tvi til Bellman?

Den Sammensvorne.

Det siger jeg! See, derfor faae vi saa slet

Brændeviin, at det ikke engang kan drikkes. Spørg Corporalen der, jeg saae han spyttede den hele Ladning ud for et Dieblik siden. (Til Kongen) Tael, hvad siger I?

Gustav (opbragt).

At I er en nederdrægtig Karl!

Den Sammensvorne (opbragt).

Er jeg en nederdrægtig Karl?

Bellman

(som hidindtil har staaet rolig, gaar hen til den forklædte Adelsmand, betragter ham spottende og siger)

Nu, hvad er Du da for en Pilt?

Den Sammensvorne.

Jeg er ingen Pilt, men en Gevaldiger, som I seer; kan I maaskee rime paa det?

Flere af de Misfornøiede.

Ja riim os paa det, Bellman, om I kan.

Bellman.

„En Fa'er havde tre Sønner,
„Alle vare de Kanaljer:
„To blev' hængt' i Seglegarn,
(peger paa Adelsmanden)
„Den Tredie — blev en Gevalger."

(Almindelig Latter og Bravoraab. Bellman indtager atter sin Plads paa den anden Side, og tænder sin Pibe).

Anden Adelsmand.

Lader os holde Fred, mine Venner! (Tager en Avis frem). Lytter nu til, saa skal jeg læse for Jer,

hvorlunde Kongen af Frankrig flygtede ud af Paris, og hvorlunde Grev Axel Fersen sad paa Bukken, forklædt som Kusk.

En Borger.

Det var ædelt gjort af ham!

Anden Adelsmand.

Javist var det; saadan vilde enhver Adelsmand handle, naar man havde Tillid til ham. Men hører nu videre, Børn! Det er jo en stor Skam at vi skal være uvidende om, hvad der foregaar i fremmede Lande! — Først vil jeg berette, hvorlunde de tappre franske Borgere bare sig ad: „De opreve Brostenene, stormede Bastillen, styrtede med det Udraab: „leve Friheden!“ løs mod det kongelige Pallads, nedhuggede Schweitzerne, trængte ind i —“

Gustav (opbragt).

Veed I ikke, at Kongen har forbudt at læse de franske Aviser? (Tager Avisen fra ham, sønderriver den og kaster ham Stumperne i Ansigtet). Saaledes tugter man den, der overtræder Kongens Bud.

Flere Borgere og Soldater.

Vel gjort, Corporal!

Anden Adelsmand (til Kongen).

Hvad kommer det Jer ved? Kongen forbyder os vel snart at spise og drikke efter Behag, og tvinger os til at lee og græde efter Klokkeslet? Til

Slutning tør man vel ikke engang tale om hans Tyranni, uden at en eller anden Spytslikker tager det ilde op? Skal svenske Mænd taale Sligt?!

Ulla.

Sikken et Mandfolk! han taler om Kongen og hans Befalinger, som om han selv var Keiser. (Tager ham under Hagen). Lad Konge være Konge, min søde Unge, og lad Politiken fare, den brødføder ingen christen Sjæl. See, allerede nu seer I ud som en af Mutter Boemans Kommenskringler! (Latter). Kom, drik et Glas med mig, saa skal jeg synge Jer en Sang dertil.

Mollberg.

Bravo, Fru Norstrøm! lad os faae en lille Arie, en lystig en.

Ulla (fornem).

I veed, jeg har for Skik at blande Skjæmt udi Alvor, Corporal. Lytter til! Jeg begynder med Vinteren.

(Melodie af Fredmanns Epistler. Nr. 64).

1.

Sommeren flygted' og Efteraarsvinde
Pusted' os ind i en lummerheed Hal —
Dog vor Natur er en elskelig Qvinde,
Reenlig bestandig, og klæd — som til Bal:
— — — Kjolen sneehvid, med Pudder i Haar
— — — Vinteren gaar,
— — — Pyntet og stram,

— — — Som en Madam.
Mælaren vilde, — — —
Fyldt med Vanille — — —
Sukker og Æg, gi'e en superbe Iis!
Hvad, om vi bage — — —
Sneemænd til Kage? — — —
Heisa, saa leve vi paa Stormænds Viis!

Forresten troer jeg ikke, at disse Stormænd kjende synderligt til Glæden; thi

2.

Alt medens En gaar paa Jagt efter Glæde,
Plaget af Gigt, saa han neppe kan staa,
Medens en Anden kan kjøre i Slæde,
Gaa paa „Spektakel“ og hoppe paa Taa:
— — — Sidder Glæden i Nøisomheds Vraa
— — — Mellem os Smaa.
— — — Vi har det godt!
— — — Vi leve flodt!
Lad de Fornemme — — —
Smukt blive hjemme — — —
Stundom Apollo kommer i vort Lag;
Bachus med Glæde — — —
Her tager Sæde — — —
Drikker af Livets Lyst i lange Drag!

Ja det var nu de Glæder, vort Fædrelands Vinter skjænker os; men nu kommer Sommeren: nu bliver jeg høitidelig!

3.

Naar Du seer Roserne duftende smile,
Tusinde Blommer i prangende Flor;

Lytter til Kilden som rislende iler,
Duggende kjærligt din Fædrenejord:
— — — Saligt, saligt dit bankende Bryst
— — — Svulmer af Lyst!
— — — Skovhornets Klang,
— — — Fuglenes Sang
Vinke saa kjærligt — — —
Klinge saa herligt, — — —
Bølgerne brumme, skumme høit mod Strand!
See disse Skove — — —
See Hav og Vove — — —
Bjerge og Dale, see dit Fædreland!

Chor.

See disse Skove — — —
See Hav og Vove — — —
Bjerge og Dale, see dit Fædreland!

Gustav (opromt).

Den Sang kan jeg lide! Fædrelandet leve!

Alle.

Fædrelandet leve!

Anden Adelsmand.

Saamænd! den var ikke saa ilde. Men hvad hjelper det, vi har et herligt Fædreland? — Kongen raader for Landet!

Gustav.

Hvad vil I sige dermed?

Anden Adelsmand.

Aa — Intet. (Til Alla). Men til Gjengjæld for

Anckarstørm

(har givet den anden Adelsmand et Vink. De bane sig alle Tre Vei til den hemmelige Udgang).

Afsted, mine Venner! Husk paa imorgen Kl. 6.

(Han taler hviskende nogle Ord med dem, og iler derpaa mod Udgangen).

Ulla (som har hørt hans Ord, forbauset).

Hvad er det! skulde det være muligt?! (Idet hun stiller sig imellem dem og Døren). Her kommer ingen ud!

Anckarstrøm

(idet han med Heftighed griber og kaster hende tilbage).

Tilbage, Qvinde! (de styrte ud).

Gustav (hurtig).

Hvad fattes Jer, Fru Norstrøm?

Ulla (fattet).

Intet, slet intet! Jeg kan ikke lide den Mand, hans Øine rulle saa vildt. (Afsides) Jeg vil dog imorgen fortælle Fruen hvad jeg har hørt.

(Hele foreſtaaende Scene maa foregaae medens Bellman synger. — Uagtet Adelsmændene og de faa Misfornøiede have taget Flugten, vedblive dog de berusede Borgere at hugge løs paa hinanden. Kongen gaar hen til Bellman og taler til ham, netop da han synger Strophen: „Bergstrømsken græder", og de følgende to Linier er en Følge af Kongens Anmodning om, at han skal søge at bringe Rolighed imellem Gjæsterne. Bellman springer nu op paa et Bord noget i Baggrunden, og fra dette Sted synger han Slutningsordene: „Stille!" etc. Pludselig standser Tumulten, Borgerne række hverandre Haanden, slutte derpaa en Kjede om Bellman og dandse rundt omkring ham, medens han synger. Det lyner og tordner og man hører Regnens Pladsken paa Ruderne).

(Mel. af Fredmanns Epistler Nr. 82).

1.

See hist, hvor Lynet bryder,
Og Tordenskrald Minutskud skyder, —
Himmelens Gaver flyder
Og smaa Satyrer jamre sig.
— Skal Mord og Død forjage
Vor korte Fryd, og Avind drage
Med Hærskjold her tilbage
Og blæse op til blodig Krig?
Velan, slaa til!
Begynd, hvis Eder lyster,
Med Sang og Spil:
Hvem tappreſt Druen kryster,
Vil modigst staae i Røg og Ild!
— — — Modigst i Kampens Ild!

(Armfeldt er imidlertid kommen ind og taler sagte med Kongen).

2.

Hvad, Bachus staar og græder,
Og blodig Taare Kinden væder?!
Hver skjønt det Knægten klæder,
Han i hver Taare har et Smiil!
For Tusind! staar ei Tøsen
I Krogen hist og kysser Knøsen?
Velan! saa er vort Løsen
I Brødre: Elskov, Venskab, Viin!
Med dem i Pagt
Selv Djævlen vi bekrige,
For denne Magt
Og os skal Tøden vige,

Naar ravende vi holde Vagt.
— — — Ravende holdes Vagt!
(Ulla har imidlertid taelt med Kongen, er derpaa gaaet ud, og kommer nu tilbage med en Krands af Egeløv. Borgernes Begeistring er stegen til den høieste Enthusiasme, de omringe Bellman og juble).

Gustav.

Kom, løfter Skjalden op paa høiere Guldstol,
og hylder ham som Digtekunstens Konge!

Borgerne.

Ja, Folkets Arme være skal hans Throne!

Ulla

(idet hun sætter Krandsen paa hans Hoved).

Og Borgerkrandsen være skal hans Krone!
(Borgerne løfte ham paa deres Arme og bære ham omkring).

Chor.

Spiller nu Musikanter,
Marscherer som Drabanter.
Pauker og Trommer
Knalde som Bommer
Til Fløiters Klang!
Bægrene nu vi fylde,
Jublende vi hylde
Fredmann den første,
Fredmann den største,
Fredmann, din Sang!
Hil Dig, Du Sangens Konge! Du elskes af os!
— — — Længe leve Du!
— — — Svensk er al din Hu
Og svensk er dit Hjerte, dit Ord og din Aand;

Venligt om trende Riger Du flynger et Baand,
Virket af skjønne Toner med legende Haand.
Carl Michael — — —
Være skal — — —
Nordens allerførste,
Nordens allerstørste
Sanger og Skjald!

(Medens dette Chor afsynges, bære Nogle Bellman rundt Skuepladsen, med Musikanterne i Spidsen; de Øvrige slutte sig til Toget og dandse efter Takten. Naar Choret kommer til Ordene: „Virket af skjønne Toner" etc., standser Toget midt paa Skuepladsen. — Bellman staar i Midten og Heltene fra Fredmanns Epistler danne en Gruppe omkring ham. Naar Sangen er tilende, omfavner Kongen ham og gjentager med Begeistring):

Alle.

Carl Michael
Være skal
Nordens allerførste
Nordens allerstørste
Sanger og Skjald!

(Tæppet falder langsomt).

Fjerde Act.

(Baronesse Schrøderheims Gemak.)

Første Scene.

Baronessen kommer ud fra det tilstødende Værelse, fulgt af Schrøderheim.

Baronessen.

Mit Hjerte qvæges ved din ædle Ømhed!
Lad nu al Verden haane og fordømme,
Du alt har dømt, og jeg for Dig er frikjendt!
— Min Time nærmer sig, jeg føler det;
Thi jeg er syg, ja! meget syg, min Elis.

Schrøderheim.

Forjag de mørke, ængstelige Tanker,
Du leve vil, og leve kun for mig.
Hvor kunde Du et Øieblik, Charlotte!
Troe mig istand til at miskjende Dig?
Var ei din rene Sjæl et Speil, hvori
Jeg stedse kunde see din Kjærlighed,
Hvori beundrende jeg skued ind,
Hvoraf jeg læste himmelsk Trøst i Modgang? —
Jeg saae Dig ofte miskjendt af min Konge;
(truer hende spøgende med Fingeren)

Men Du har ofte krænket ham, mit Barn,
Og dine Fiender har tilhvisket ham,
At Du stod i Forbindelse med Adlen —

Baronessen.

Nu deri havde mine Fiender Ret:
Du veed endnu ei Alt, min brave Elis.

Schrøderheim.

Charlotte! er det muligt, Du?!
Dit Møde med Grev Ribbing hos Pechlin
Var ei et Spil af Skjæbnens Ironi?
Umuligt!

Baronessen.

Kan det saa forundre Dig?

Schrøderheim.

Dit gamle Lune vender alt tilbage,
Du spøger?

Baronessen (griber hans Haand.)

Nei, min Ven! naar man, som jeg,
Har dunkel Anelse om dette Livs
Forkrænkelighed, naar man føler Dødens
Iiskolde Febergysen, er man ei
Saa spøgefuld. Lad din Charlotte her
Forklare Dig, hvad end der synes dunkelt
For Dig — og maaskee altid stod lidt dunkelt
For hendes egen indre Synskreds, Elis!
Du veed, jeg har beundret Gustavs Storhed;

Men maatte jeg ei netop derved see
Hans store Feil? Jeg aner vel, min Ven!
Den Time ei er fjern, da Adlen, opbragt
Ved Kongens uden Lov tiltvungne Magt,
Til Opstand ægge vil Nationens Kjærne.
Jeg hørte længst hiin uheldsvangre Rullen,
Der varsler om Vulkanens nære Udbrud;
Og derfor nærmed jeg mig hine Mænd,
Der staae i Spidsen for Conspirationen —

Schrøderheim (bebreidende).

Og ham, som skjænkte mig sin Gunst, sit Venskab,
Hvis ædle Sjæl dog altid throner høit,
Høit over hver en Svaghed, kunde Du
Belønne med din Utaknemlighed!
O denne Tænkemaade smerter mig
Langt meer end din Tilstaaelse, Charlotte.

Baronessen.

Fordi Du ei tilfulde fatter mig.
Naar skal da Verden mig forstaae? Naar skal
Min Vandel bære Præget af min Aand?
Maa da en Qvinde, blot fordi hun stræber
At hæve sig ud over Hverdagslivet;
Fordi hun føler Kraft at virke i
En større Kreds, og til et større Maal,
Bestandig misforstaaes, (med et Anstrøg af Ironi)
selv af Dig,

Som kjender mig og læser i min Sjæl?
O det er tungt!

Schrøderheim.

Forklar Dig, min Charlotte!

Baronessen.

Til Gustavs eget Gavn jeg nærmed mig
De Misfornøiede, for at forhindre
Hver ubesindig Handling, gjennemskue
Og prøve deres Hjerters Sindelag.
Jeg troede, at det gjaldt en Kamp for Frihed, —
Og denne Tanke var jo stor og skjøn!
Men jeg tog feil. Bag denne Masse skjules
Den stolte Adels rænkefulde Planer
Til egen uindskrænket Magt og Vælde.
Igaar blev deres Hensigt først mig klar;
Jeg mærkede med indre Skræk og Gysen,
At Kongens lumske Broder, Hertug Carl,
Usynligt leder disse plumpe Hjul,
Der drive frem Maskinen, som skal knuse
Hans stolte Sjæl. De hade, frygte Kongen,
De tænke ei paa Midler til at standse
Hans høie Flugt, men kun paa Midler til
At myrde ham. Nu veed Du Alt. Maaskee
Min Frygt gjør Faren større, end den er. —
Vogt Du hans Liv, jeg tør ei, jeg er Fange,

Fjerde Act.

(Baronesse Schrøderheims Gemak.)

Første Scene.

Baronessen kommer ud fra det tilstødende Værelse. Schrøderheim.

Baronessen.

Mit Hjerte qvæges ved din ædle Omhed!
Lad nu al Verden haane og fordømme,
Du alt har [illegible], og jeg for Dig er fri[illegible]
Du alt har [illegible], og jeg [illegible]
— Min [illegible] [illegible], jeg [illegible]
[illegible]

Schrøderheim.

[illegible]

Men Du har ofte krænket ham, mit Barn,
Og dine Fiender har tilhvisket ham,
At Du stod i Forbindelse med Adlen —

Baronessen.

Nu deri havde mine Fiender Ret:
Du veed endnu ei Alt, min brave Elis.

Schrøderheim.

Charlotte! er det muligt, Du?!
Dit Møde med Grev Ribbing hos Pechlin
Var ei et Spil af Skjæbnens Ironi?
'muligt!

Baronessen.

Kan det saa forundre Dig?

Schrøderheim.

Dit gamle Lune vender alt tilbage,
Du spøger?

Baronessen (griber hans Haand.)

Nei, min Ven! naar man, som jeg,
har dunkel Anelse om dette Livs
orkrænkelighed, naar man føler Dødens
iskolde Febergysen, er man ei
saa spøgefuld. Lad din Charlotte her
orklare Dig, hvad end der synes dunkelt
or Dig — og maaskee altid stod lidt dunkelt
— hendes egen indre Synskreds, Elis!
veed, jeg har beundret Gustavs Storhed;

jer smukke Vise, vil jeg ogsaa synge Jer en. Kjender I den:

(henvendende sig til Kongen).

„Kollert, Pantalons og Skoe
„Pirum.
„Er hans Klædedragt, min Broer —"

Ulla (afbryder ham).

Det lader som I hylder Overgange? Tag Jer i Agt at det ikke bli'er jer Undergang!

Gustav (forbittret).

Og dette taale I? Ere I Stokholms Borgere? Elske I eders Konge og taaler, at disse skjæggeløse Drenge synge Nidviser om ham?

Ulla

(river Parykken af den, som sang, og kaster ham den i Ansigtet).

Der har I Overgangen til jer Undergang.

Flere Borgere (idet de springe op).

Slaa ham paa Snuden, Mowitz!

Ulla.

Nu begynder „Spektaklet" at blive „roligt"!

Gustav (afsides til Esfen).

Armfeldt bliver længe borte. Ligemeget! De faae Prygl alligevel.

(De Sammensvorne springe nu op fra Bordet og sætte sig til Modværge. De fleste Soldater og Borgere tage Parti mod dem, anført af Esfen og opmuntrede af Kongen. Parykkerne flyve omkring, Bordene væltes — Mollberg hugger løs med sin Basfiol, Fader Berg med sin Oboe d'amour, Christian Wingmark med sin Fleite etc. etc.).

Gustav

(lystig, idet han slaar Bellman paa Skulderen).

Saa vær nu Du Svenskernes Tyrtæus og istem en munter Slagsang. Denne brogede Brimmels Skrigen og Støien maa bringes til Harmonie ved dine Toner!

Bellman

(har allerede grebet Luthen. Han præluderer lidt og synger derpaa).

(Melodie af Fredmanns Epistler Nr. 70).

Heisa! slaar Tyrken lystig paa Kassen,
Pidsker de Kanaljer ud!
See Mollberg, hvor han hugger med Bassen —
Der fik Wingmark paa sin Snud!
Himmel! han i Punschbollen træder:
Finkelen væder
Rympfernes Klæder, —
Bergstrømsken græder! — —
— Stille!
Ellers flygter Glædens Gud.

(Idetsamme Kampen begynder, styrter Anckarstrøm ind fra den hemmelige Sidedør, baner sig Vei til den ene Adelsmand, der slaar bristig fra sig, griber hans Arm og fører ham hen til den Dør, hvorfra han selv kom ind).

Anckarstrøm (dæmpet).

Denne Vei eller Du er forloren! Armfeldt og Lilljensparre staae udenfor med Hovedvagtens Soldater.

Ulla (som har bemærket Anckarstrøm).

Hvad, er Commedianten der igjen! (Hun nærmer sig, uden at blive bemærket).

Anckarstørm
(har givet den anden Adelsmand et Vink. De bane sig alle Tre Bei til den hemmelige Udgang).

Affted, mine Venner! Husk paa imorgen Kl. 6.

(Han taler hviskende nogle Ord med dem, og iler derpaa mod Udgangen).

Ulla (som har hørt hans Ord, forbauset).

Hvad er det! skulde det være muligt?! (Idet hun stiller sig imellem dem og Døren). Her kommer ingen ud!

Anckarstrøm
(idet han med Heftighed griber og kaster hende tilbage).

Tilbage, Qvinde! (de styrte ud).

Gustav (hurtig).

Hvad fattes Jer, Fru Norstrøm?

Ulla (fattet).

Intet, slet intet! Jeg kan ikke lide den Mand, hans Øine rulle saa vildt. (Affides) Jeg vil dog imorgen fortælle Fruen hvad jeg har hørt.

(Hele foreſtaaende Scene maa foregaae medens Bellman synger. — Uagtet Adelsmændene og de saa Misfornøiede have taget Flugten, vedblive dog de berusede Borgere at hugge løs paa hinanden. Kongen gaar hen til Bellman og taler til ham, netop da han synger Strophen: „Bergstrømsken græder", og de følgende to Linier er en Følge af Kongens Anmodning om, at han skal søge at bringe Rolighed imellem Gjæsterne. Bellman springer nu op paa et Bord noget i Baggrunden, og fra dette Sted synger han Slutningsordene: „Stille!" etc. Pludselig standser Tumulten, Borgerne række hverandre Haanden, slutte derpaa en Kjede om Bellman og dandse rundt omkring ham, medens han synger. Det lyner og tordner og man hører Regnens Pladsken paa Ruderne).

(Mel. af Fredmanns Epistler Nr. 82).

1.

See hist, hvor Lynet bryder,
Og Tordenstrald Minutskud skyder, —
Himmelens Gaver flyder
Og smaa Satyrer jamre sig.
— Skal Mord og Død forjage
Vor korte Fryd, og Avind drage
Med Hærskjold her tilbage
Og blæse op til blodig Krig?
Velan, slaa til!
Begynd, hvis Eder lyster,
Med Sang og Spil:
Hvem tapprest Druen kryster,
Vil modigst staae i Røg og Ild!
— — — Modigst i Kampens Ild!

(Armfeldt er imidlertid kommen ind og taler sagte med Kongen).

2.

Hvad, Bachus staar og græder,
Og blodig Taare Kinden væder?!
Hver skjønt det Knægten klæder,
Han i hver Taare har et Smiil!
For Tusind! staar ei Tøsen
I Krogen hist og kysser Knøsen?
Velan! saa er vort Løsen
I Brødre: Elskov, Venskab, Viin!
Med dem i Pagt
Selv Djævlen vi bekrige,
For denne Magt
Og os skal Døden vige,

Naar ravende vi holde Vagt.
— — — Ravende holdes Vagt!

(Ulla har imidlertid taelt med Kongen, er derpaa gaaet ud, og kommer nu tilbage med en Krands af Egeløv. Borgernes Begeistring er stegen til den høieste Enthusiasme, de omringe Bellman og juble).

Gustav.

Kom, løfter Skjalden op paa høiere Guldstol,
og hylder ham som Digtekunstens Konge!

Borgerne.

Ja, Folkets Arme være skal hans Throne!

Ulla
(idet hun sætter Krandsen paa hans Hoved).

Og Borgerkrandsen være skal hans Krone!
(Borgerne løfte ham paa deres Arme og bære ham omkring).

Chor.

Spiller nu Musikanter,
Marscherer som Drabanter.
Pauker og Trommer
Knalde som Bommer
Til Fløiters Klang!
Bægrene nu vi fylde,
Jublende vi hylde
Fredmann den første,
Fredmann den største,
Fredmann, din Sang!
Hil Dig, Du Sangens Konge! Du elskes af os!
— — — Længe leve Du!
— — — Svensk er al din Hu
Og svensk er dit Hjerte, dit Ord og din Aand;

Venligt om trende Riger Du slynger et Baand,
Virket af skjønne Toner med legende Haand.
Carl Michael — — —
Være skal — — —
Nordens allerførste,
Nordens allerstørste
Sanger og Skjald!

(Medens dette Chor afsynges, bære Nogle Bellman rundt Skueupladsen, med Musikanterne i Spidsen; de Øvrige slutte sig til Toget og dandse efter Takten. Naar Choret kommer til Ordene: „Virket af skjønne Toner" etc., standser Toget midt paa Skuepladsen. — Bellman staar i Midten og Heltene fra Fredmanns Epistler danne en Gruppe omkring ham. Naar Sangen er tilende, omfavner Kongen ham og gjentager med Begeistring):

Alle.

Carl Michael
Være skal
Nordens allerførste
Nordens allerstørste
Sanger og Skjald!

(Tæppet falder langsomt).

Ulla.

Det er sandt,
Hvor kan jeg ogsaa glemme Kongens Fare!
Nu vel, Comedianten var tilstede
Paa Ballet, i Forening med en Deel
Forklædte, utilfredse Søndagshelte,
Der talte frækt om Kongen og opfordret
De brave Borgere til Opstand mod ham.
Jovist! den Ting forstod vi bedre, Frue.
Det var et Kampsignal! Grumt lyned Spanskrør —
Vi havde ingen Sværd, kun Værten eied
En rusten Brødkniv — og de spidse Toner
Udknebne af Fa'er Bergs Oboe, klang vildt
I Slagets Tummel; Fløitens Triller løb
Heel lystige fra Wingmarks „Trut,"
Og Basfiolens Strenge sprang paa Ryggen
Af velfriserte adelige Dukker.
Parykker fløi mod alle Verdens Kanter, —
En Støv af Pudder danned Tordenskyer, —
Et Skillingslys som Lyn slog ned i Punschen,
Og Bachi Gaver stod i Flammer, mens
Fa'er Mollberg skreg: ur vägen moskoviter!
Man har fortalt mig om Bravallaslaget,
Men det var Smaating mod en slig Batallje:
Her gik det Slag paa Slag og atter Slag,

Og Bellman sang dertil, og Bergstrøm blæste:
„Nu hviler hele Jorden!“

Baronessen (smilende).

Men fortæl:
Hvad blev der saa af Anckarstrøm?

Ulla.

Er det
Hans Navn?

Baronessen (utaalmodig).

Javist. Men skynd Jer, Tiden iler —

Ulla.

Nu, nu, man maa dog puste efter Slaget. —
Midt under Kampens Hede styrted denne
Ulykkelige Skuespiller ind,
Tog en af de forklædte Adelsmænd
Ved Armen, førte ham til Døren og
Tilhvisked ham: „Afsted! vi ellers er'
„Forlorne! Lilljensparre staar ved Porten,
„En Trup Soldater følge ham — Glem ei
„Imorgen Klokken sex.“ Og derpaa hvisked
Han lumsk: „Hans Død er mellem os besluttet.
„Paa Maskeraden gives Leilighed;
„Jeg tager Dolk, Pistoler med, forstaar Du?“ —
Med disse Ord han styrtede afsted.

Baronessen.

O skrækkeligt! I har ei taget feil:
Idag, i denne Time mødes de
Hos — (fatter sig pludselig). Gud hvad skal jeg giøre?

Ulla.

Ih, for Pokker!
I skal advare Kongen, tænker jeg;
Og vil I ei, saa gaar jeg selv til Slottet.

Baronessen.

Men jeg tør ei forlade dette Huus —
Desuden er jeg syg.

Ulla.

I spøger vel?
Hvad hindrer Jer i at gaa ud? Og naar
Det gjælder Kongens Liv, man ei bør agte
Lidt Tandværk eller en Migraine, Frue!

Baronessen.

Her er ei Talen om min egen Villje;
Thi det er netop Kongens Bud, der byder
Mig blive her. Jeg er hans Fange, Ulla!
Og tør ei handle efter egen Drift.

Ulla.

Men det er jo afskyeligt! Hvor tør
Kong Gustav understaae sig til at fængsle
Den braveste blandt alle Stokholms Qvinder!
Men I har sagtens drillet ham; man siger

I er saa viis som Rosenkrantz og Kellgreen,
Og eders Tunge skarp som Sergells Meisel.

Baronessen.

Jeg selv er Skyld i Alt. Men vi maa tænke
Paa Midler til at undgaae denne Snare —
Det bliver vanskeligt at træffe Kongen,
Han er endnu paa Haga — vender først
Tilbage seent, og min Gemahl ei kommer
Før efter Maskeraden — Vi har ei
Beviser, — hvem er Borgen for, at ei
Hiin Trudsel gjaldt en Anden? Tør I sværge
At det var Kongen, hvorom Talen var?
Nei, nei! det kan I ei —

Ulla.

Men Frue! vi
Behøve jo blot at advare ham?
Naar ei han tager Deel i Maskeraden,
Da er han frelst, ei sandt? — Men fat Jer dog,
Min ædle Frue! eders Sind er saa
Bevæget, I er bleg, I lider vist!

Baronessen (idet hun reiser sig med Kraft).

Nei jeg er stærk, jeg vil og maa det være!
Jert Raad er godt, jeg vil advare ham.
Kom, Ulla! I maa med. Jeg bryde vil
Min Konges Bud, om end hans Vredes Lyn

Skal knuse mig; jeg frelse vil hans Liv,
Om end mit eget derved gaar tilgrunde!
— O evig Skjændsel over slige Mænd!
Det er en adelig, en værdig Handling,
At myrde Konger! Fyrsteblod der klæber
Ved eders Adelskjolde, Sverigs Adel!
Og Fyrsteblod vil endnu ofte flyde,
Til Aanden ryster modig af sin Larve
Og væbner sig til Kamp mod Lysets Fiender:
Da vogter Eder, stækker eders Vinger,
I Smaatyranner! som udsuge Livet
Af Landets Blomster, uden dog at give
Et Gran af eders Honning til Erstatning! —
Først nu forstaar jeg Gustavs Hang til Vælde!
Ja, han har Ret; kun Een, med kraftig Haand
Og jernfast Villje, kan oprette Sverigs
Forsvundne Glands og Lykke, og hans Vei
Maa først gaa over Aristocratiet!
Thi Frihed kan med Konge sig forene,
Men ei med Sværme af forhadte Voldsmænd!

Ulla

(som imidlertid har staaet i Tanker).

Jeg faar et Indfald! Jeg vil tage Deel
I Maskeraden. Med mit Falkeblik
Udspeider jeg Forræderen og vogter
Hvert Skridt, han gaar. Kan I mig skaffe Adgang?

Baronessen.

Det vil ei falde svært. — Kom, lad os ile
Til Handling og til Daad.

Ulla (pathetisk).

Jeg følger Jer,
Og gik end Veien gjennem Ild og Sværd;
Thi jeg er født og baaren til Heltinde!

Baronessen (smilende).

I er Heltinde alt, I tragter efter
End flere friske Blade til jer Krands.

Ulla.

Men Bellman har Udød'lighed mig lovet,
Og dertil bruger man en Mængde Blade.
(de gaae ud i Baggrunden).

Fjerde Scene.

(General Pechlins Værelse.)

Pechlin. Ribbing. Bjelke. Anckarstrøm. Thure. Horn. Lilljehorn og **Flere Adelsmænd** og **Militaire** komme ind fra et tilstødende Gemak.

Pechlin (med paatagen Heftighed).

Saaledes er det, mine ædle Venner!
Man jager os, man hidser Pøblen paa os,
Og disse usle Hunde af Spioner
Gaae lurende omkring med spidse Øren.

(Til Anckarstrøm).
Hvad De fortæller os om Kampen i
Tre Byttor, er et nyt Beviis derfor. —
Og vi, vi, som har Løver, Leoparder
Og Tigere i vore Skjolde, flygte
Som feige Harer for en Grævlinghund!
(Til de yngre Adelsmænd).
Man er vort Foretagende paa Spor,
Og det ved eders Snakkesalighed
Og flaue Pralerî. Imorgen alt
Maaskee vi blive fængslede, og da
Farvel med Frihed og med Lighed. (Listig) Kun
Et dristigt Skridt kan frelse os og Landet.

Bjelke.

Og dette Skridt vi vove vil, ei sandt?

Horn, Lilljehorn, Anckarstrøm og Flere Adelsmænd (paa eengang).

Det ville vi!

Thure og Flere Adelsmænd.

Et farligt Skridt, fortvivlet!

Bjelke.

Forglem ei, mine Herrer! hvad vor Adel
Har været, hvad den er. Mens vore Fædre
I Spidsen stod for Statens Styrelse
Og lænked' Kongers Villje efter deres,
Staae vi foragtede, ja haanede,

Forstødt af en despotisk Konges Lune,
Tilbage selv for vore usle Bønder.
Skal dette blive saadan ved? Skal vi
Taalmodig oppebie vor Ruin?
Tael, Sverigs Ædle! skal vi bøie os
I Støvet for Tyrannen, skal han sætte
Sin Fod paa vore Nakker?

Alle (uden Ribbing, som staar i dybe Tanker).

Nei!

Bjelke (bestemt).

Velan,
Saa maa han dø!

Pechlin (tager en Priis).

Ja, han maa dø!

paa eengang	Nogle Adelsmænd.	Ja dø!
	Thure med Flere.	Vor Konge?
	Ribbing (bitter).	Og myrdes!

Anckarstrøm (til Thures Parti).

Beregne I endnu med smaalig Aand,
Hvad Følgen blive vil? Staar Egennytte
Og Qvindefrygt i Pagt med eders Mod,
Da Vee, ja tifold Vee vort Fædreland!

(Til Ribbing).

Tael, Ribbing! er din Læbe nu forstummet?
Er Hævnens Glød alt slukt? Er din Begeistring —

Pechlin (afbryder ham; sagte.)

Spar deres Tale, Herr Captain. Grev Ribbing
Er Sagen tro.

Anckarstrøm (dæmpet.)

Og deres Løfte?

Pechlin (smilende).

Holdt jeg.

(Høit til Ribbing.)

For sidste Gang lyt til en Oldings Raad.
Forlad os — Deres Taushed kjender jeg —
Drag bort til Frankrig, til det nye Hjem,
Hvor Frihed raser med sit Flammesværd.

(Med Eftertryk).

Vel er det os et Tab, et vigtigt Tab,
Som vi og gamle Sverig føle vil —

Anckarstrøm (afsides).

Ha, Satan! jeg er bedre dog end Du!

Ribbing (mørk.)

Mit Lod er kastet, det er alt for silde!
En ublid Skjæbne styrer mine Fjed —
Først maa mit Værk fuldendes, siden drager
Jeg bort — til Frankrig, mine Drømmes Land.

Pechlin.

Er dette deres sidste Ord?

Ribbing.

Mit sidste.

(Afsides).

Kun hun kan løse Eden, som jeg svor.

Pechlin.

Det glæder mig — for Landets Skyld, Herr Greve!

(Idet han vender sig til de forsamlede Adelsmænd, der slutte en Halvkreds om ham.)

I have hørt Nødvendighedens Bud.
Skal jeg paany gjentage her de Grunde,
Der tale for vor Sag? Europa alt
I lang Tid med Forbauselse har seet
Paa disse harlequinske Bukkespring,
Hvormed vor Konge vælter Alting om.
Vort Land er et Marionet-Theater,
Vi spille skifteviis, snart Pjerro, snart
Casanders Roller til hans Tidsfordriv.
Jeg siger Eder denne Leeg maa ende,
Det er paa Tide, at der bliver Alvor
I denne Spøg, hvori en Konge leger
Med en politisk Illusion. Idet
Han hyldede en oplyst Despotisme,
Han derved væbned mod sig baade gamle
Og ny' politiske Passioner. Hvis
Man skulde give hans Regjering Navn,
Man maatte kalde den: et liberalt-
Despotisk Aristodemokrati.

Og alle disse Luner concentreres
I Had til os, den gamle svenske Adel.
Vi handle maa, hvis ei — gaae vi tilgrunde!
(Standser et Dieblik og betragter dem Alle med et forskende Blik.)
Vor Konge gi'er iaften Maskerade,
En pragtfuld Fest, som vi forskjønne bør
Med vor Nærværelse. Det er den sidste,
Og den bør være uforglemmelig;
Den give bør en Efterverden Stof
Til sand Beundring og Forbauselse.
Forstaar I mine Ord, I Herrer?

Alle (uden Ribbing).

Ja!

(Pechlin trækker sin Kaarde og holder Heftet hen mod dem.)

Pechlin.

Sværg altsaa her ved eders Adelsære,
Ved eders Liv, ved Alt, hvad der er helligt,
Ved eders Salighed: at staae som Een
For Alle, og at Den, som Loddet vinder,
(med Eftertryk)
Vil uden Skjælven følge Pligtens Bud
— Og sigte roligt, før han løsner Skud.

Alle Adelsmænd (undtagen Ribbing.)

Det sværge vi!

Pechlin (til Ribbing).

Og De?

Ribbing.

Først maa jeg vide
Hvad der besluttes skal — naar Sverigs Konge
Ved lumpent Snigmord taget er af Dage.
Hvem skal der gives Magten? Hvilke Love
Og hvad Regjeringsform skal følges? Siig,
Skal Sverigs Frihed være fælles Løsen?

Enkelte Adelsmænd.

Det skal den, haabe vi!

Pechlin (afsides til Bjelke).

Nu gjælder det.

Bjelke.

De svoret har, de tør ei trække sig
Tilbage.

Pechlin (høit.)

Eders Spørgsmaal er naturligt;
Hør nu mit Svar: Saalænge jeg, Pechlin,
I Spidsen staar for Adelsvælden, skal
Aristocraten aldrig række Haand til
En ung sanguinsk Liberalisme, Greve!
Et Foster, der fortidligt kom til Verden,
Hvis Komme først bebudes, forberedes,
Forstaaes maa, før det kan bære Frugter.
(Med et Blik paa Thure, Bjelke, Anckarstrøm og Horn.)
Hvad siger I? Er det jer Mening?

Alle (uden Ribbing og et Par Andre.)

Ja!

Pechlin.

Vel! Kongens Broder, Hertug Carl, skal styre
I Gustav Adolphs Mindreaarighed
Vort Land — men efter samme Form og Love
Som dem i Syttenhundrede og Tyve.

(Ironisk)

Det er en ædel Mand, en naadig Herre,
Han lovet har os sin Beskyttelse;
Ei sandt, Grev Horn?

Horn.

Han holde vil sit Ord,
Og efter Kongens Død vil han i Naade
Nedbydse Alt, hvad der kan skade os.

Pechlin (afsides).

En kjærlig Broder! (Høit) Hører I? — Nu vel,
I samme Øieblik at Lyset slukkes,
Vi kaare Hertug Carl til Sverigs Konge.
Et nyt og bedre Lys oprinder da:
Det skal tilbagegive os vor Glands!

Ribbing (som hidtil har staaet stum af Forbauselse).

Saa seer jeg Dem da eengang uden Maske!

Pechlin (kold.)

Ja, Greve! jeg har taget mig den Frihed
At kaste den — for at fornøie Dem.

Ribbing.

Der gives meer end Een i denne Kreds,
Som varmt og ivrigt deelte mine Planer,
Som hæved Stemmen for det hele Folk,
Og villig tilstod, at den Stand, vi arved
Fra vore Fædre, samt dens Rettigheder,
Var Ran mod Folkeretten, General!
Det Sværd du ei kan føre, er ei dit!
Min Faders Hæder er en skiønne Ting,
Men det min Faders er, og ikke min;
De Laurbær, vore Fædre vandt i Kampen,
Tør vi ei slynge om vor frække Pande! —
I vor Tid findes just Beviser for
At Standen ei kan adle Aand og Hjerte:
See! derfor vilde vi, med egen Haand,
Og med Bevidsthed om vor Handlings Reenhed,
Tilintetgjøre vore Adelsbreve
Og være Borgere med Borgersind!

(Nogle af de yngre Adelsmænd ile hen og trykke hans Haand).

Pechlin (spottende).

Ret saa! hæng Skjoldet som et Kræmmerskildt
Paa deres Dør, og brug Familiesværdet
Til Ostekniv!

Ribbing (stolt.)

De spotter hvad De ei
Forstaar.

Thure (med paataget Mod).

Nei, denne Spot fortjener De.

Ribbing (med et Blik paa Bjelke).

Her findes nok af usle Kræmmersjæle,
Der høkre bort for Guld sit Fædreland;
Der med en Gniers Graadighed bortsælge
Sit Ord og sin Indflydelse for Penge.

Bjelke (haanlig.)

Jeg ynker Dem.

Horn (heftig.)

De er en Vendekaabe!

Ribbing (kold.)

Og Sønnen af „Kong Gustavs Ven"?

Horn (opbragt.)

Ha!

Pechlin (slaar i Bordet).

Stille!

(Med hyklelsk Venlighed, idet han tager Ribbings Haand.)

Tilgiv min Spot, den var ei ilde meent!
Jeg ærer deres Tænkemaade, Greve,
Og maa beklage, at vort stakkels Land
Endnu ei naaet har den Aandsudvikling,
Der maa gaa forud for en slig Omvæltning.

(Til de Øvrige.)

Skal Tvedragts Furier tilintetgjøre
Vort store Værk? Bør en personlig Tvist

Vel komme i Betragtning, hvor det gjælder
Et Fædreland, og tilmed Liv og Lykke?

(Spøgende til Horn)

Hvor kan De tabe saadan deres Fatning
Og glemme, at den første Borgerpligt
Er Rolig — (Tjeneren kommer idetsamme ind med et Brev; Pechlin standser pludselig og udbryder rasende opbragt:)
Hvad er det? Har jeg ei sagt
Jeg var upasselig og laa tilsengs,
Du Slyngel!

Tjeneren.

Dette Brev en Tjener bragte
Fra Rigsraadinde Ribbing, med de Ord:
Det gjælder Liv og Død.

Pechlin.

Til hvem er Brevet?

Tjeneren.

Til hendes Søn, Grev Ribbing.

Ribbing (overrasket).

Ah, til mig?

Pechlin (hurtig).

Giv hid! (han tager Brevet, men Ribbing snapper det fra ham — dog saaledes at Generalen allerede har seet Udskriften).

Ribbing.

Jeg beder, Brevet er til mig.

Pechlin (afsides).

Fordømt! Fra Baronesse Schrøderheim!

(Til Tjeneren).

Afsted! Og vover du endnu engang
At bringe noget Brev, og gjaldt det meer
End Liv og Død, saa slaar jeg dine Ribbeen
I tusind Stykker! (Tjeneren gaar).

Ribbing

(gaar hen til den modsatte Side og aabner Brevet).

Fra Charlotte! Himmel,
Tør jeg min Lykke troe? Et Brev fra hende!

(Han læser dæmpet, medens de Øvrige iagttage ham med spændt Opmærksomhed.)

„De opfordrede mig for nogle Dage siden til
„at sætte deres Beredvillighed mod mig paa Prøve,
„og jeg stoler nu paa deres Ord, Herr Greve! —
„De tager i dette Øieblik Deel i en Sammensvær-
„gelse, der gaar ud paa at snigmyrde Kongen.“

(Han tier forbauset).

Bjelke (afsides til Pechlin).

Fra hvem er dette Brev?

Pechlin (ligeledes).

Fra Baronessen.

Ribbing (læser videre).

„Imorgen vil den hele skjændige Plan blive opdaget
„og De vil see deres Navn og Ære brændemærket.
„Deres Beslutning, at hævne mig, er en Frihed De
„ingen Ret har til at tilegne Dem uden mit Sam-

„tykke, og jeg har allerede tilgivet Kongen den Uret,
„jeg leed; hvorledes tør De da opkaste dem til Dom-
„mer mellem ham og mig? Jeg forbyder dem det,
„og jeg har Ret dertil! Paa deres Opførsel vil det
„beroe, om De i Fremtiden skal agtes eller foragtes af
Charlotte Schrøderheim."

Bjelke (som før.)

Men Baronessen er jo vor?

Pechlin (ligeledes).

Hun var det.
Hvis hun har søgt at overtale ham,
Saa gjælder det at sætte Magt mod Magt.

Ribbing (for sig selv).

Charlotte, du skal ei foragte mig,
Du aabnet har mit Øie. — Bort fra dette
Forhadte Sted, hvor Gulvet brænder under
Min Fod. Hvad har jeg vel at hævne, naar
Du, Engel! ham tilgivet har?

(han vender sig i hæftig Sindsbevægelse og vil ile ud).

Pechlin (stiller sig i Veien for ham).

Hvorhen?

Ribbing.

Bort, bort fra denne Ormegaard, hvor Slanger
Omsnoe med rædsom Hvislen deres Offre,
Hvor Snedighed og smaalig Egennytte
Hidlokke Ubesindighed og Ungdom —

Pechlin (fold.)

De glemmer at De selv besluttet har
At tage Deel i Sammensværgelsen.
Jeg bad Dem, Greve, da det end var Tid,
At trække Dem tilbage; men De vilde
Ei høre mig. Nu maa De fremad, Herre!
En listig Qvindes Ord bør ei forstyrre
Det ædle, store Forsæt, De har fattet.

Ribbing (opbragt).

En Qvinde siger De? En listig Qvinde?
Hvis Pligten er en Qvinde, har De Ret.

Pechlin (spottende).

Nei saadan er ei hendes Navn, hun hedder —

Ribbing.

Ti! hendes Navn er alt for helligt til
At nævnes her.

Bjelke.

Ah — maaskee Greven danne
Vil Sverig til et Günecocratie?

(Til de Øvrige).

Hvad mener I? Den Plan er ikke ilde!

(Latter.)

Ribbing.

De haaner mig ei med slig usfel Spot!

(Til Pechlin).

De har med snedig Kløgt aflokket mig

Et Løfte, som er mig og Dem uværdigt;
De smigred' min Forfæng'lighed, de talte
Om Frihed, slog med djævelsk Færdighed
De skjulte Strænge i min unge Barm.
Og holdt De Løftet, De os gav? Er hiin
Regjeringsform: en Hær af Smaapartier,
Der suge sidste Rest af Marv og Kraft
Fra Landets frie Børn, at foretrække
En stolt, men kraftig Konges Villje? Nei!
Af tvende Onder vælger man det mindste.
Jeg vil ei tage Deel i denne Daad,
Der forekommer dem nødvendig.

Pechlin.

Ah!
De agter maaskee nu at lægge ned
Vort Liv som Offer paa Despotens Altar?

Ribbing (stolt).

Det overlader jeg til dem, hvis Haandværk
Det er.

Pechlin.

Og glemmer De, at De med os
Maa falde, Greve?

Ribbing.

Intet glemmer jeg!
Imorgen drager jeg til Frankrig —

Anckarstrøm
(rasende, idet han trækker Kaarden.)
Din Vei skal først gaa over mig.

Ribbing (kold.)
Hold inde!
Du kan ei maale Kaarde med Grev Ribbing.
Naturen alt har sat sit Stempel paa
Din Morderpande; Du ei værdig er
At falde for en ærlig Kjæmpers Haand.
Et usselt Værktøi er Du blot, som ledes
Og styres af en diplomatisk Djævel.

Anckarstrøm (forbittret).
Ha Død og Helved!
(Flere Adelsmænd ile imellem dem og holde Anckarstrøm tilbage).
Slip mig! eller jeg
Skal gjennembore Eder med!

Pechlin (hurtig og dæmpet til Ribbing.)
De seer
Det bliver meer og meer alvorligt. Vil
— Jeg spørger dem for allersidste Gang —
De sværge, hvad vi svoer!

Ribbing.
Nei aldrig, aldrig!

Pechlin (ringer).
Saa maa De finde Dem taalmodig i
At være Gjæst hos mig idag.

Ribbing.

Hvorledes?

Pechlin.

Nu — eller Fange; som man tae'r det, Greve.

(Flere bevæbnede Tjenere træde ind).

Ribbing.

Jeg seer, De kjendte mig, Herr General,
Og jeg er stolt af, at De ei tog Feil!

(Affsides)

Jeg tage vil til List min sidste Tilflugt.

Pechlin.

I offrer altsaa Landets Vel for Kongens?

Ribbing.

Jeg hader Kongen, jeg har Grund dertil;
Men Hadet vige bør for Pligtens Stemme,
Og aldrig, General, skal Ribbing glemme
Sin Konges Dyder for hans store Feil!

(iler ud, fulgt af Tjenerne).

Pechlin.

Stor Skade for den liberale Greve, at
Han er en født Aristokrat. Hvis han
Engang besteeg den svenske Throne — Naa! —

(Munter)

Men mine Herrer! lad os ikke glemme
At see, hvem der skal være Fuglekonge,
— Jeg mener, naar han først har rammet Fuglen;

Thi det er meget, meget ubesindigt,
At sælge Skindet, før man fanger Bjørnen.

Anckarstrøm.

Min Lod det er.

Pechlin (afsides).

Ah, Gudskeelov! (Høit) Det hjelper
Dem ei, Captain! vi Andre have dog
Den samme Ret til denne store Ære.

Anckarstrøm.

Hvad længst i Skjæbnens Bog optegnet stod,
Formaar ei De at ændre, General.
Ei Skurken, følende sin sidste Time,
Med mere brændende Begjærlighed
Anraaber Gud om Naade for sin Sjæl,
End jeg anraabte ham om denne Dag.
Og den er kommet, den skal feires festligt!
Min Arm er sikker, Øiet sveg mig aldrig!
Paa fyrgetyve Skridt jeg jager Kuglen
Igjennem Hjertet paa Tyrannen.

Pechlin.

Ja
Der er den ogsaa allerbedst forvaret.

(Afsides til Bjelke.)

Det lader, som om Mamsell Arfvidsson
Har handlet i vor fælles Interesse.
De Penge var' dog ei saa ilde anvendt!

(Høit)

Og vil I overlade det, I Herrer,
Til Captain Anckarstrøm at skyde Fuglen?

Flere Adelsmænd.

Vi synes dog —

Anckarstrøm.

Hvad synes I? At det
Er herligt at see til? Troer I, jeg ei
Forlængst har seet eders lumpne Feighed?
Men jeg har Mod for eder Alle! Før
Skal Mälar'n tørres ud, og vore Bjerge
Forvandle sig til Sletter, før jeg svigter!
— Paa Maskeraden altsaa mødes vi.
De kommer dog vel med, Herr General?

Pechlin.

Jeg? — Ih, javist! jeg kommer med til Festen.
Og skulde jeg ei være kommet, naar
Det netop er Dem meest beleiligt, skal
Det ei genere Dem. De sigter, skyder
Og rammer sikkert; — Resten skal da jeg
Besørge i vor fælles Interesse.

Anckarstrøm.

Jeg saae dog helst De var tilstede. — Dog
Vi har Beviser nok.

Thure.

Og Documenterne

Har Baron Bjelke i Forvaring. Alt
Er altsaa sikkert

Bjelke.

Derpaa kan De stole.

Pechlin.

Hvad vil De saa vel have meer? — Endskjøndt
Jeg kommer ganske vist.

Anckarstrøm.

Nu vel, afsted!

Pechlin (idet han ledsager dem til den hemmelige Dør).

Farvel, og god Fornøielse, I Herrer!

(de gaae Alle, undtagen Bjelke).

Femte Scene.

Pechlin. Bjelke. Derpaa en **Tjener.**

Pechlin

(gaar hen og aabner en hemmelig Skuffe, tager flere Papirer ud og kaster dem i Kaminen.)

Bah — Documenter! — herlige Beviser!

Bjelke.

Kun Skade for det smukke Pergament! —
Nu ere vi saa temmelig in salvo,
Og glipper Alt, saa have vi —

Pechlin (med Betydning.)

Et Pulver!

— Hvormed skal vi fordrive Tiden?

Bjelke

Vi?

Jeg tænker, vi bli'e her og spille sammen
Et Slag Piquet.

Pechlin.

Det er jo i sin Orden.
De Unge gaae paa Maskerade, more
Sig kongeligt med Kongen, medens vi
— Vi more os med dem. (Idet han vender sig, bemærker han en Tjener, som kommer ud fra det Værelse, hvori Grev Ribbing gik ind.)

Hvorhen?

Tjeneren (ængstelig).

Jeg vilde —

Pechlin (pegende paa et Brev, som Tjeneren søger at skjule).
Og dette Brev? —

Tjeneren.

Jeg lovet har —

Pechlin.

Giv hid!

Tjeneren (bestemt).
Jeg gav mit Æresord paa, at besørge —

Pechlin (leer).
Dit Æresord?! Jeg troer sgu Du er gal!
(Han tager Brevet).

Tjeneren.
Men Deres Excellentce —

Pechlin (stamper med Foden).

Hold Mund, Krabat!

(idet han betragter Udskriften)

Aha, til Schrøderheim.

Bjelke (hurtig).

Det maa vi læse!

Pechlin.

Det følger af sig selv.

(Han bryder Seglet og tager et andet Brev ud).

See see! her finder

Vi nok et Brev (læser Udskriften) til Kongen! uden Segl.
Aha, Grev Ribbing er polidsk.

Bjelke (nysgjerrig).

Lad see!

(de kigge begge i Brevet).

Pechlin.

Bah, ikke Andet!

Bjelke.

Kun et Raad til Kongen,

At ei han tage skal paa Maskeraden,
Og anonymt — Jeg tænker det kan gaae.

Pechlin (idet han lægger Brevet sammen).

Nu er jeg vis paa, Kongen gaar derhen. (Han beholder Convoluten og forsegler Brevet til Kongen med et Segl, som han tager af en hemmelig Skuffe).

Jeg vidste nok jeg havde sligt et Segl
Fra gammel Tid. (Giver Tjeneren Brevet).

Bring dette Brev til Slottet!
Man aldrig bryde bør sit Æresord.
Men siger Du, fra hvem det kommer, bliver
Du jaget flux paa Porten.

Tjeneren (idet han gaar).

Greven bad
Mig ligeledes at fortie det. (gaar).

Pechlin (brister i Latter).

En Tjener givet har sit Æresord!
Der kan De see, min Ven, hvorledes Tiden
Forandrer og fordærver Alt. — Og nu
Til vor Piquet, min gode Baron Bjelke.

(Tæppet falder).

Femte Act.

(Et lidet Gemak, som støder til Redoutsalen. Paa et Bord tilvenstre staar Champagneflasker, Glas, Frugter og Bagværk. I Baggrunden tvende Udgange.)

Første Scene.

Gustav den III kommer ind i heftig Sindsbevægelse. Strax derpaa **Bellman, Oxenstjerne, Essen** og **Armfeldt.**

Gustav
(med et Brev i den ene og et Champagneglas i den anden Haand).
En mageløs, en uforskammet Frækhed!
Foi de gentilhomme! man vil forsøge
At skræmme mig. Ha, Nogen skulde vove
Paa Maskeraden at anfalde mig, —
Det var Afsindighed! (seer i Brevet) „Han hader mig“ —
Dit Had skal blive gjengjældt! Du skal see
At Gustav kjender Frygten kun af Navn. —
(Stikker Brevet i Lommen.)
Jeg vil og maa erfare, hvorfra dette
Fordømte Brev er kommet. — Høist sandsynligt
At det er kun en List, der spunden er
Af Hoffets intriguante Damer, for

At have mig tilbedste. — Bah! Af slige
Forlorne Høns, udklækkes slige Æg.
(De øvrige Herrer komme ind.)

Bellman
(gaar hen og lægger sin Haand paa Kongens Skulder).

Tør vel din gamle Skiald, o Konge! spørge,
Hvad der saa pludselig jog Dig og Glæden
Fra Taflet?

Gustav (munter).

Kun et Indfald, Ven, en fix
Idee.

Bellman.

Og dog stod Thermometret nys
Paa Tordenveir.

Gustav.

Det var en Byge kun,
Der traf forbi, og Himmelen er atter
Saa klar og reen, som Barnets første Drøm.
Kom, tager Plads! End risler Tidens Strøm,
Vi gynge vil os paa dens muntre Vover
Til Midnatsklokken slaar sit sidste Slag.
(De sætte sig i en Halvkreds. Kongen i Midten.)
Champagne! (En Page skjænker i Glassene.) Hvor den
skummer! Det er Livet!
Og dog det skjænker os den skjønne Ret
At leve evigt og at flette ind
Udød'lighedens Krands i vore Lokker;

At slynge den uvisnelig om Urnen,
Der indeslutte skal vort usle Støv.
Ha, stolte Tanke! leve, naar alt Secler
Er' svundne hen, — naar Tidens Vexelgang
Har væltet om, forandret, opløst Alt,
Og født en mægtig Hær af nye Ideer:
Da at staae lige ung og lige hædret
I Efterverd'nens Minde! — Hvordan vil
Den dømme, tænker I? Jeg frygter ei
Det Vidnesbyrd, Historien mig giver;
Mit Maal var helligt: Fædrelandets Ære,
Selvstændighed og Lykke var mit Valgsprog!

Bellman.

Der ligger en Fortrøstning i den Tanke:
At vi af Fremtiden i Reglen dømmes
Langt mildere end af vor egen Samtid.

Oxenstjerne.

Fordi at denne misforstaar vor Virken.
Den Aand, der fødes med Begreber, som
Gaae forud for dens Tid, vil altid blive
Fordømt, endog foragtet af sin Samtid —
Beundret, æret af sin Efterslægt.

Bellman.

Og det vil skee, saalænge Verden staar.

(Tager en Haandfuld Druer af en Kurv.)

See disse nysselige Druer, Venner!

Kryst dem i Bægret, tøm det ud til Bunden,
Og I vil gjøre snurrige Grimasser,
Som om I havde drukket Tyndtøll. Læg
Nu derimod en saadan Viin, af slige
Smaa Drenge presset, ned i Kjælderen,
Med Lak og Segl paa Flasken, lad den hvile
Halvhundred Aar, og — troe den gamle Fredmann!
Er' vore Børnebørn ei reent fordærvet
Af en forfinet Tid, begjærlig da
De nippe vil den hele Dag deraf
— Ja maaskee Natten med — og raabe kluklende:
Den gode Bedstefa'er — af hvilken Smag!
Den brave Bedstefa'er — af hvilken Duft!
Den gjæve Bedstefa'er — af hvilken Styrke!

Gustav (leende).

Og Du har vel det Haab, min brave Digter,
At naar Du ligget har behørig Tid
Paa Hylden, vil Du atter komme for
En Dag?

Bellman (bestedes).

At jeg vil blive lagt paa Hylden,
Derom er neppe Tvivl, min Konge. Men
Jeg tvivler om, at man vil plages med
At børste Støvet af din glade Sanger,
— Maaskee af Frygt for at ta'e Luven med.

Armfeldt (leende).

Af denne Charakteristik man neppe
Vil kunne danne mere end en ærlig,
Godmodig Klodrian af Fredmanns Sanger.

Bellman (ler).

Jeg tænkte, man af selve Sangen kunde
Saa nogenlunde danne noget Bedre.
Den Mand, som deraf laver kun
En Klodrian, er — selv en Klodrian.

Gustav (leende).

Og er det Armfeldt eller mig, Du her
Paa denne Maade gjør til Klodrian?

Bellman (dæmpet til Kongen).

En Konge fødes ei til Skjald,
(med et Blik paa Armfeldt) Og ei en Nar til Konge;
Men Narren troer: er Kongen Skjald,
Er Narren begge Dele.

Gustav (smilende).

Og naar nu Narren vove vil
At slaae sig selv til Ridder
Paa Skjalden, — synker mat hans Brix,
Og han i Grøvten sidder.

Essen (til Armfeldt).

Nu gaar det løs paa din Bekostning, Ven.

Armfeldt (dæmpet).

Giv Tid, snart Touren komme vil til Dig.

Gustav (forlader Bellman og gaar hen til Oxenstjerne).

Hvi staar Du der saa tankefuld? Kom, drik!

Oxenstjerne (dæmpet).

Jeg tænkte paa hvad Baron Schröderheim
Jaften har fortalt. Jeg frygter for,
At Deres Majestæt —

Gustav (afbrydende ham).

Men er Du gal?
Hvad snakker Du om Majestæt, min Ven!
Har Du forglemt, at Etiquetten her
I denne Hal forbyder Etiquette?

(Oxenstjerne vil tale. Gustav afbryder ham.)

Ti, siger jeg! ei meer et Ord derom.
Imorgen kommer og en Dag, min Ven!
Forglem ei, denne Dag er offret Glæden,
Og vi vil tømme ud dens fulde Bæger,
Om end det var det sidste. (Hæver Glasset) Glæden
leve!
(Overgiven) Her smiler en forfinet Bachus til os, —
I huld Forening Therpsichore og
Thalia, — alle Huldgudinder ni
Omslynge os med deres kjælne Arme!
(til Oxnstjerne) Og midt i Hallen stander Du, Apollo,
Med dine Præster. Ha, et Liv blandt Guder!
Et Liv, for hvilket man gik selv i Døden!
For Glæden, Sorgens dødelige Fiende!

Alle (idet de drikke).

For Glæden! (Man hører Musik fra Redoutsalen.)

Gustav.

Hører I? (Med stigende Varme.)

Jeg veed ei selv,
Det er som Tæppet for min Fremtids Drama
Iaften rulles op, jeg føler mig
Saa glad, saa veltilfreds. En Hær af Planer
For Sverigs Held, og til mit Folks Velsignelse,
Igjennemkrydse mine Tanker. Ja!
Jeg Minder reise vil, som ingen Tid
Skal rokke, intet Glemselshav opsluge.
Paa Ridderholmen snart skal hæve sig
En mægtig Cathedral, i Stiil og Smag
Sam Pantheon i Rom, og smykket med
Min ædle Sergells stolte Mesterværker. —
Paa Haga snart et herligt Sommerslot
Skal hæve sine marmorhvide Søiler,
Der lyse skal imellem Egens Løv
Og kneise frit som Birkens grønne Krone!

Bellman.

En herlig Plan, min Konge!

Oxenstjerne.

Men hvor findes
Vel Midler til at sætte den i Værk?
Af Intet bygger man ei sligt et Slot!

Gustav.

Af Intet skabte Gud jo hele Verden,
Og jeg ei skulde kunne trylle frem
Et Marmorslot, en Cathedral af Intet! —
Jeg kjender Bjergets skjulte Schakter, Ven,
Hvor Guldet ligger ubrugt og unyttigt,
Bevogtet af en Hær af gamle Drager. —
Jeg skal forsone mig med Ad'len, naar
Den hylder Lighed med de andre Stænder; —
Ja! denne Grav, der nu i Sekler alt
Har adskilt Børn af samme Æt og Stamme,
Som Alle har eet Fædreland til Moder,
Maa kastes til! Det er en ranet Magt,
Som Næveretten i en halv barbarisk,
Forældet Tid har dannet til en Lov:
Den æder, lig en Kræft, hvis snigende
Og sorte Flamme tærer paa sit Offer,
Det sidste Spor af Livslyst af Nationen!
(Efter et Dieblikś Pause.)
Og naar saa Aandens Kjæmpemagt har seiret,
Naar Folket, i Erkjendelsen af hvad
Jeg gjorde for det, slutter sig end fastere
Om Kongethronen, da, ja da begynder
Først Gustavs Periode, mine Venner!
Da hæver jeg vort gamle Kongebanner,
Og fulgt af en frivillig Skare Mænd,

Hvis Løsen er: for Fædreland og Konge!
Jeg iler frem i Carls og Gustavs Fodspor
Og slynger seierrig min Arm om Norden!
(Efter en Pause.)
Ha stolte, uforglemmelige Tanke!
Du følger mig i Livet — over Graven —
(Klokken slaar Tolv. Man hører atter Musik fra Redoutsalen.)
Hvad, allerede Tolv! — I har endnu
Ei hørt den halve Deel af mine Planer.
Jeg haaber, de skal være fuldført Alle,
Naar Midnatstimen slaar sit sidste Slag
For mig. — Og nu afsted til Maskeraden!
(Til Oxenstjerne.)
Farvel! og tag din Konges Venskab med.

Oxenstjerne (rørt, idet han kysser hans Haand).
En bedre Gave aldrig jeg modtog.
(Gaar.)

Gustav (til Armfeldt og Essen).
I venter mig i Logen, mine Herrer.
(Essen og Armfeldt gaae.)
(Til Bellman.)
Til Dig, min Ven! din Konge har en Bøn.

Bellman.
En Konges Bøn er oftest en Befaling.

Gustav.
Ei dette stive Sprog! Her taler Ven
Til Ven, ei Kongen til sin Undersaat.

Bellman.

Han aldrig svigte skal din Tillid, Gustav!

Gustav (idet han fortrolig støtter sig paa hans Skulder).

Før bliver Sverig en Provinds af Rusland! —
Hør nu min Bøn. Vor brave Elis har
Idag forgjæves bedet mig erkjende
Min Uret mod hans Hustru. Han forlod mig
Dybt krænket, smertelig bedrøvet ved
Min Haardhed. Og jeg tilstaar Dig, Michael,
Det glæded mig, jeg havde fundet Midler
Til dybt at krænke denne stolte Qvinde!
Jeg hader — og mit Had er uforsonligt! —
Men ei min Hævn bør ramme Schröderheim.
Vær derfor Du en Mægler mellem os:
Siig, hun er fri, siig, jeg vil gjerne troe
At Skinnet har bedraget mig; — at Gustav
Ei tvivler om hans Hustrues Dyd, da han
Er Borgen for den. — Dette være skal
Min Hævn.

Bellman.

Du kalder det en Bøn til mig,
Og det en Gave er, en Gave, som
Lyksaliggjør din Digter. Ja, min Konge!
En ædel Hævn er som et Gavebrev,
For hvilket man Qvittering faar i Himlen.

Gustav.

Jeg foretrækker den, man faar paa Jorden.

Bellman.

Men med mit Liv, min Ære borger jeg
For Sverigs elskeligste Qvinde!

Gustav (afbryder ham).

Stille!
Jeg ærer dine Følelser for hende.
— Gaa til din Ven, skjænk atter Fred hans Hjerte,
Der elsker Gustav høit — saa høit som Du!

Bellman.

Du gjør din stakkels Sanger blød om Hjertet.
Hvad var han uden Dig? Hans Lyre hang
Med brustne Strænge paa et rustent Søm,
Han selv laae manskee spændt i Armods Lænker,
Og Guddomsgnisten i hans matte Øie
Forlængst udslukt, liig flygtigt Stjerneskud.
(Han vil kysse Kongens Haand.)

Gustav (omarmer ham).

Lad Hunden slikke Herrens Haand og Klæder,
Men Vennen trykkes skal til Vennens Barm,
Omslynget af hans kongelige Arm:
Her er din Plads — det er din mindste Hæder!
(Tankefuld)
Din Stjerne steg med min, — den dale vil,
Naar Gustavs Liv har endt sit Farvespil;

De Blomster, jeg har fredet i min Have,
Vil' een for een henvisne naar jeg døer;
Men Mindet smykke vil de friske Grave,
Thi Eftermælets Blomster aldrig døer.
Og Sverigs første Skjald engang skal qvæde:
Du var din Konges Ven, og Folkets Glæde!

Bellman (rørt).

Du lokker Glædens Taarer i mit Øie —
Og Veemods Smerte i mit glade Bryst.
Jeg veed ei selv — mig falder denne Afsked
Saa tung, som om det var det sidste Haandtryk,
Det sidste Smiil jeg saae paa dine Læber.
Tilgiv din Sanger! Dine Ord har grebet
Hans Aand med bange Anelser. — Farvel!
(Efter et Øieblikś Pause, hvori han betragter Kongen med Veemod).
Min Tak er simpel, som min Digtersjæl.
Du seer min Taare ned ad Kinden glider,
(I en tvungen spøgende Tone.)
Thi Alt, hvad der er Liv, mod stive Former strider.
(Han gaar langsomt ud til venstre.)

Gustav (alene).

Mit Hjerte fylder sig med salig Stolthed
Ved Tanken om de mange skjønne Spirer,
Der voxte frem i Ly af min Beskyttelse
Og folded ud en mægtig Sjælerigdom
I simpel Pragt. En Bellman, i hvis Sang

Man hører Folkets Fryd og Folkets Taarer;
Der tryller burlesk-bløde Toner frem
Af Hverdagslivets Trivialiteter.
En Kellgren, Leopold og Oxenstjerne,
Hvis Smag og Elegants i Rhytme-Takt
Tør kappes med de franske Digteres;
Og i min Ungdom Creutz og Gyllenborg — —
Men jeg forglemmer reent vor Maskerade!
(Han vil ile ud tilhøire; men standses af en maskeret Dame.)

Anden Scene.

Gustav den Tredie, En Maske.

Masken (iler hen imod ham).

Stands, Konge! Denne Vei er Dødens Vei!

Gustav (farer forfærdet tilbage).

Ha, hvem er I?

Masken.

Frygt ei, jeg er en Qvinde.

Gustav.

Hvad vil I? Tael!

Masken.

Advare Kongen for
En Snare. —

Gustav (idet han søger at samle sine Tanker).

Ha, det er alt anden Gang
Iaften! (Fattet) Hvilken Fare truer Kongen?

Masken.

Hvis Livet er Dig kjært, da gaar Du ei
Paa Maskeraden, hvor en skjændig Død
Dig venter. Ved din Fremtids stolte Drømme,
Ved Alt, hvad der er helligt, hør min Bøn,
Mit Raad, der varsler Dig i Midnatsstunden!

Gustav (ængstelig).

Besynderligt! De samme Ord, som stod
I Brevet. Skulde dette Varsel komme
Fra Himlen? (Heftig) Tael! hvad veed I? hvad
har jeg
At frygte?

Masken.

Alt i denne Nat — Imorgen
Staar det til Dig at vække Frygt.

Gustav.

Og hvem
Formaster sig til slig en skjændig Udaad?

Masken.

Spørg ei, min Ære byder mig at tie.
Men her jeg sværger ved mit Liv, min Ære!
At Fare truer Dig. Tænk paa dit Folk,

Tænk paa Dig selv, o Konge! Styrt Dig ei
Letsindig i en Afgrunds Dyb.

Gustav (afsides).

Ha, skulde
Den frække Adel vove Sligt? Umuligt!
(Høit.)
Og hvem er Du, som vover ind at trænge
I denne Hal? Hvem er Du, som tør vove
At kaste Tvivlens Slanger i min Barm?
Er Du et Væsen, som kan skue ind
I Fremtids Mørke, rive Sløret bort,
Og stille Horoscopet for min Skjæbne?
(Dæmpet.)
Tael, er det Eder, Mamsell Arfvidsson?

Masken.

Du feiler, Gustav! Troer Du vel, hiin Qvinde,
Som hyller sig i mystisk Dunkelhed,
Hvis hele Liv er skjændigt Kogleri,
Kan stille din Nativitet, o Konge?

Gustav (afsides).

Men denne Stemme er mig jo bekjendt!
Guds Død! — Det skulde være muligt! Ha!
(Med undertrykt Harme.)
Og hvem er I, som dømmer Spaadomsgaver,
Og selv i samme Øieblik tør spaa?

Masken (med Varme).

En Qvinde, som har Fædrelandet kjært.

Stol paa mit Ord, som om det skriftet blev
I Dødens sidste Stund; thi det er Sandhed!
Min Læbe aldrig aabned sig til Løgn.

(Hun vender sig om og vil gaae, men Gustav standser hende, griber hendes Haand og fører hende frem paa Skuepladsen.)

Gustav (forbittret).

Nei holdt! Troer Du man saadan leger med
Kong Gustav? Ved min Krone! hvis Du ei
Godvillig kaster Masken, skal jeg selv
Den rive fra dit Ansigt.

Masken.

Ha en Daad,
Som værdig var en Konge! Saadan Du
Belønne vil en trofast Qvindes Omhu?
For din Skyld dølger jeg et Ansigt, som
Tør see med Tillid i dit Herskerblik.
Lad mig med Fred, og hør mit sidste Ord:
Det er paa Tide, Sveriges Konge at
Du væbner Dig til Kamp mod Lysets Fiender,
Der ruge dybt i Egennyttens Huler;
Og did, hvor Lovens Glavind ei kan naae,
Lad Sandheds Torden runge, Lyn nedslaae,
Split Masken ad, som Cainsmærket skjuler!

(Hun vil atter gaae.)

Gustav.

Hvem er Du, som tør føre sligt et Sprog?
Du kommer ei fra dette Sted, før Du

Har kastet Masken bort. Dit Ansigt skal
Mig sige, om jeg følge tør dit Raad.

Baronesse Schröderheim
(tager Masken af. Hun er meget bleg).

Du tvivlet før? (bitter) Nu tvivler Du ei meer!

Gustav.

Saa har min Anelse mig ei bedraget!
Ha Qvindelist! Fra Dem var altsaa Brevet?
(Med stigende Heftighed.)
De nydt har den Triumpf, at see Kong Gustav
Et Øieblik tvivlraadig, vaklende —
Gaa nu, fortæl det hele Hof min Frygt,
Udsmyk den kun med Hadets lumske Gift,
Med Persiflagens bittre Galde, og
Lad Stor og Liden lee paa min Bekostning.
(I en spottende Tone, idet han betragter hende.)
Gaa! Deres Hævn er strandet, Baronesse. —
Jeg beder Dem, De seer saa bleg, saa lidende
Paa mig — sørg dog for deres Sundhed, Frue!
Bevar dog deres dyrebare Liv
For Verden; iil til deres Hjem; jeg — gaar
I dette Øieblik til Maskeraden.

Baronessen (synker udmattet ned paa sine Knæ).

O, hør mig, jeg besværger Dig, o Konge!
Saa sandt Du troer paa Livet efter dette,
Saa sandt Du troer, der er en Gud i Himlen,

Som læser mine Tankers skjulte Skrift;
Saa sandt Du haaber paa hans Forsyns Raad: —

Gustav (rasende).

Ti, siger jeg! Nær ei min Vredes Flamme,
Spænd Buen ei, til knagende den brister.
Hvis ei De øieblikkelig fjerner Dem,
Da glemmer jeg mig selv! (Med dæmpet Stemme). Dog
nei, jeg vilde
Kun sige Dem for allersidste Gang:
De misbrugt har min kongelige Villie,
Og det forglemmer Gustav aldrig, Frue!
Jeg havde alt for hans Skyld, som jeg elsker,
Med Vold udslettet Mindet om de mange
Og dybe Saar af deres Ondskabs Braad.
Nu skjænker jeg Dem her min sidste Gave:
Mit Had og min Foragt! Det er min Arv
Til Dem, hvadenten Døden eller Livet
Mig vinker. — Glæden kun mig kaldte før
Til denne Fest, nu kalder Ærens Stemme!
(Han iler ud.)

Tredie Scene.

Baronessen (alene. Med stigende Begeistring).

O, Gud, beskyt hans Liv, jeg kan det ei,
Tilgiv Du ham, som jeg ham her tilgiver!

Ja Du, som klæder Liljerne paa Marken,
Du veed at denne Bøn er reen og hellig,
Som dine Engles Jubeltoner, naar
De salige lovprise Dig i Himlen!
Kast Du en Angers Straale i dens Hjerte,
Der myrde vil sin Fader, Landets Konge!
Og er hans Sjæl alt hærdet imod Anger,
Da send et Lyn fra Himlen ned at lamme
Hans Haand, før den har boret Morderdolken
I Gustavs — ja, i Fædrelandets Bryst!

(Idet hun reiser sig)

I Dine Hænder hviler Sverigs Skjæbne.

(Hun gaar vaklende ud.)

Fjerde Scene.

(Bagtæppet ruller op og Scenen forestiller Maskeradesalen. Tilheire for Tilskuerne er anbragt en Loge, omgivet med et smalt Gitter. En Mængde Maskerede bevæge sig frem og tilbage, Nogle dandsende, Andre i livlig Samtale. En Zigeunertrop dandser Quadrille. I Forgrunden seer man nogle af de Sammensvorne, der alle ere iferte sorte Dominoer og hvide Masker, samt Ulla Winblad, klædt som Zigeunerpige. En Pjerro og Harlequin forlyste de øvrige Masker med deres Speg.)

Anckarstrøm, Thure, Horn, Lilljehorn og flere **Sammensvorne. Ulla Winblad** nærmer sig dem for at lytte.

Anckarstrøm (utaalmodig).

Jeg tør sværge paa, at vi ogsaa denne Gang gaae Glip af vort Bytte. Klokken er allerede over Tolv.

Lilljehorn.

Vær kun ganske rolig. Sandsynligviis lader han først nogle Champagnepropper springe.

Horn.

Saameget destobedre!

Anckarstrøm (idet han bemærker Ulla).

Der staar atter den fordømte Zigeunerpige; hun forfølger mig overalt.

Thure.

Begynder maaskee Frygten at gjøre sit Krav gjældende?

Anckarstrøm (spydig).

Det undrer mig virkelig, at De har Mod til at gjøre mig dette Spørgsmaal! (Til Horn). Tag blot ikke feil af hans Person.

Horn.

Før ta'er jeg feil af Sol og Maane. Naar jeg lægger min Haand paa hans Skulder, da er det Tid. Du er vel sikker i ethvert Tilfælde?

Anckarstrøm.

Svigter det Ene, har jeg det Andet ved Haanden.

Thure (idet han peger mod Baggrunden).

Lykken favoriserer os, mine Herrer! Her er iaften Adskilligt, der vil tiltrække sig hans Opmærksomhed. Vor Harlequin og Pjerro ere ret heldig

Lilljehorn.

Og Zigeunertruppen tæller de bedste Dandsere og Dandserinder i sin Midte. Hvor er Ministrellen?

Horn.

Han er parat. Jeg haaber, det skal behage vor ridderlige Konge.

Anckarstrøm (med et Blik paa Ulla).

Vil I nu selv see, der staar hun igjen og lurer!

Ulla Windblad (afsides).

Det maa være ham, hans Ængstelse røber ham.

Thure.

Mine Herrer! vi vække Opsigt her.

Lilljehorn.

Saa lad os blande os mellem de øvrige Masker. Er Pechlin og Bjelke komne?

Horn.

Endnu ikke. — De ere istand til at blive borte.

Thure.

Det vilde idetmindste ligne dem! Kom, lad os betragte den lystige Zigeunerbande. (Idet de nærme sig Baggrunden, kommer)

Harlequin (slaar Thure med Brixen).

Hvo rhen, I Mørkets Aander?

Thure (forbløffet).

Hen — at dandse.

Lilliehorn.

Nei, vi skal hen at gjøre Bod og opfylde vort Løfte.

Harlequin.

Og hvad er det for et Løfte?

Lilljehorn.

At stoppe Munden paa alle Narre.

Harlequin.

Det lader til, I anseer det for en bedrøvelig Forretning, da I gaae med Sørgeklæder. Skal man dømme fra det Ydre til det Indre, seer det daarligt ud med Uskyldigheden.

Anckarstrøm.

Gaa din Vei, Nar! Du falder os besværlig med din Paatrængenhed. (Horn og Anckarstrøm forblive i Forgrunden; de øvrige Sammensvorne trække sig tilbage, fulgt af Harlequin.)

Ulla Winblad. (afsides).

Nei, jeg tager ikke feil, det er ham! Jeg haaber Baronessens Plan er lykkedes hende; det er allerede meget silde.

Anckerstrøm.

Fordømt! Jeg bliver utaalmodig.

Ulla Winblad (afsides).

Jeg maa dog jage ham en Smule Skræk i

Blodet. (Hun nærmer sig Horn og Anckarstrøm). God Aften smukke Riddere! Lyster I ei at vide, hvad Skjæbnen har tiltænkt Jer? Om Bruden er smuk, om hun har Penge, et gammelt Navn og slige Herligheder?

Anckarstrøm (barsk).

Tak, vi er forsynet.

Horn (spøgende).

Hvem lærte Dig at spaa, Du smukke Her?

Ulla.

Mamsell Arfvidson.

Anckarstrøm (farer sammen).

Arfvidsson!

Horn (rækker hende Haanden).

Saa spaa da mig, min Glut. Hvad har jeg giort, hvad agter jeg at gjøre?

Ulla (skjælmsk).

Min Ven! I lig et Barn med Skjæbnen leger,
Og giør bestandig lutter dumme Streger:
Den dummeste I har endnu tilbage,
Dens bittre Følger vil I evigt smage.

Horn (tankefuld).

Du har maaskee Ret, mit smukke Barn.

Anckarstrøm (til Ulla).

Det lader ikke til, at Du er synderlig sikker i

din Kunst. (Barsk) Nu, hvad spaar Du mig, Du Tyveqvinde?

Ulla.

I mener dog vel Hjertetyv, vil jeg haabe?

Anckarstrøm.

Zigeunerne pleie sjelden at holde sig til Hjerterne alene, med mindre de ere af Guld.

Ulla.

Gud fri os, hvor I er bister! (Listig) Jeg troer, dersom jeg saae jert Ansigt, vilde I faae mig til at skjælve.

Anckarstrøm.

Men jeg vil spare Dig denne Angst. — Nu, hvad spaar Du?

Ulla (betragter længe hans Haand og udbryder endelig).

Nei, nei, det er umuligt! Tag eders Haand tilbage; jeg vil ei spaa.

Anckarstrøm.

Ha, hvad siger Du?

Ulla.

Jeg siger I har Ret, jeg forstaar kun daarligt min Kunst. I vilde lee mig ud, naar jeg sagde, hvad jeg saae i eders Haand.

Horn.

Nu, lad os dog høre.

Anckarstrøm.

Tael, Qvinde!

Ulla.

Din Haand den Salvede med Ondskab truer.
I denne Linje Død og Skjændsel luer;
Men her staaer skrevet: endnu er det Tid!
Jeg seer en Afgrund vildt imod dig gabe, —
Et Helvede Du vil paa Jorden skabe,
Et Helved' hisset lønne vil din Id.

Anckarstrøm (vil trække sin Haand tilbage).

Er Du rasende, Qvinde!

Ulla (holder den fast og vedbliver).

Din Haand skal visne, og dit Navn forbandes!
Din Slægt skal uddøe, og dit Blod skal blandes
Med Ravnenes, der æde vil dit Kjød.
Ei her, ei hisset vil Du Hvile finde!
Foragtet bliver Du af Mand og Qvinde,
Og ingen Taare fældes ved din Død.

(Hun slipper hans Haand.)

Anckarstrøm.

Ha! vil Du gjøre mig afsindig, Satan!

Ulla.

Jeg tænkte jo nok, I vilde lee mig ud.

(Hun gaaer hen i Baggrunden.)

Anckarstrøm (til Horn).

Denne Qvinde maa have opdaget vor Plan.

Hendes fordømte Spaadom bringer mig ud af mig selv.

Horn (med tvungen Latter).

Hvor kan Du agte paa en slig Qvindes Taabeligheder. (Tager hans Arm) Kom, min Ven!

(han fører ham hen i Baggrunden.)

Femte Scene.

Zigeunerne dandse. **Gustav den Tredie**, fulgt af **Essen** og **Armfeldt**, viser sig i Logen og betragter Dandsen med synlig Tilfredshed.

Gustav (idet han seer ned).

Det er, min Tro, charmant! Jaften er der Liv og Lune i Vore Børn. Foi de gentilhomme! jeg sættes, som ved et Trylleslag, hen til Venedigs Karneval.

Essen.

Der er Zigeunere og Savoyarder.

Armfeldt.

En Pjerro og en Harlequin. Intet mangler.

Gustav (idet han peger paa de sorte Dominoer).

Det er dog fatalt, at der skal være Dissonantzer i enhver Harmoni. Vil I see disse sorte Dominoer. Jeg tør sværge paa, at det er det tydske Gesandtskab. De ville saa gierne efterligne Forti-

dens Ridderlighed, og kjende den dog saa lidt. Bah — disse Tydskere ere nogle pedantiske Folk! (En af Zigeunerinderne gjør nogle smukke Pas.) Ah Bravo, Bravo!

(Dandsen vedbliver. Ulla Winblad kommer atter frem i Forgrunden, fulgt af Harlequin.)

Harlequin.

Hvem kan modstaa dine Yndigheders Magt, hulde Ubekjendte! See, her knæler din trofaste Ridder og venter Livet eller Døden af dine smukke Læber!

Ulla (afsides leende).

Nei, det er da en underlig En med sin ternede Dragt! Forresten er han taalelig velskabt, det maa man lade ham. (Høit) Staa op, Herr Lappeskrædder! Din Dame skjænker Dig sin Naade. Kan Du ellers sige mig, uforlignelige Skakbræt, om vor Konge kommer her inat?

Harlequin (afsides).

Aha! (Høit) Vist ikke, mit Hjertes Dronning! Han kommer her aldrig efter Klokken Tolv. Jeg talte desuden med en af Pagerne, som sagde mig, at Kongen allerede var gaaet tilsengs.

Ulla (glad).

Gudskeelov!

Harlequin (afsides).

Anckarstrøm havde dog Ret. (Høit) Men vil Du

ikke, Du Steppernes Diana, kjøle dine brændende Læber med Vanille-Iis, og ved Champagnens søde Skum atter frembringe den nødvendige Ligevægt af Varme og Kulde?

Ulla (afsides).

Iis og Champagne, — det er rigtignok min svage Side!

Harlequin.

Kan Du modstaa disse guddommelige Gavers Veltalenhed?

Ulla (naiv)

Nei, jeg kan ikke, det er mig reent umuligt!

Harlequin.

Saa giv mig da din Arm, o Elskede!

Ulla (idet hun giver ham Armen).

Du gaar temmelig hurtig tilværks, min spraglede Ridder. (Afsides) Gud — Iis og Champagne! (De gaae ud i Baggrunden.)

Gustav (klapper i Hænderne til de Dandsende).

De dandse ypperligt. Kom lad os gaae ned, jeg maa takke dem for denne Nydelse. (Han forlader Logen, fulgt af Essen og Armfeldt.)

De Sammensvorne (nærme sig hurtig Forgrunden og sige dæmpet, næsten paa eengang).

Han kommer!

Horn (hurtig).

Naar Ministrellen begynder sin Sang, er det beleiligst at nærme sig.

(De adsprede sig atter.)

Sjette Scene.

Gustav kommer ind tilhøire fra Tilskuerne, støttet paa **Essens** Arm. **Armfeldt** følger dem.

Gustav (til de Dandsende).

En herlig Dands og herlig udført! (Til en af Dandserinderne) Hvis Terpsichore usynlig er tilstede, vil hun misunde Dem denne Aftens Triumpf. (Idet han gaar længere frem paa Skuepladsen.) Saaledes bør en Maskerade være. Jeg gad vide, om den franske Gesandt er her iaften, og hvad han synes om vort Arrangement. (Til Essen) Og jeg, som kunde saaledes lade mig blænde af denne dumme List! Her, blandt disse glade Mennesker, skulde findes Een, der turde vove Sligt! Bah — man har andre Ting at tænke paa!

Essen (forskrækket).

Hvorledes, Deres Majestæt! Man har advaret Dem —

Gustav.

Spørg ei derom, jeg bliver ærgerlig ved Tanken blot.

En Ministrell (har taget Plads i Forgrunden tilvenstre. Han præluderer først paa Harpen, for at vække Opmærksomhed, og synger derpaa):

1.

Der vandred en Sanger paa fremmede Strand.
Med Harpen i Haand han mon drage
Saa viden omkring fra sit Fædreneland;
I Strængene bæved hans Klage:
Forsvunden er Skjaldenes Lykke paa Jord!
Ei mere man lytter til Sangerens Ord,
Ei mere de qvæde ved Kongernes Bord.
Men Gustav er Konge i Sverig!

Gustav (til Essen)

Ah, man har villet berede mig en behagelig Overraskelse. Jeg vædder, denne Idee er Leopolds. (De fleste Masker trænge sig nu nærmere til Ministrellen. De Sammensvorne søge især at nærme sig Kongen.) Trængselen bliver utaalelig; jeg kan ikke høre hans Sang tilende.

Essen.

Skal jeg bane Vei?

Gustav.

Det nytter ikke; disse Tydskere ere altfor massive. (Heftig) Saa gjør dog Plads, mine Herrer!

Flere Masker (idet de trænge længere frem).

Syng videre, Ministrell. (Kongen og Essen ere nu allerforrest paa Skuepladsen, omringet af de sorte Dominoer.)

Ministrellen.

2.

Han hørte hans Klage og smilede fro:
„I Norden man Sangeren ærer.
Her knytte vi Sagnet saa smukt til vor Tro,
Og Digteren kjærligt det nærer.
Saalænge Du vækker i Svenskernes Bryst
Begeistring for Skjønhed, din hellige Røst
Skal fylde hvert Hjerte med Glæde og Trøst;
Thi Gustav er Konge i Sverrig!“

(Idet Ministrellen synger den sidste Strophe, lægger Horn, som staar Kongen nærmest, sin Haand paa hans Skulder. Man hører et Skud.)

Gustav (idet han river Masken af og synker i Essens Arme).

Ha! jeg er saaret — Griber ham!

Essen.

Barmhjertige Gud! Kongen er myrdet!

paa eengang.

Flere Stemmer (fra Baggrunden).

Kongen er myrdet! Griber Forræderen!

Andre Stemmer.

Brand! Der er Ildløs!

(Imidlertid har Essen og Armfeldt bragt Kongen i en Lænestol.)

Baron Essen (med Rolighed og Kraft).

Stille! Spar deres fingerede Skrig, mine Herrer! — Vor elskede Konge er bleven myrdet i Kredsen af sit eget Folk. Vee over Forræderne!

Alle (undtagen de Sammensvorne).

Vee over Forræderne!

Anckarstrøm (afsides).

Endelig er jeg hævnet!

Essen.

Lad Lilljensparre sætte Vagt ved alle Døre! Maskerne af, mine Herrer! (Alle tage Maskerne af og omringe Kongen i ængstelig Taushed.)

Syvende Scene.

I Forgrunden **Gustav den Tredie, Armfeldt** og **Essen.** Tilvenstre nærmest Coulisserne **Anckarstrøm** (han har taget Masken af og er meget bleg). Efter et Øieblik's Afmagt, slaaer Kongen atter Øinene op og seer sig omkring i Salen.

Essen (glad).

Han lever!

Alle (gjentage).

Han lever!

Anckarstrøm (afsides).

Deres Jubel lyder i mit Øre som Liigklokkens Klemten. Forbandet være den Qvinde, der bragte mig til at skjælve!

Gustav (med mat Stemme).

Mit Saar er neppe farligt — Forræderen har været usikker og feig — som alle Forrædere. (Til Essen) Hun havde dog Ret!

Anckarstrøm (afsides).

„Din Haand skal visne og dit Navn forbandes" — Satan! hvi stod Du mig ei bi?!

(Gustav reiser sig, understøttet af Essen og Armfeldt.)

Nogle Stemmer.

Stille! Kongen vil tale.

Gustav (med svag afbrudt Stemme).

Tak, mine Børn! for eders Deeltagelse og Kjærlighed; jeg vilde saa gjerne leve — for at gjengjælde den. — O! den Tanke, at det var en Svensker, der skjød paa sin Konge — smerter mig mere end mit Saar.

Alle (uden Anckarstrøm).

Forbandelse over ham!

Anckarstrøm (afsides).

Forbandelse over eder Alle!

Gustav (svagere).

Det er en Plet — paa Nationens Ære, — som jeg gjerne vilde aftvætte med mit Blod! Jeg frygter ikke Døden; — men han, hvis Haand førte Mordervaabenet, vil finde sin fortjente Løn — i Efterverdenens Foragt. (Anckarstrøm farer sammen. — Med sin Stemmes sidste Kraft): Gud velsigne Sverig! (Han falder afmægtig tilbage. Alle, undtagen de Sammensvorne, omringe ham og lægge paa forskjellige Maader deres Deeltagelse for Dagen.)

Tæppet falder hurtigt.

